

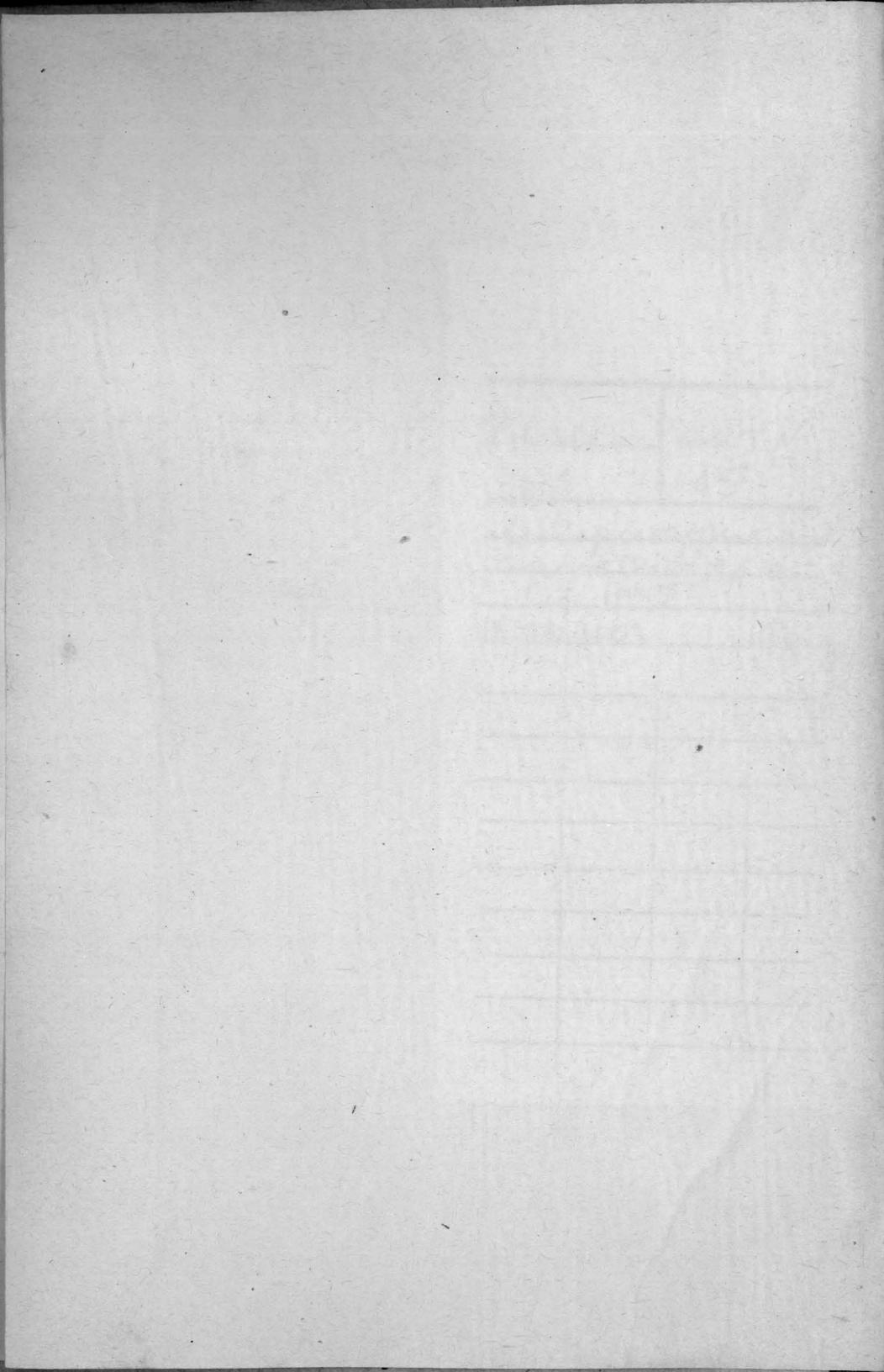
F. A. ANDREJEV

H 26-10
~~20.~~

LITERATURNIJ

H RESTOMATIJ

vepskijale
nacal'nijale školale
II cast'
4-le openduz vodele

H Benck
3-2.

F. A. ANDREJEV

LITERATURNIJ H RESTOMATIJ

vepskijale nacal'njale školale

II cast'

Nelländele openduz vodele

Г.П.Б. в ЛИТР.
ц. 1985 г.
ч. 45

кн. 11

GOSUDARSTVENNJJ IZDATELSTV KIRJA
LENINGRAD

1935

Ф. А. АНДРЕЕВ

ЛИТЕРАТУРНАЯ ХРЕСТОМАТИЯ

ДЛЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

II часть

Утверждено Ленинградским областным отделом
народного образования

Огв. редактор: М. Хямяляйнен
Техн. редактор: А. Аланен
Сдано в набор 11/XII
Подписано к печати 15/II—35 г.
5.95 авт. лист. Кол. знак в листе 45.000
Ленгорлит № 5417
Кирья 22
Тир. 950. ф. бум. 62×94
Заказ № 3138

Типография Кирьялла. Ленинград. Харьковская, 9.

Sarnad

Oktäbr'skijaha revolyçijahasei miiden mas şkolid ol' väha i rahvaz oliba, osobenno deryunois, enambalaz negramotnijad. Ninga völgi lujemba ol' niş tahois, kus eliba pened naçijad, kut, sanugam, vepsad, kudamid çarskij pravitel'stv ahtişteli kaikiş polişpei. Icen pismennostid suusem ilend i paksus goll' mez' deryunas kaikes igäs ij nählend kirjad silmhe.

No rahvaz skladiba ij vähad mitcid putui pajoid, sarnoid, posloviçoid i ozoitesid, kudamed kirjutamata sanulihezoi mehespei mehele, i äjis neniş sanundoispe i nägub, kut kaçui eloho goll' ristid deryunas.

„Pakaine i goll' muzik“, „Pap' i muzik“ — oma sarnad, kudamed skladi derevenskij bednot. Neniş sarnoispe i nägub, kut kaçui goll' mez' bajarihe, pap'he i kulakoho, kudamed igän ahtiştelib gollän raffan.

Raffal äi om sklattyt sarnoid i zver'he polin i kaikutte hiiş harakterizue iceze kartte. Yks' ningoi sarn andase neçid kirjas „Reboi, händikaz i kondi“.

Pakaine i goll' muzik

Ol' kaks' velled, yks' bohat, a toine goll'. Bohat paşı äjan mad i holiti äjan liibäd, a golläl ilend nimidä i mad oli vaiše yhtele märaizele. Semenz' hän neçen märaizen. Keväz' tul'. Ozimaine kevädel libui coma. Varastab hän rugihen. Keza proidi, işki pakaizen i rugihen kyl'mi. Rahnmaha tegihe mända, a tähkaized kaik kyl'mnyded.

— Nu, hyvä, — pagizeb muzik, — minä neçen sinij maksan.

I min hän tegi? Tegi sen, miše ot' hän kulun, rosktunuden hamaron a homesel suren pakaizes mäni habaizen pehkonnost. Läheni i mi väged barabanişkanz' pehkodme. Barabani, barabani, a pakaine i pagizeb: „A midäk sinij, muzikaine, tariz, midäk sinä ninga mindai barabanid?“ Muzikaine vastha: „Midäk barabanin? Yhten märaizen semenzin, a sinä i sen kylmzid. Nygude midäk mina söskanden?“ — Ala sinä huudu, mäne kodihe, andan minä liibäd sinij mugoman kromaizen, miše fatib sinij igäks kanzanke“. — „Nu, hyvä, andad?“ — „Andan“.

Neçe muzik tul' kodihe, istuihezoi stolan taga i kromaine liibäd stolal. Pakaine sanui, miše neçidä kromaşt' fatib igäks i ij käskend antta nikelle. Hyvä. Peivän syiba, tofzen syiba, kuumanden syiba, a kromaine mugoiizo, ij polene, ni ij lizadu.

Bohat vell' i tedisti kromainehe polin. Tuli i sanub: „Mö sinä minij kromaine? — „En mö. Neçe om coma kromaine“. — „Mö, andan neli“.

kyme rubläd i abutaškanden mil putui". Pakici, pakici, jäl'gmäi goll' vell' ij voind tirpta hänen nyrgundad i myi kromaizen nelläskymnes rubläs. Osti nenuhe den'goihe liibäd i eläşkanz' holetta.

Proidi kuverz'se aigad i liib lopihe, i den'goid ille. "Mi tehta, — du-maib muzikaine, — mända bohatan vellenost, ik abuta". Mäni i sanub: "Ninga i ninga, liib lopihe i den'gad lopihezo, abuta eläda". — "En abuta, minä sinij nell'kyme rubläd andoin, a enamb ala eći".

Tuli kodihe goll' muzik i dumaib, mi tehta. Sid fatihe, ot' hamaron i möst män' habaizen pehkonnost. Hobi, hobi hamarol pehkod, pakaine i pagizeb: "Midäk sinij tariz?" — Ka midä minij tariz? Jäl'gmäisen märaizen semenzin i sen sinä kyl'mzid. Midäk minä sösökanden?" Pakaine i sanub: "Na sinij korobaine. Neče korobaine liibän i kaikutcen sijan sinij andab. Mäne kodihe i sanu: "Korobaine, avaite!" Sid sinij kaiken i andab, min pakiced."

Tul' kodihe muzik, pani korobaizen stolale i sanub: "Korobaine, avaite!" A korobaizes i söda, i joda, i kaikuttuš' sijad. Vesöll tegihe elo muzikale, hot' kaikutcel peiväl kargaida.

Tedišti neče korobaizhe polin pap'. Tuli muzikannost i sanub: "Mö sinä neče korobaine minij. Andan viškyme rubläd i moliškande-moi jumalale, miše hän sinij kaikutces sijas abutaiz," — "En mö, neče korobaine om coma". — "A ed mö, ka en mol'de sinusaiz jumalale, i hän sinii ij abuta nimiš i ij prosti grähkid". Muzikale tehta ij midä, myi papile korobaizen. Den'goile osti liibäd i eläşkanz' holetta.

Proidi kuverz'se aigad, liib lopihez i den'gad lopihezo. Mi tehta? Män' muzik papinnost i sanub: "Batyško, minei liib lopihe i den'gad lopihezo. Mol'de jumalale, miše hän andaiz minij liibäd," — "Hyvä, poig, mäne blaslovas kodihe, a minä jumalale molimoi." Tul' muzik kodihe i varastaškanz' jumalaspel liibän. Peivän varasti, toizen, varasti — ij anda jumal liibäd. "Nägub maniti pap" — dumaib muzik.

Mi tehta? Ot' muzik möst hamaron, mäni habaizen pehkonnost i soitaškanz' mi väged. Pakaine i kyzeleb: "Midäk sinij tariz?" — "Ka midä tariz? yhten märaizen semenzin i sen kylmzid." — Nu, na sinij korobaine, mäne kodihe, pane hänt stolale i sanu: "Korobaine, anda melt!" Konz hän sinij andab mi tariz, ka ala unohta sanuda: "Korobaine, melt'dyin!" Hyvä. Tuli muzik ihastusih kodihe, pani korobaizen stolale i sanub: "Korobaine anda melt!" Ku hyppähtadas korobaizespei kaks-tošt'kyme mest' i nu muzikad rästta pletil. Rästiba, rästiba, jäl'gmäi muzik fatihe i kidastab: "Korobaine, melt'dyin!" Mehed i piitihezo möst korobaizhe.

Odva keraz' muzik hengen, ištub i dumaib: mizo tehta tagembä? Kuçta bohatad velled i papid adivoihe, hij mindei manitiba, ka open-dan i minä hiid. Kuçui vellen i papin adivoihe. Ned tuliba ihastusih, dumaiba möst minni muzikal hyvän otta. Ištuihezo stolan taga i varastadas, muzik pani korobaizen stolale i sanub: "Korobaine, anda melt!" Ku hyppähtadas korobaizespei kaks-tošt'kyme mest' i nu zardä! Ipetil papid i bohatad velled, a muzikaine azjan tedab — sirdözihe laptaha. Zariba, zariba, a ned kidastadas mi kidas muzikaizele: "Ota mi mel'hiz, vaiše päästa henghel!" Se i sanub: "Ankat tagast liib kromaine i korobaine, siloi päästan". — "Andamei, andamei, vaiše henghe päästa!" Muzik i sanub: "Korobaine, melt'dyiba!" "Mehed i piitihezo möst korobaizhe.

Pap' i bohat vell' odva keraziba henged, andoiba tagast liib kromai-zen i korobaizen, i sidsei goll' muzik elâşkanz' holetta i veslas.

Kyzundad

1. Kuspei nägub, miše bohat vell' zadnyi? Mil hän maniti gollän veilen?
2. Kut maniti pap' gollän muzikan?
3. Kut tariz el'geta vahed „anda melt“.
4. Lyukat vahed, kudamışpei näguiz, miše goll' muzik mel'dyi.

Muzik i bajar'

(Sarn)

Eli bajar' bohatas imenijas. Tuli hänennost muzik azjanke. Tuloşkanz' kodinnost, a kodinnopei hurah' hänele päle bajarin koir, kudamen bajar' navedi. Muzik diki lujas toropihez. A hänel kädes oli kalu. Konz koir taçihet muzikale päle, hän rozmahnih, işki koiran i rikoi händast. Neçen tedişti bajar', muzik väritihe i pakici proşenjad. Bajarele oli diki zal' koirad. Neçe koir comin karavuli hänen imenijan. Bajar' ij prostind i andoi muzikan päle sudha.

Sid kuçuiba hij sudale. Sudjad bajarin uvazaiba i ladiba bajarin voudadme suttä muzikan. Sudjad sanutas:

— Min sinä, bajar' ladid tehta hänenke? Bajar, sanub:
— Ka minä naku min dumain, ku minei oli koir coma, minun täht kalliz, minun kaiken imenjan karavuli i mindai kaici, nu ka minä zalein, miše hän minel oleiz koiran sijas, mugazo eläiz iknanal, i ristitun änel, miše ij rohtiz pagiştä nimidä. A miše nutaiz kaiken koiran kartte i karavuliz minun imenijan i kaiciz mindei. A minä händast sobitan lämmemba i käsken händast sötta comaşti, kut minä koiran, kudamen na-vedin, käsklin sötta comaşti. A hän miše öd ij magadaiz, kaiken ön miše nutaiz i minun imenijan vardiiciz.

Sudjad soglesihezoi, a muzik nimidä ij rohtind perectä.

Vot muzik elâşkanz' bajariş irdal i nutaşkanz' koiran kartte. Muzik nuti comin, öd ij magadand, kaiken iknanaluşt'me joksonzi, a paksus bajarin iknanno völgi lujemba nuti. Bajar' oli dovol'nij „koiral“.

I käskli bajar!:

— Sötkat koir comaşti!

Vot muzik nuti polen vot vai enamban, tundiştihez voridenke i openzi vorid:

— Tulgat pimedal öl otmaha kallist' elod bajaril, minä ttle sid avaidan, a tij algat vareikoi, hot' minä i lujas nutaşkanden; vaişe otkat pigemba, i ajagat veslemba, a jäl'ges tij i mindei etei abitkoi.

Muga vorad i tegiba. A koir neçil öl völ lujemba nuti, kaiked irdadme joksonzi, daze bajarile magata ij andand: muga lujas nuti. Bajar' i dumai: comin koir nutab. Tariz käskta völ paremba sötta händast.

A konz homençel slugad nuuziba i homaiciba kladovijas verejad murotet, elo voruudet,—sanuiba hij bajarile. A bajar' lujas koiran päle käreganz', miše hän hänen elod ij kaicend, i andoi „koiran“ päle sudha.

Vot i kuçuiba sudjad sudale bajarin i „koiran“. Bajar' i pagizeb:

— Vot „koir“ minun aitha vorid pästi.

A sudjad i kyzutas:

A midä, bajar', ölse hän nuti?

Bajar' sanub.

— Vahvas nuti, eskei magata ij andand, minä dumain käskta völ paremba händast sötta.

A sudjad sanutas:

— Näged, bajar', neçil öl lujas koir nuti. A sinij, bajar', tariz oli oigeta kedani slugispei irdale kaçmaha, mihe ninga lujas koir nutab. Hänele ved' pagișta oli kel'tet.

Sudjad i sanutas:

— Mij lugemei — „koir“ ij vär.

Bajar' oli diki käred muzikan päle. A entcid pravoidme bajar' voi iştutada muzikan tyrmha i sudata. Bajar' i dumaib:

— Vot händast minä ice i iştutan tyrmha içiin silmiş.

Vot bajar' neçidä muzikad i töndui vömha, a tariz oli tyrmhasei ajada virstad vişkyme. I tegihez hille ajada ehtkoicel pimedas meças. Bajar' ice oigendeli. Muzik i homaici — edelpei tullöil sortet kuz' suriden juridenke. Jured ylähakspei libuiba. Homaici hän neçen murtet kuzen i sid hänele tuli mel'he tehta iceze kartte. Yhtnägoi hän taba-zihez ohjasihe i kidastaşkanz':

— Tpru, tpru, tpru!

Bajar' diki lujas toropihez:

— Mi mugoi?

Muzik värukahal änel sanui:

Batyşko bajar', batyşko bajar', kaçuske, kaçu: kondi tagaizil lapolil siizub.

Sid i bajar' nägiști. Bajar' lujas toropihez.

Bajar' rigehtişkanz':

— Davai tagast kärouda! Davai tagast kärouda!

A muzik sanub:

— Bajar', bajar', iisa: kondi nägiştäb, miše mij händast varaidamei, hän siicaszo sabutab i söb.

Bajar' sanub:

— Midäk miile tehta? Midäk miile tehta?

Muzik i sanub:

— Bajar', hän lujas varaidab koiran nutandad.

Bajar' kidastaşkanz':

— Nuta, ningoi-toinevuitte!

Muzik sanub:

— Minä jo nutta en mahta, i änt' minei iile. — A ice bajarin pöl-gasteleb.

— Bajar', bajar', kondi sirdäse lähemba i lähemba.

Bajar' nägeb — tehta iimida i ice nutaşkanz' koiran kartte.

Muzik sanub:

— Tariz, bajar', lujemba nutta.

Bajar' völ şipkemba nutaşkanz'.

Muzik sanub:

— Kondi varaidab, pätise tagast.

Bajar' surdui nuttes i sanub:

— Ka nuta, ningoite — mugoite!

A muzik zavodi nutta:

— Hou, hou!

Nikut ij nutte hänel, i sanub muzik:

— Bajar', bajar', kondi sirdäse lähemba, lähemba!

Ninga bajar' kaiken ön i nuti. I bajar' kaiken iceze änen kadoti, —
ij voi nutta.

Vougiştuskanz'. Muzik i sanub:

— Bajar', neçe ij kondi.

— Midäk neçe?

— Ka kuzen murdi tullöil. Neçe juredne i torctäs ylähakspei. Minä
ved' tedin, miše ij kondi.

Bajar' sanub:

— Ah, ningoite — toinevuitte! Minä sindei völ lujemba tyrmas moriškanden.

— Mi mel'hiş tege, bajar'. Sinä, bajar', koir, sikş miše kaiken ön
koiran kartte nutid.

Bajar' völ lujemba käreganz'. Muzik sanub:

— A minä mahtoin nutta paremba völ sindei. Vaiše en zalaind.
A minij ofot oli, miše sinä nutaizid kaiken ön. Nygude minä kaikile
sanun, miše bajar' minei kaiken ön koiran kartte nuti! Neçe minä händast
zastavin nutta!

Bajar' völgä lujemba käreganz' muzikan päle. Bajarile ij ofot olend,
miše neče polin tedištaiziba. Bajar' kutse ij straşseind muzikad, a mu-
zik pagizeb:

— Mi mel'hiş, bajar', tege, söruuno sanun. Bajar' nägeb — azj tyhj
i sanub muzikale:

— Mi sinij antta, miše sinä ed sanuleiz?

A muzik sanub:

— Prosti mindei i ala ištuta tyrmha, da völ podari lehm hyvä, da
kaks' havadod nizud, i laske minä kodiş elän. A sinij, bajar' tervhut
moliškanden i kitäşkanden i kaikile sanuleşkanden: „Ij, bajar' koiran
kartte ij nutand!“

Kyzundad.

1. Kuspei nägub, miše bajar' ol' paha? Lyukat sarnas nene sijad, kus neče
polin sanuse.

2. Kut elihez muzikale, ku kaçta nenid sijoidme sarnas?

3. Mi tarız ol' bajarile muzikaspei i mi muzikale bajarişpel? Sarnadme kenen
pol' ot' vägen?

4. Ken voi sklattä ningoman sarnan: bajar' vai muzik? Voidik neçen tediştada
sidämä. mi om sanutet sarnas?

5. Mitcel raffal keskes sanulihe neçe sarn i min voiba dumaida ned, ked kundliba?

Rad planadme.

Kut voib nimeta kaikutcen castin sarnas.

1. Muzik rikoi bajarin koiran.

2. Tegihez muzikale olda koiran sijas.

3. Muzik — koir.

4. Vorad.

5. Min sanui sud: koir ij vär.

6. Muzik toropi bajarin kondjal.

7. Bajar' nutab.

8. Bajar' — koir.

9. Mil bajar' otkupihez.

Sanugat, kus voomicese kaikutte cast!
A voibik tehta vähemban castid? Probuigat.

Pap' i muzik

Eli pap'. Pouksi hän muzikan kazakaks itoi kodihe.

— Nu kazak' rada comaşti, minä sindei en unohta.

Eli kazak nedalin, tuli hiinätego.

— Nu, homendez zoräl, — pagizeb pap', — jumal andab i mänemei hinäd nitmäha.

— Hyvä, batyško.

Varastiba hij homençen, nuuziba aigois. Pap' i sanub papadjale:

— Andaske miile, mam, murgin, mij mänemei nityle hiinäd nitmäha.

Papadj kerazi stolale. Ištuihezoi hij kahten i murgnöiciba ani hyvin.

Pap' i sanub radnikale:

— Davai, poig, mij i luunatamei yhtel ustaval i nitäskandemei peilonghesei lebuta.

— Kut sinij ofot, batyško, pozalui luunatagam.

— Anda, mam, stolale luuna, — käski pap' akale.

Se andoi hiile i longin. Hij luzikołu toizin särboziba i kylläized.

Pap' i pagizeb radnikale:

— Davai, poig, yhten stolan tagai peiluunatamei i nitäskandemei uzinahasei.

— Kut sinij ofot, batyško, peiluunatada — ka peiluunatada.

Papadj andoi stolale i pellongin. Hij mõst särboziba luzikoin toizn — kylläized.

— A nu, poig, — pagizeb pap' radnikale, — davai yhtel ustaval i uzinocemei i magadamei nityl, homen aigemba radole ehtimei.

— Davaä, batyško.

Papadj andoi uzinan. Hij särboziba kerdan toizen i libuiba stolan tagapei.

Radnik fati iceze kouhtanan i ladib lähtta.

— Kuna sinä, poig? — kyzeleb pap'.

— Kut kuna? Ice tedad, batyško, miše jäl'ges uzinad tariz pandas magattaha.

Mäni sareile i magaz' ehthasei.

Jäl'ges neçidä hiiti sötta radnikan yhtel kerdal murgnäl, longil, peilongil i uzinal.

Kyzundad.

1. Kuspei nägub papin zadnost?

2. Kut i mitceks ozutet sarnas radnik?

3. Ken tehli i ken sanuli sarnad papin zadnostihe polin? Voibik neçen sanuda neçidä sarnadme?

REBOI, HÄNDIKAZ I KONDI

Ajoi muzik kalanke. Homaici reboi, miše muzik kalanke ajab, i zahotihe hänele kalad söda. Mi tehta? Wimbärz' reboi muzikan laptast'me i veri tele ku kolij. Muzik reboin homaic, ihastui i pani hänt icelez regehe. Ajab tagembä. Reboi kalan regespei roi, ice hyppäht' i töndui

tedme kalad keradamha. Kerazi kalan i iştuihe kalanke kuzen alle. Nägeb astub ak vedele korondonke i vädranke. Reboi sidä hotkemba pert'he. Pert'he tuli, kyrz taignan pähä vişkaiz, härkmen cokaiz i möst kuzen alle. İstub kuzen all i voikab. Tuli händikaz.

— Midäk, — kyzeleb, — komaine, voikad?

— A voikan, komaine, sidä, miše mänin minä järvele kalad samha, da ak pezeti korondol pol'surmaizeks. Näged, päspei aivoized jostas.

Händikahale kalad mugazo zahotihe i hän pagizeb:

— A nevo, komaine, kut tariz järvel kala sada?

— A kut tariz sada? Pästa lähtkehe händ i varasta, kudaig töudeks kalad ij tartu.

Hyvä. Joksi händikaz järvele, pästi händan ja lähtkehe i varastab, konz kala tartub. İştui, istui, sid tuli ak vedele i oti vohrida händikast korondol. A händan vedehe kyl'mi i pageta händikaz ij voi. Jäl'gmäi fati mi väged, händ kattez' i joksi händikaz reboinnost.

— Ninga i ninga, — sanub, — tuli ak vedele i vohrişkanz' mindai korondol, a händha severz' tartui kalad, miše emboind vedada, i händ minei kattez'. Odva henghe päzuin.

Hyvä. İsttas kuzen all i pagışas: „Tariz miile pageta tagemba korbhe, ika i neche tuleb ak korondonke“. Sid reboi i sanub:

— Sinei, komaine, aivod völ ij joskoi, ka iştuta sinä mindei raçhile i veda, ika minä emboi astta.

— İstte, komaine, istte, — pagizeb händikaz. Oti reboi kalan i iştuihe händikahale raçhile. Tönduiba. Reboi oleb, oleb i sanub: „Pekstut kandab peksmatoman, pekstut kandab peksmatoman“.

Händikaz i kyzeleb:

— Min sinä, komaine, papatad?

— A papatan sen, komaine, miše pän minei lujas kibistab. Aivoid ij äjad jo jand.

— Tirpa, komaine, tirpa, pigei tulemei korbhe.

Tuliba korbhe i iştuihezoi möst kuzen alle. Reboi istub, istub i otab iceze allpei kalaizen i söb. Tuli kondi i kyzeleb:

— Midäk, reboi, söd?

— A härkmuDEL kişkad icelain vedelen i sön. Diki maged.

— A minij voib ninga tehta?

— Voib, voib.

Män' kondi, kuzeladvan katkaiz, oksad katkoi i licoi icelez vačha. Kändli, kändli sigä, fati kişkad i prapad'. Sid reboi i händikaz söşkat'he kondjan lihad i neçidä lihad fati hiile diki pitkhä.

Kuzundad.

1. Kut ozutase sarnas reboi? Kuspei nägub, miše hän hitrij? Lyukat ned sijad kus neche polin sanuse. Kut tariz el'geta vaihed „pekstut kandab peksmatoman“.

2. Kut ozutase händikaz? Kuspei nägub, miše hän prostemb reboid? Lyukat nene sijd.

3. Kut ozutase kondi?

4. Kut tij harakterizuitei janışan, oravan i toizid zverid.

Radin pajod

Raffal äi om tehtut (sklattyt) pajoid, kudamișpei om ij väha radho polin. Nene pajod i kuçusoi radin pajoikş. Hiiden pajatades mitçil putui sir-dāndoil i kubaidusil ozutelihez se rad, kudamehe polin pajatiba.

Konz pajatadas pajon „Orz“, pajatajad jagasoi kahthe polhe i tehletas se kuz' haşkud edelespei, se kuz' haşkud tagazepel.

OZR

1 hor: A mij ozran semenzimei, semenzimei.

Oi Did-Lado, sémenzimei, semenzimei!

2 hor: A mij ozran topsimei, topsimei!

Oi Did-Lado, topsimei, topsimei!

1 hor: Kut tiij ozran topsitei, topsitei!

Oi Did-Lado, topsitei, topsitei!

2 hor: A mlj heboid pästamei, pästamei!

Oi Did-Lado, pästamei, pästamei!

1 hor: A mij heboid sidomei, sidomei!

Oi Did-Lado, sidomei, sidomei! ¹⁾)

2 hor: A milzo tiile sidoda, sidoda?

1 hor: Şuukuizel povodal, povodal!

2 hor: A mij heboid vikupimei, vikupimei!

1 hor: A mille tiile vikuptä, vikuptä?

2 hor: Sada rubläd andamei, andamei!

1 hor: Tuhad miile ij tariz, ij tariz!

2 hor: Minzo tiile andamei, andamei?

1 hor: Ankat tiişpei niizne miile, niizne!

(Neçil aigal toizes horaspei ez'mäizehe mäneb yks' niizne)

2 hor: Miiden polkad poleni, poleni!

1 hor: Miiden polkad lizadui, lizadui!

(Vänd mäneb sihesei, kudai toizes horaspei ez'mäizehe ij mängoi kaik niitced.)

Kyzundad

1. Mitced dvizenijad tegesoi, konz pajatadas neçen pajon?

2. Kut sättas vaihed nenile dvizenijoile?

3. Sanugat, mitciden radoiden rates ristit tegeb ruunad dvizenijad (ritmienijad) kuti lugodme?

4. Kut pajo i karg abutadas radole?

¹⁾ Jäsl'ges kaikuttuşt' strockad pajatase pripev.

A. V. Kol'cov

(1809 — 1842)

MEÇ

Min täht, pimed meç, dumha iškitoi?
Holel pimedal zatumanitoi?
Ku Bova-silac noidal noiduitet,
Bojus katmatas — siizud avoinpein,
Sinä ed löde — siizud holiſpein,
Vastha tulnuden piring-pilvenke?

Puiden lehtuiſpei šlöman viheran
Käred piring fat' — madme leviti,
Maha langez' plaſſ — sihe muren...
Siizud holiſpein — sinä ed löde...
Kuna kadoiba mel'vad paginad,
Vägi, surenduz, çarin doblestid?

A ku sinei, ol', tynel öhudel
Pajo solovjan kului edahaks;
A ku sinei, ol', peiväd piruiba
Sinun drug i vrag sinun sôliba.
A ku sinei, ol', möhäi ehtkoizel
Vasti piringod lähttas paginad?

Piring levitab pilven pimedañ,
Sindei kabardab vilul, tulläizel,
Sanud hänele änel komedal:
„Kända tagaspei! pidä ymbriſtal!“

Piring pöruškab, vändon zavodib,—
Rindaz särähtab, sinä šatnitoi:
Sydäi kehuškanz', šumđä zavodid, —
Vaiſe ymbri svist, änēd, judineh...
Piring voikaškab, kuti mečhine,
Kandab tagemba pilved merhepei.

Kusak nygude viher vägi om?
Sinā mustiştuid, siizud holekaz.
Siizud vaiknaştı, — vaiše hubas säs
Kulub ulineh aig ku huba om...

Ninga pimed меç, bogatır Bova,
Sinā hiitmäta igän bitvuitoit:
Eba odolind sindei vägevad,
Ka ku capouzi mustal syguzel.

Nägub magates, ilend azeged,
Sindei zaffati surel vägel vrag —
Hiiti uugilpei bogatiril pän
Mägel ij surel, hoikal uugudel...

Vaihed

Bova — bogatır, kudam johtutelese sarnoş.
Plaşş — soba, kudam hijamita panlese uugile
Dobiest' — muzestv.

Kyzundad

1. Kut ozutet syguzel меç? Mitcil vaihil sanutet, miše меç siizui lehtesita?
2. Mitciş sijoş stihotvorenijsa johtutelese keza, vihandad lehtesed, lindud, piringod?

Rad

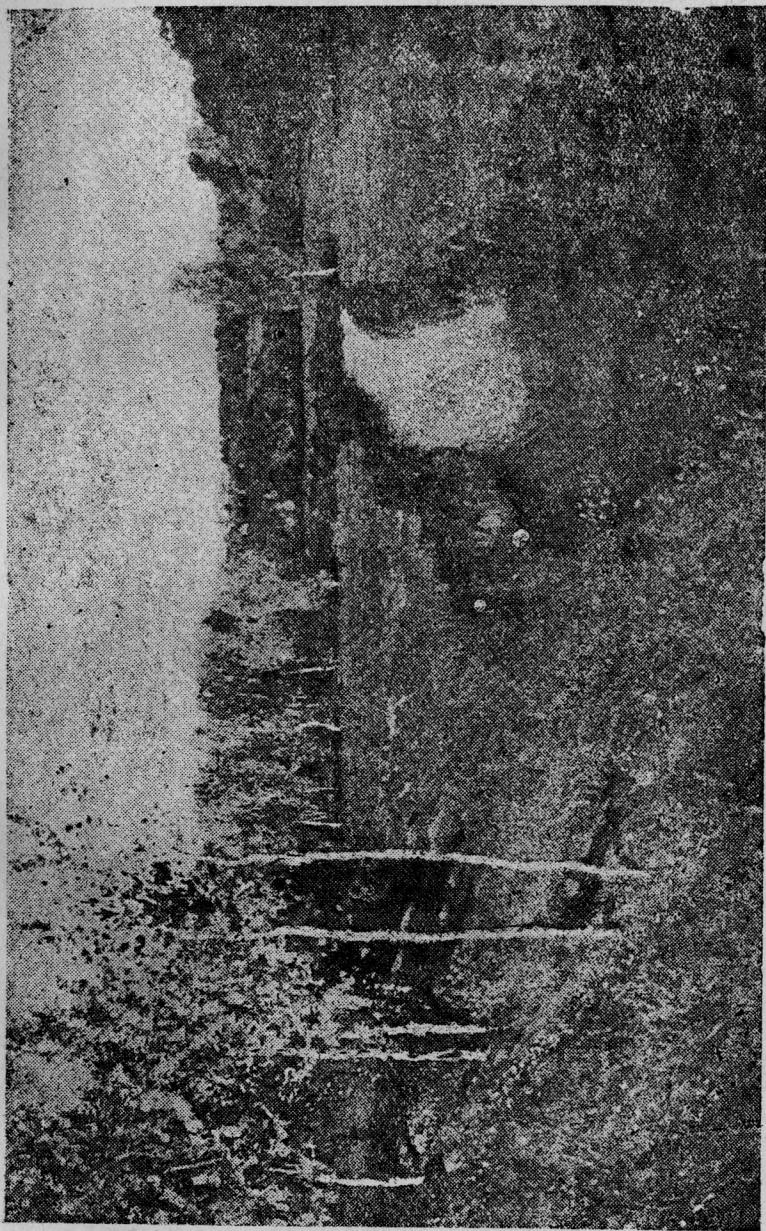
Kirjutagat stihotvorenij i jonoştagat alahanpei ned vaihed, kudamed ozutadas, mitte om меç, pilved, piring i m. t.

KEVÄZ' VIHM

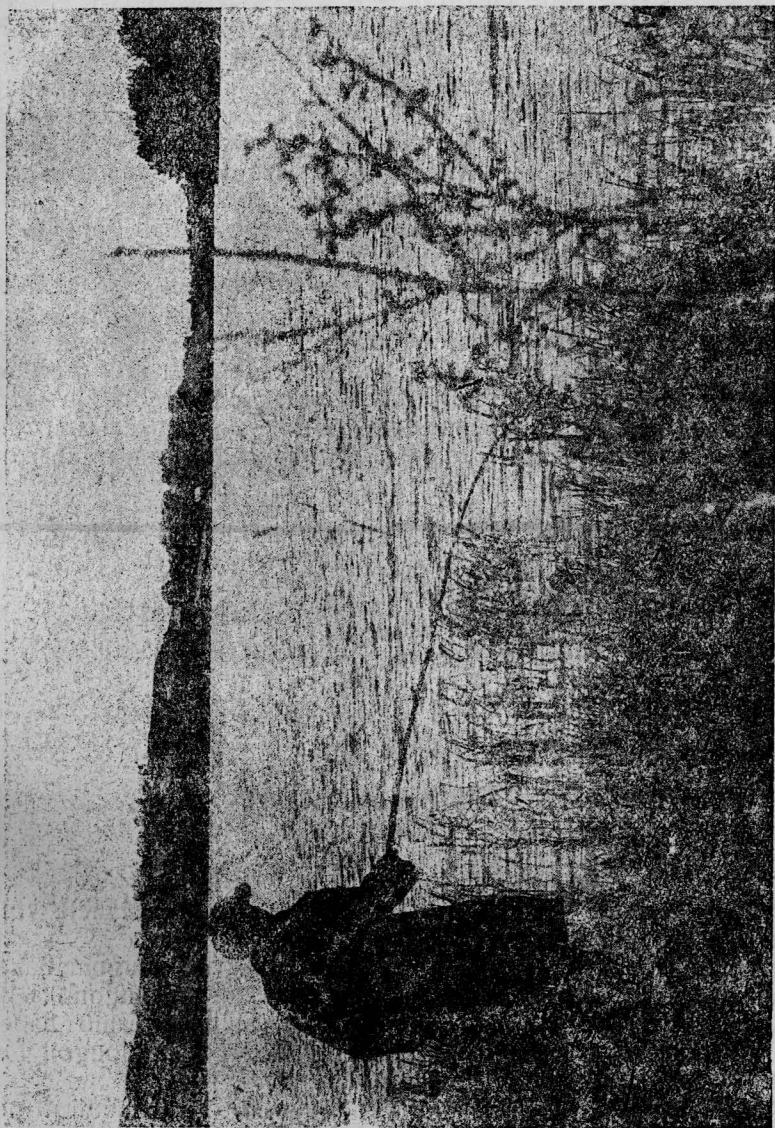
Rusktal valoihez taivaz peinuuzmas.
Kuti pazagal zozá töngahti,
Lehtud, hiinäine, kuti hobedas,
Tulläj hengahti, tuman särähti.
Libui peiväine, lämmöil palaşkanz',
Lendi tumanan mägid ylemba,
Keraz' pilvudeks, — tulläj kykşeşkanz'
Siniş taivastme händast tagemba:
Migi sagedemb pilvut tegese,
Kuti buronu, kuti dumnihez,

Syguz

I. Levitan

Kuti müştati randan iceze,
Kuti mel'he tul' mise hânelez.
Jurskab karedas, brizgub lämmäizel,
Vâgen keradab, hengib piringol,
Vihmal jaredal ili ragehel
Grazib male hän iškta teraval.
Kaçu levizi, katoi peiväizen,
Kuti jaredil kyndlil valohez
Iški lämmäizel kerdan jäl'gmäizen,
ice sârahti, lendi edelez.
Paştab Iujemba vouged peiväine,
Ma ku jyihez vet—ozim vihotab,
Kaçub veslemba icen pyudole
Ristiit deryunas liibän varastab.

I. A. Goncarov

(1812—1891).

Ivan Aleksandrovic Goncarov rodihe i kazvoi Simbirskas. Hänен tat vedi suren torgovlän liibäl. Hiiden kodi oli ku pomeşşikan usad'b. „Kodi miiden, — kirjuti Goncarov, — oli ku, kut sanuse, töuttet caşa. Sur' dvor, daze kaks' dvorad, äjiden horomaizidenke: lydskijad, konyş-näd, läväd, sarejad, aitad, kyl'beted i m. t. Iceni hebod, lehmäd, daze kozad i boşakod, kanad i sorzad — kaik neće töuti molembad dvorad... Yhtel vaihel sanuda, kogonaine imenij, deryun“.

Iceze proizvedenijas „Oblomov“ Goncarov ozutab pomeşşikoiden leznostin, kudamed hargniba elämaha verhal vägel, kaikel vuumhel, iceze krepostnijoiden radol. „Oblomovan uni“ — om cast' neçidä proizvedenijad, yks' lugo (glava).

Goncarov iceze proizvedenijois ozuteli i toizid pomeşşikoid, kudamed huuduiba iceze hožäistvaha polin, paniba iceze den'gad fabrikoiden i zavodoiden stroindaha. Nenile pomeşşikoile-promişlennikoile Goncarov radiici. Konz hän kirjuti hiiden eloho polin, hän suusem ij ozutelend, kut eletas radin rahvaz, kudamid eksploratuiba nene fabrikoiden i zavodoiden izandal.

Oblomovan uni

1.

Ilja Iljic heraştui homençel iceze penel sijaizel. Hanele völ vaiše siicme vot. Hanele kebmai, vesol.

Mitte hän comaine, rusktaine, kylläine. Şokaized mugomad kehkraized, miše eraz laps' hot' naroşnu puhlotagaha, ka ningomikş ij tege.

Nän'ka jo varastab hänen heraştundan. Hän zavozaib hanele vedelta culkaized: no prihaine ij antte, şalib, pot'kib jougoil i nän'ka taboiteleb hänt, i molembad hij nagrdas.

Jäl'gmäi nän'kale uddaise hänt leta jougoile, i sid händast pezetab, sugib pähuden i vöb mamannost.

Mam händast armhaştı, tervehteleb, sid kaikiş polişpei kaçui ku zad-njoil, holekahil silmil, vesladik silmäized, kyzub, ik kibişa midäni, kyzui i nän'kan, magazik prihaine spokoino, ik nuuzlend öl, ik peks-nus unimeliş, ik olend hänel zarud; sid oti hänt kädес i toi obrazannost.

Sigā mam siizutihe kombuizile, kabarzi hänt yhtel kädel i nevoškanzi hänele malityv vaihed.

Prihaine kojo kut sanuli hiid hänele jäl'ghe i kačui iknaha, kuspei ku joksi komnataha vilusut i sirenin duh.

— Mij, mama, tänämbei mänemei guläimaha? — Yhtnägoi kyzeli hän kesk' malitvos.

Mänemei, hengoihut, — kirhusti sanuli mam, silmid obrazaspei ij kända i kiruhitb sañuda jäl'gmäized malityv vaihed.

Sid mäniba tatannost, sid cajud jomha.

Cainiljan stolanno Iljuşa homaici diki jo rouhan tötan, kahesakyme

votcen, kudam eli hiiş i hiitmäta buraiz iceze „niicukaizen“ päle, kudam mugazo vanhtundaspei träsi jo päl, silzui stulan taga i vodihe tötanke.

Sid zavodihez sötand bulkaizil, suhrizil, silzutesudel.

Sid mam armasteli hänt völ i oigendeli guläimaha sadhu, irdadme, nitydme, nän'kale käskli ij jatelta last yhtedaz, ij pästelta heboidennost, koiridennost, ij mändä edahaks kodispei, a lujemba ij pästta hänt ovragaha, kudam lugiba ani hubaks sijaks kaikel ymbriștal i kudamehe polin oli ani huba slav.

Sigā lyuziba kerdan koiran, kudamen lugiba şal'dynudeks vaiše sen täht, miše hän hurathi raffaspei laptaha, konz hänen päle mäneškanziba lihangoidenke i kirvhidenke, i piitihe kunase mägen taga; ovragaha völiba kaikid prapadnyzid zivatoid; dumaiba, miše ovragas oma i razboinikad, i händikahad, i toized ked putui, kudamid ili sil tahol, ili i suusem täl mal ilend.

Prihaine ij kundlend kaikid maman sanundoid: hän amu jo irdal. Hânele diki ofot josta gallerejadme, kudam oli ymbri kaikes kodis. i kaçouta sigäpei jogudele, no gallerei oli kulu, odva pidäse, i häntme ij kel'tyt kävelta vaisé „mehile“, a bajarid ij käveltet. No prihaine ij kundlend maman kel'dändad i töndui jo pordhaizidennost, kudamed händast ku maniba, no pordhil ozutihe nän'ka i odva händast tabazi.

Hän hurathi nänäspei hiin sarejannost, miše sadas sinnä myrkad pordhadme, i möst nän'ka odva ehti tulda sarejannost, ku tariz ol' jo kiruhttä hänt ij pästta libuda golubätnäha,-mända tanhale i ovragaha.

— Ah, sinä, synd sötai, mittezo neče prihaine, punose ku kezraine! Ka ištudik sinä hot' vähäisen, sudar! Huiktelte! — pagizi nän'k.

Oleškenz, miše i ij kaiken punode prihaine: hän erasti yhtnägoi şupştub, iştub pestunal sires i kaikhe kaçub, silmid ij hiitää. Lapsen mel' hänel nägeb, mi ymbri tegese, mitced oma javlenijad, hij mändas syväss hänen sydämelle, sid kazdas i ehttäss yhtes hänenke.

Homendez om diki coma: vozduhas vilusut; peiväine völ ij ylähan. Kodispe, puişpei i golubätnäspe, i gallerejaspei — kaikespei edahaks andasoi pitkäd kuvahaized. Sadus i muite irdal tegihezoi vilusuded cogaised, kudamed ku mäniiba dumale i unele. Vaisé edahan rugiz pyudol kuti palab lämmöil, da jogut muga hoştab i vändab peiväizes-pei, miše silmile kibed.

— Min täht neče, nänä, sid pimed, a sigä pastab, a uzo i sid paşa kandeb? — kyzeli laps'.

— Sen täht, batyşko, miše peiväine astub kudmaizele vastha i ij näge hänt, nuka i burodab; a konz ku homaiceb edahanpei, muga i paşa kandeb.

Dumniše laps' i kaiken kaçub ymbri: nägeb hän kut Ontip ajab ve-dele i madme, hänel sires, astub toine Ontib, kymnehe näht tobjem hänt, i buc ozutase kodin surtte, a kuvahaine hebospesi katoi icel kaiken nityn: kuvahaine haşkshire vaisé kaks' kerdad nitydme i yhtnägoi sirdäşkanzihe mägen taga, a Ontip völ i iknan alpei ij ehtind lähtta.

Prihaine mugazo pani kaks' haşkud, völ haşk — i hän lineb mägen taga.

Hânele ofot mända mägele, kaçouta, kuna piitihe hebo. Hän vereidennost, no iknaspei kuluşkanz' maman än'.

— Nänä! ed näge, miše laps' joksi peipaştoho!

Ota händast vilusudhe, huudutab hänel pähuden — kibiştaşkandeb, oksnudele kändaşkandeb, söskande ij. Ninga hän sinei i ovragaha mäneb.

— U! voudaline! — hillästi buraidab nän'k i vedab prihaizen pordhile.

Iisa sanuda, miše homendez mäneiz uhtij Oblomoviden kodis. Viiciden kolineh, kudamil jaritiba kotletad i zelenin kuhnäs, kului daze deryunahasei.

Ice uk Oblomov mugazo ij ole radota. Hän kaiken homençen iştub iknanno i hiitmäta kaçub sinnä, mi radase irdal.

— Ei, Ignoihut! Min kandad, urad?

Kyzub hän ikanan aluşt'me astjan mehen.

— Kandan viiced tatkata radjidcn komnataha, — sanub se kaçelda-mata bajarile.

— Nu, kanda, kanda; da, kaçu, comaşti tatkta!

Sid siizutab mitcenni akan:

— Ei, ak! ak! Kuna kävelid?

— Pogreba, batyško, — sanub, siizutase, paneb silmile päle kaden-i kaçub ikanaha: — Maidod longikş sada.

— Nu, mäne, mäne; — sanub vastha bajar', — da kaçu ala vouga maidodse. A sinä, Zaharka, juudoguz, kuna möst joksed? — kidasti hän sid: minä sinij ozutan hyppida! Minä nägen, miše sinä neçen jo kym-nenden kerdan joksed. Sel'ktä tagast gostinnijaha!

I Zaharka mäneb möst nukkumaha gostinnijaha. Tuldasli lehmäd pyudolpei, uk ez'mäine huudub, miše hiid jotaiziba; homaicebli iknas-pei, miše veraz koiraine kanale jäl'ghe hyppib, sidzo käskeb minni tehta, miše illeiz besporädkoid.

I ak hänen lujas kobaideb: hän casud kuume lodaideb omblilian Averkanke, kut muzikan fufaikaspei tehta Iljuşale kurtkaine, ice jonoş-tab melal i kaçub, miše Averka ij voruiz vatet; sid mäneb niitciden komnataha, andab kaikutcele niitcele, äjak peiväsh kudoda kruzevoid; sid kuçub icenske Nastasjan Ivanovnan, ili Stepanidan Agapovnan, ili toizen keda iceze svitaspei guläimaha sadudme i midäni radmaha: kaçta, kut ehtäs jablokad, ik lanktend egläine, kudam oli jo ehnty; sigä tartutada oksaine puhudehe, sigä capouta i m. t. No ez'mäizeks holeks oli kuhn' i luuna. Longhe polin sovetoicihezoi kaikel kodil i rouh töt mugazo kuçlihe sovetale. Kaikutte sanuli iceze sömizen: ken ştin sydämidene, ken lapşan ili pököin, ken rubçan, ken rusktan, ken vouktan valamizen i sousan.

Kaikutcehe sovetaha polin dumaliba, pagiziba i sid otliba ili ij otel-tet jäl'gmaşt' emägan sanundadme.

Kuhnäha hiitmäta oigendelihezoi se Nastasja Petrovna, se Stepanida Ivanovna, miše sanuda sihe polin, lizata neçe ili hiittä se, vöda saharad, vinad sömiziden täht i kaçouta, kaikenik paneb povar, — mi pässtet.

Huudund sömizes oli ez'mäine i ani sur' elos hol' Oblomovkas. Mitced vazad kyllästoitihezoi sigä voz' praznikoikş! A kuverz' meles du-moid, kuverz' radoid i holid hiiş ymbri vottes! Indeikad i cipuized, kudamid kazvatelibä nimipeivikş i toizikş torzestvennijoikş peivikş, sötlihezoi orehoil; konz kyllästoitiiba gusid, guläida hile ij anttut, a edehko kuverdadni peiväd panliba ripkelaz havadoihe i kubahtamata sigä pidiba, miše hij valaizihezoi razval. Mitced zapastad oliba varen-joid, solenjoid, paştımızid! Mitced meded, mitced vasad kiitlihezoi, mit-ced piroşkaized paştiohezoi Oblomovkas!

I muga polhe peivhäsei kaik hlopociba i huuduiba, kaik eliba mu-gomal kogonaizel, kuti murhaized, mugomal nägubasel elol.

A prihaine kaiken kaçui i kaiken nägi iceze lapsen melil, kudam nimidä ij päästa sirici. Hän nägi, kut jäl'ges azjoidenke i hlopotoidenke proidnyt homendest tulli kesk' pei i luuna.

Kesk' pei om zarukaz; taihal ni pilvut. Peiväine siizub kuti likahtamata pän päl i poltab hiinän. Vozduh hiiti karetusen i mugazo rippub likahtamata. Ni pu, ni vezi ij kubahtagoi; deryunan i pyudon päl sii-zub tyn; nimi ij säbsähta — kaik kuti koli. Zvonkas i edahaks kulub ristitun än', konz ymbri kaik tyn'; kahtenkymnen sylen taga kulub, kut letes fuzaidab bubark, da sagedas hiinäs kense ku korzub, ani kuti kense veri sinnä i magadab magedal unel.

I kodis tegihe kaik tyn'. Tuli cas, konz jäl'ges luunat kaik lebäidasoi.

Laps' nägeb, miše i tat, i mam, i rouh tööt, i svita — kaik uberihezoil iceze cogidme; a kel hänt iilend, se mäni hiinnikaha, toine — sadhu, kuumanz' eci vilusuden pertedeses, a eraz katoi rozan paikal i uindeli sigā, kus tabazi hänt zarus uni i sordi jäl'ges luunat, i sadovnik vedouzihe penzikon all, sadus, sirhe iceze kokşannost, i kuçer magazi konyşnäs.

Ilja Iljic kaçouz' lydskijaha; lydskijas kaik magaziba oiktemize, lou-coidme, laval i pertedeses i jatiba lapsid icevoudhaz; lapsed ujelesoi iksnan aluşt'me i kaivasoi peskos. I koirad syvässä licoihezoil icezoil kourihe, blago ij keda olend nutta.

A laps' kaikhe kaçui i kaiken nägi.

Hän nän'kanke jäl'ges luunat möst läksli irdale.

Nän'ka iştlihe kunani vilusudhe: pordhile, pogreban kyndusele ili muite normudele, kuti sen täht, miše kudoda cuuk i kaçta last. No teravas hän diki leznas jo kel'dli händast i muckuti päl.

„Mäneb, ah, se i kaçu, mäneb neçe kezruşk gallerejale“, dumai hän jo läbi unes: „ika völ... kutni ovragaha“...

Sid mamşin pää rippustelihe kombuihesel, cuuk lankteli käzişpei; hän kadoteli silmişpei lapsen, vähäizel avoiteli sun i kebmaştı korzuşkanzli.

A prihaine hililaz varasteli neçen aigaizen, kudamespei zavodlihez hänen icemel'hine elo.

Hän oli kuti yks'näz kogonaizes mirus, hän barbhaizil pageneskanz' nän'kaspei, kacli kaikid, ken kus magadab; sid hengen löndanke libuş-kenz' gallerejale, joksendeli ymbri rázaidajid loudoidme, pällihez golubätnäle, mänli ani edahaizihe sadus cogaizihe, kundli, kut fuzaidab bubark, i edahaks kacli hänen vozduhadme lendandan; kundli, kut kense kaiken cikitab hiinäs, ecli i taboiteli nid, ked tynes kuluiba.

Sid hän sase kanavaha, kaivase, eçib mitcedse juruded, sel'gitab koren i söb magedaştı, i neçe ozutase hänele paremb jablokoid i va-renjoid, kudamid andleb mam.

Otot hänele i ovragaha joksouta: hän kaiked syl't kaks'kyme sadus-pei; laps' jo joksendeli ryunhasei, kaidendel' silmäd, ladi kaçouta, kuti vulkanan krateraha... no yhtnägoi mel'he tuliba kaik paginad i sanundad ovragaha polin: hän pölgastul i ni eläb, ni kolij lendatab tagast i pölgastusespei värunke hurathi nän'kannosti, nuustat' mamşin.

Mamş rozmelihe unespel, ladouz' paikan päs, uberi hänen alle sos-kuided sedinakhid hibusid i, kutise i ij magadand suusem, holenke kaçleb Ilyşaha, sid bajarin iknoihe i möst zavodib säraidajil sormil cokkoida yhten toizhe neglad cuukas, kudam venui hänen kombuil.

Sidä aigad zar hillästi zavodib poleta, prirodas tegihe kaik kuti elä-bemb; peiväine jo sirdölihez meçhapei.

I kodiş hillästi tyn' aig proiduşkanz'; yhtes cogas kusse vizaht' yks'; ikan all kuluşkanziba kenense haşkud; hiinnikas kense hirnui.

Pigei kuhnäspei kiruhtindanke i koverdelusenke mez' kandoi suren jugedan samovaran. Keradeleşkanzihezoi cajud jomha: erasel roza ku pekstut, silmäd valoihezoi kyndlil; sil magates tegihe rusked pâtn şokale i ahavoizhe; kuumanz' unespei pagizeb ij icen änel. Kaik neçe fuzaidab, ohkab, haikostelete, sibitab pân i vedoitelese, odva rizetas ictäz unespei.

5.

Sur', pimed komnat — gostinnij tatan kodiş, jasenişpei entced kröslad, kudamed oliba kaikan kattut cohlil, sur', neuklyzij i kova divan, pälpeï vedoutet hosny sel golubijal pätnoiš, barhatal i yks' sur'nahkhine krösl.

Tuleb pitk touven eht.

Mam iştub divanal, jougad hänel vedoutet icen alle, i leznas kudob lapsen cuukaizen, haikostelete i aigoidme spiçal sibitab icelaz päs.

Sires hänel iştas Nastasja Ivanovna da Pelageja Ignatjevna i, radho pästtet nenidenke, tarkaşti ombeltas minni praznikaks Ilyşale, ili hänen tatale, ili icelezoi.

Tat, sel'gän taga pandut käzidenke, käveleb komnatadme polhe i toizhe, kaikel hän jalos dovol'nij, ili iştuse kröslale, vähäizen iştoudab, sid möst zavodib kävelta i comaşti kundleb, kut kulutas iceze hänen haşkud. Sid nyhnib tabakod, purzub nenan i möst nyhnib.

Komnatas ij svetukahal palab yks' razvaspei tohuz, i se vaiše neçe olli touven i syguz' ehtil. Keza kuil kaik staraihezoi pandas i nuusta tohuseta, peivän vouktal.

Gostinnijas kröslil kengi kut iştas i fuzaitas nenihе kodinikad ili paksumbalized neçen kodin adivod.

Toine toizenke hij paksumba iştas vaikni: kaik nägesoi kaikutcel peiväl; meled içen kaik sanutet, a midäni ut laptaspei tose suusem vähä.

Tyn', vaiše kulutas Iljan Ivanovican haşkud, kudam käveleb lavadme jugedış kodi rad sapkoiš, siin casud futläras tuhljas jutkuſadas majatnikal, da Pelageja Ignatjevna ili Nastasja Ivanovna aigoidme kädel ili hambhil katkaitas nitizen i neçil vähäizeks keskustadas tynen.

Ninga eraşti proidlı pol' casud, keskhe kenni haikosteldase kulubasel, ristib sun i sanub: — pästa synd sötai!

Hänele jäl'ghe haikosteldase i sused, sid toine, kiruht'mäta, kuti kommandadme avaidab sun, i muga tagemba ningoi vozduhan vändand löhkijois proidub kaikidme, a erasel ozutasoi i kyndled.

Ili Ilja Iljic mäneb iknannost, kaçoudab sinnä i sanub, kuti minse homaici vas'kmäisen: — vaiše völ viz casud, a mitte jo pimed irdal!

— Ka, — vastustab kenni: — neçil aigal kaikan piñed; pitkäd ehtad tuleşkat'he.

A kevädel möst kuti vas'kmäine ozutase i sidzo ihastudas, miše pitkäd peiväd tuleşkat'he. A kyzugateik hil, min täht hile nene pitkäd peiväd, ka hij i ice ij tekoi.

I möst vaikastudas.

Ni mi ij keskustand ningoş' yhtel formal elon mänendad, i ice oblo-

movçad hargniba neçile sen täht, miše toş' eländad — olendad hij tetut ij.

Hij ninga ij yhted kyment vot fuzaziba, nukkuiba i haikostelihezoi, i keradelihezoi yhthez i sanuliba, ken mitcen nägi öl unen.

6.

Kerdan vaişe ningoi hiiden elo keskustihez, voib sanuda, ani vask-mäizel azjal.

Konz hij lebäizihezoi jäl'ges „löumad“ luunat i kalk kerazihezoi ca-jud jomha, yhtnägoi tuli, pördnus lidnaspei, oblomovskij muzik, i hän jo saskenz' szilaspei (povespei), jäl'gmäi odva sai pekstut kirjaizen Iljan Ivanovicen Oblomovan nimhe.

Kaik cudha lankşiba; emäg daze rozas vähäizel toizouzihe; silmäd kaikil pyştihetzi i nenad vedihetzi kirjaizen polhe,

Mitte okazij! — kespei neçe? — fatihe i virki jäl'gmäi bajar'ak.

Oblomov oti kirjaizen, cududelusenke kändli hänt kädes i ij tedand, mi hänenke tehta.

— Da kus sinä hänt otid? — Kyzui hän muzikal: — ken sinij andoi?

— A ikrnan all kus minä siizuin lidnassee, kuledik sinä, — sanui muzik: — poctalpei tuleskenziba kyzelmäha, illek oblomovskijad muzikad: kirjaine, kuleb, bajarile om.

— Nu?..

— Nu, minä ez'mäkse piittimo: soudat i läksi kirjaizenkese. Da verhlevskij dijakaine homaic mindei, hän i sanui. Tuliba tosti. Ku tuliba toštise, koirustada zavodiba i andoiba kirjaizen, völ pätaşnikan otiba. Minä kyzuin, miše, sanugam, kuna minä hänenke, kuna hänt pandap? Ka sid käskiba sinun milostile antta.

— A sinä ed otnuiz, — käredas sanui bajar'ak.

— Minä i se en otlend. Min täht, pagizen, mille kirjainese, — mille ij tariz. Mille, pagizen, ij käsktet kirjaizid otta, — minä en rohti: mängat tij, kirjaizenkese! Da töndui lujas ridelmäha soudatse: ladi naçal'stvale zal'däs; minä i otin.

— Urad! — sanui bajar'ak.

— Kuspei neşe? — holispäin sanui Oblomov i kaçuşkanz' adresan: — käzi kuti tutab, sanugam!

I kirjaine kävuşkanz' käzişpei käzihe. Zavodihezoi paginad i ozoite-leşkanziba: kespei i mihe polin hän voib olda. Kaik jäl'gmäi siizutihetzi tedmata.

Ilja Ivanovic käski lyuta ockad: hiid eçiba casud polentoş'. Hän pani hiid i ladi jo availta kirjaizen.

— Uzoske, ala availda, Ilja Ivanovic, — värunke siizut' händast ak: — ken hänt tedab, mitte hän om, kirjainese? Voib oida völ huba, bed mitteni. Ved' rahvazse, näged, mitced nygude tegihezoi! Homen ili homeşarten ehtid — ij uidi hän sinusaişpei.

I kirjaine ockidenke oli obrätttyt zamkan taga. Kaik tartuiba caihu. A kirjaine iştnuiz sigä voded, jesliku ij olnuiz hän ani vas'kmäine azj i ij langetanuiz cudha kaik oblomovçad. Cajun jodes i toizel peiväl kai-kil i paginad oli vaişe kirjaizehe polin.

Jal'gmäi ij voitut tirpta i nelländel peiväl, konz möst kerazihezoil, suren holenke kirjaizen avalziba. Oblomov kaçouz' podpisiche.

— „Radişhev“ — lugı hän. — E! Da neçe Filippas Matvejeviscaspei!

— A! E! vot kespeil — kidastaşkanziba kaikiş polişpei. — Da kut hän völ tähasei hengiš? näged sinä, ij völ kolend! Nu, slava bogu! Midä hän kirjutab?

Oblomov zavodi lugeda kulubasel. Okazihe, miše Philipp Matvejevic pakiceb olgeta hänele oluden reçepstan, miše kiittä mugazo comin, kut kiltiba Oblomovkas.

— Oigeta, oigeta hänele! — pagizeşkat'he kaik: — tariz kirjutada kirjaine.

Ninga proidui nedalid kaks'. Tariz, tariz kirjutada! — johtuteli Ilja Ivanovic akale: — kus om reçepse?

— A kus om? — vastusteli ak: — tariz völ lyuta. Da narovişke, mi kiruhittäse? Vot jumal andab, varastamei praznikad, siloi i kirjutad; ij uidi nikuna..

— A i proudal muga, paremb praznik aigan kirjutan, — sanui Ilja Ivanovic.

Praznik aigan möst pagin läksi kirjaizehe polin. Ilja Ivanoviç suusem kerazihe kirjutamha. Hän mäni kabinetha, pani ockad i iştuihe stolannost.

Kaiked kodidme tegihe diki tyn', mehile ij käskütut jougoil topotada, ni şumdä. — Bajar' kirjutab! — pagiziba kaik mugomal varaidajal i poc-titel'nijal änel, mitcel pagiştas, konz kodiş om kolij.

A hän vaisė zavodi tehta: „Milostivij gocudar“, hillästi, värin, säärai-dajal kädel i mugoman kaicusenke, kuti radab mitscense opasnijan radon, ku tuli hänennost ak.

— Eçin, eçin — ile reçeptrad, — sanui hän. — Tariz völ spal'näs, şka-pış kaçouta. Da kut tariz olgeta kirjainese?

— Poctanke tariz, — sanui Ilja Ivanovic.

— A äjak tariz maksta?

Oblomov sai vanhan kalendarin.

— Nell'kyme kopiikad, — sanui hän.

— Kaçu völ nell'kyme kopiikad tyhjhaze lykäita! — virki ak: — pa-remb varastada, ik line keda mänjid sinnä. Sinä käske muzikoile tediş-telta.

— I proudal, mänjankese paremb, — sanui vastha Ilja Ivanovic, a ice pöröl kosketeli stolha, sid cokaiz cernilniçaha i hiiti ockad.

— I, kuna sidä paremb, — sanui hän: — ij uidi — ehtimei oigeta.

Emei teda, tulik konz Filippale Matvejevicale reçept.

7.

Tagembä Ilja Iljic yhtnägoi homaici ictäz prihaizen kuumetoş'kyme ili nell'toş'tkyme votcen.

Hän jo opendase kyläs Verhlevas, virstan viden taga Oblomovkas-pei sigäläizel upravlajuşşijal, nemçal Ştol'çal, kudam piti ij suren pansionan dvoränskijoiden lapsiden täht ymbriştaspei.

Hänel oli iceze poig, Andrei, pocti yksiş vozis Oblomovanke, da andoiba hänele völ yhten prihaizen, kudam pocti nikonz ij openus, a lujemba läzuli zolotuhal, kaik lapsuz' voded hän käveli kaikan sidon.

tut silmidenke ili korvidenke i kaikan hillästi voiki sen täht, miše eläb ij babanno, a verhas kodis, pahil raffoil keskes, miše, vot, händast i armastadase ij kelle, i nik'en piroškaſt', mitcen hän navedib, ij paſta. Krome nenid lapsid pansionas erasid nikeda völ illend. Tehta ij midä, tat i mam iſtutiba voudalizen Ilyşan kirjan taga. Neče stoi ij vähäd kyndlid, mälyd, sdroçindad. Jäl'gmäi vyiba.

Nemeç oli mez' delovij i strogij. Voib olda, hänel Ilyşa i ehnyiz opetas miheni hyväle, jesliku Oblomovka olnuiz virstan viden sadan taga Verhlevaspei. A toizin kut opendatoi?

Kut vaiſe Ilyşa nuuzeb ez'mäznargen, muga hänele i tegese tusk. Hän kuleb vizukahan Vas'kan änen, kudam kidastab pordhilpei:

— Antipka! Vallästa syukod: barconkad nemçannost tariz vöda!

Heng' hänel särahtab. Holekaz tuleb hän mamannost. Se tedab— min täht, i zavodib kuudal voita pilylä, a ice hillästi mugazo löumas hengib melespei, miše tariz erigata kogonaizeks nedalikş.

Ij tekoi mil i sötta händast sil homesel, paſtas hänele bulkaizid i krengelizid, pandas kerdale solenjoid, pecenjoid, varenjoid, pastiloid i toizid mitcid putui kuivid i torhid magedid sömizid, sömizid i daze muite sömizid. Kaik neče päſtlihe sen täht, miše, dumaihez, nemçanno ij razvakahas sötkoi.

— Sigā ed söde, — pagiziba oblomovcad: — longiſ anttas štin, da zarkijan, da kartohkoid, cajunke voin, a užinaks „morgen fri-nos utri“.

No tariz sanuda, miše Iljale Iljicale uniſ ozutasoi lujemba mugomad ez'mäznarged, konz hän ij kule Vas'kan änt', kudam käskiz vallästada syukod, i konz mam vastab hänt cajun jodes muhoizenke i hyvän vestinke:

— Tänämbei ed aja; nellänpejan sur' praznik: stoibik ajeltas polhe i toizhe kuumen peivän täht?

Ili eraſti yhntägoi sanub hänele, miše tänämbei ij opendushesei: kyrzad paſtaškandemei.

Ika oleskenz' muga, miše mam kaçoudab ez'mäznargen homesel co-maſti hänehez, da i sanub:

— Midäse sinei silmäd tänämbei höşakod.
Voidik hot' sinä? — i muckaidab päl.
Lukavij prihaine terveh, no iştub vaikni.
— Işuske sinä neçe nedaline kodiş, — sanub mam, — a sigä — min
jumal andab.

I kaik kodiş oliba mugost' melt', miše praznik nellänpejän om sur'
azotez kaiken nedalin opendusele.

Eraşti valşe slugad i niitced, kudamile putli barcukas pälici, burah-
tadas:

— U, voudaline! teravasik sinä sel'ktäd nemçannost!
Erasel kerdal yhtnägoi nemçannost tuleb Antipka tutpal syukol kes'k
ili ez'mäizes aigas nedalid Iljan Ivanovican täht.

— Tuli, sanub, Marja Savişnä ili Natalja Fadejevna adivoihe ili
Kuzovkovad icezoi lapsidenke, ka ajagamei kodihe!

I nedalid kuume Ilyşa adivoicese kodiş, a sigä, kaçuhtad, kaçuhtad
straşnijaha nedalihesei jo ij äjad, a sid i praznik, a sid kenni kanzas
min tähtni sanub, miše fominan nedallij opekois; kezahasei jab nedalid
kaks' — ij stoi ajeltas, a kezal i ice nemeç lebaidelese, ka paremb
jo syguzehesel hiittä hol'.

Kaçuhtad, Ilja Iljic guläihtab polen vot, i kut hän kazvab neçil aigal!
Kut sangistub! Ij voigoi kaçtas hänehez kodiş i eraşti sidzo virktas,
miše, konz tulleb sobatan nemçannopei, laps' laihtunu i esket rozas
toizounus.

— Pitkhak grähkhasei? — pagiziba tat i mam: — opendusse ij pagene,
a tervhut ed osta; tervhut kal'hemb kaiked elos. Näged, hän opendu-
sespeise, kuti bol'niçaspei, tulleb: razvainese kaik lankteb, hoikacuine
mugoi.... da i voudaline: kaiken olişku hänele jokseta!

— Ka, — virkab tat, opendusse ij icen vell': hot' keda boşakon sar-
veks käroudab!

I armastades roditeläd i tagemba eçiba vigoid, miše pidäda poigad
kodiş. A vigoid i praznikoita oli ij vähä. Touvel ozutase hiile vilu,
kezal zarus mugazo ij sätut ajada, a eraşti i vihmuşkandeb. Syguzel
redu telustab. Eraşti Antipka ozutase ij hyväks: humalas, ka ij huma-
las, a kutse ij comin kaçu: hubad ij oleiz, putub ili valşe kunani.

8.

Iljale Iljicale comin ozutase i kodi elo hänen, i elo ştol'çanno.
Hän valşe ehtib herastuda icelaz kodiş, ku hänen sijanno jo siizub
Zaharka, kudam jäl'gembä oli znamenitij hänen kamerdiner, Zahar
Trofimic.

Zahar, kut edel radli nän'ka, paneb hänele cuukad, kengib başmakod,
a Ilyşa nel'toş'tkyme vozne jo prihaine, valşe i tedab, miše oigende-
leb hänele se sen, se toizen jougan; a ku vähäd midä ozutase hänele
ij muga, ka hän andab Zaharkad jougal i nenaha.

A ku abittyt Zaharka probuib zal'däs, ka sab vanhambişpei i völ pla-
kun.

Sid Zaharka sugib Ilyşal pän, paneb hänele kurtkan i Iljan Iljican
käded licob hijamihe muga kaicusenke, miše ij lujas hänele telustada,

johtutab Iljale Iljicale, miše tariz tehta se, toine: nuustut homesel pestas i m. t.

Zahotib ku midäni Ilja Iljic, stoib hänele vaisë mignida — nellän slugoid hurahtadas vounheks tehmäha: sordab erasti minni, sada tariz mitteni veşş, da ij voi, toda mini, jokselta min tähtni: hänele erasti, prihaizele boikale, muga i ofot josta i tehta kaik icele, a sid yhntägoi tat i mam da kuume tötdad vidhe än'he kidastaşkatas:

— Min täht? Kuna? A Vas'ka, a Van'ka, a Zaharka min täht? Ei! Vas'ka! Van'ka! Zaharka! min tij kaçutei avoi sud? Vot minä tiid!...

I ij uddaide nikut Iljale Iljicale tehta minni icelez icen täht.

Jäl'ges hän lugeşkanz', miše neçe i spokoinijemb äjad, i ice openzihe kidastamha: — Ei, Vas'ka, Van'ka! anda se, anda toine! En tahtoi neçida, tahtoin neçen! Jokse, to!

Aigoidme roditelöiden armaz huudund i päle tuli hänele.

Jokseeskandeb hän por'dhilpei, ili iknan aluştmehtnägoi jäl'ghe hänele kuluşkandeb kymne kaikhe kidaha avaitut än't:

— Ah, ah! pidägat, siizutagat! Lankteb, satase!... Siizu, siizu!

Tuleb mel'he hyppäh-tada touvel pertedeshe ili avaita fortockan — möst kida! — Ai, kuna? Kut voib? Ala jokse, ala mäne, ala avoitele: rikotoi, prostudittoi...

I Ilyşa, şüpşunu jali kodihe, ku kalliz coma çvetuine armastet tepliças, i mugazo, kut çve-

tuine stöklan all, hän kazvoi, ij kiruhtind, hillästi. Vägi, kudam muga taricihe mişhi ozutadas, jäli sydämehe i ani ku väntui sinnä.

A erasti hän nuuzeb mugoi bodrij, svez, vesöl; hän mujab: vändab hänes mise, kehub, kuti bessaine, eloile ištuihe mitteni, kudam muga i näritab händast se libuda katusen päle se ištta syukole i hypte töntta nityle, kus hiinän nittäs, ili ištta aidale ku raçhile, ili näritada deryunaşşid koirid; ili yhntägoi zahotihe joste töntta deryunadme, sid pyudole, sid mäthidme koivistoho, da kuumel hyptesel hyppäh-tada ovragan pohjale, ili tartta prihaizidenke lumuzil vänmaha, probuida icen vägi.

Besaine muga i zogoib hänt: hän kinktäb, kinktäb, jäl'gmäi ij voi tirpta i yhntägoi, şapkata, touvel, bringahtab pordhilpei irdale, vereiden taga, fatib molembihe käzihe tukuin lunt i jokseb artelihe prihaizidennost.

Vilus tulläij muga i capab hänel rozan, cipoib pakaine korviş, suhu i kurkhu vedouz' vilul, a rindhäd fati ihastusel — hän lendatab, kuspei i jougad otihezoi, ice i vízaidab i nagrab.

Vot i prihaized; hän funyruz' lumel — sirici; iile luukust; vaisé ladi fattä völ lunt, ku kaiken rozan hanel töuti sur' lumi tuk: hän langez'; i kibed hänele vas'kmäizikş, i vesöл, i nagrab hän, i kyndled hanel silmiş...

A kodiş ij tekoi kuna cokaitas: Ilyşad iile. Kida, şum. Irdale hyppäh' Zaharka, hänele jäl'ghe Vas'ka, Van'ka — kaik jostas, ku kadonuded, irdadme.

Hilie jäl'ghe hurahiba, kandoş hiid fataidas, kaks' koirad, kudamed, kut kaikan eläb, ij voigoi spokoino kaçta josjaha meheze.

Rahvaz kidanke, vongundanke, koirad nutandanke lendatadas deryu-nadme.

Jäl'gmäi joksiba prihaizile päle i zavodiba tehta sudan: keda hibusiš, keda korviš, erasele tagajur'he; graziba i hiiden tatoile.

Eskei jo tabaziba barconkan, käriba hänt todut tulupaha, sid tatan pövuhu, sid kahthe odejalha i, kut kanttas obrazad, toiba hänt käzil kodihe.

Kodiş jo ij nadiinusoi näht hänt, lugiba igäks kadonudeks; konz homaiciba hänt eläban i tervhen, roditelöiden ihastuz olı mugoi, miše vaihil sanuda iisa. Ristihezoj jumalale, sid jotiba hänt mätal, sid buzinal, ehtkoicel völ babarmol, pidiba pelväd kuume sijas, a hänele vaisé yks' olnuiz hyvä: möst väta lumi tukuil...

Vaihed

Gallerei — balkon.

Pilylä — lekarstv, kudamen tehliba tukuizil.

Morgen fri-nos utri (nemçoiden kartte „morgen fri”; homen homesel). Neçid tarız el'geta ku vajeh «nikonz».

Kamerdiner — sluga, kudam vodiše ymbri icesaz bajaris.

Kyzundad

1. Ked oliba Ilyşan tat i mam? Kut proidli hil pei? Mi ol' surembaks holeks Oblomoivoi? Lugebat neče polin proizvedenijas.

2. Min täht ninga voiba eläda Oblomovad?

3. Kut vospitivaiba Ilyşa? Kut har'goitiba kaçta opendushe? Mitte vospitivaihe kaçund kreposnijohei? Mille Ilyşa openzihe surişpel? Sanugat neče rasskazaspei vaihil.

4. Mitceks kazvab Ilyşa?

5. Kohtiştagat, kut eli Ilyşa i kut eliba krest'janskijad lapsed siloi.

Radod

1. Mitcid horominoid oi' pomeşikan usad'bas? Lyukat mi om sanutet neče polin toizes castiš i kirjutagat neče tetratihe. Tehkat ezipä; «Usad'ban dvor».

2. Lugebat kudenz' cast' toizhe kerdha i sanugat hänt kirjutamata icetoi vaihil.

3. Lyukat, kus om sanutet sihe polin, kut open'zihe Ilyşa, i sanugat neče ice-toi vaihil.

4. Jäl'gmaine cast' sanugat i kirjutagat icetoi vaihil tetratihe.

B. Kellerman

Saht „Dädä Tom“

1.

Konz Makale tegihe kahesa vot, tat andoi hänele hahkan şapkan i sured sapkad, kudamed edehko neçidä pidi Makan vell' Fred. Sapkad oliba mugomad levedad, miše Mak voi hild funçkaita toizhe soumha yhtel jougan mahnindal. Tat oti hänt kädes, i hij tönduiba şahtha, kudamen kuçuiba „Dädä Tom“.

Neçe pei muga mäni Makale müşho, miše hän nikonz hänt ij unohtand. Hän kaikan mustab, kut hän pöl'gastunu i sydegannu, astui tatale jäl'ghe şumukaşť sahtan tahodme. Rad ymbri kehui. Vozduh sāraizi kidaspei, svistaspei; tackad ku lendlihezoi vozduhadme, vagonetkad turuiba rel'soidme. Kaik oli hodus. A ylähan punoihezoi podjomnikan kolesad. Neçen punondan Mak nähli jo ij yhten voden. Tagana koksovöjış päcişpei libuiba lämmoi paçhad i savu pilved. Nogi i hilien pöly lankteli taivhalpei. Levedış trubiş fuzaaiz i judaiz. Holodiilnikoispeı şumunke valohez vezi, a sanktas i korktas fabrikan trubaspei libui taivhale savu, must ku terv.

Mi lähemba hij tuleşkanziba kurnydennost kirpiçoispei tehtut kodin-nost, houktenuziden iknoiš stöklidenke, se lujembe straşnjemb tegeş-kanzihe şum. Vozduhas kului vizu, kuti löndaspei kidasti ij yks' tuha lapsid. Ma sāraizi.

— Mi neçe kidastab, tatoi? — kyzui Mak.

— Hil kidastab.

Nikonz Mak ij dumaind, miše hil voib kidastada.

Kodi, kudamen pordhidme tat libui hänenke ylähäks i cut' avaiz uksen, kaik sāraizi maşinoiden radospei i kaik oli houktyumasıl.

— Voidik, Dzosija! Minä ladin ozutada prihaizele sinun maşinad! — heikaht tat i syl'gi pordhile. — Nu, astu, Mak!

Mak kaçouzi surhe puhthaze zalha, lava kudames ol' lödut plituil. Dzosija iştui stulal i kaçui surhe barabanha zalan sydämes. Kuluşkan' signal — kellon zvon. Siloi Dzosija punouzi ricagan, i sured maşinad oiktas i horas poles zavodiba kubaidoitta iceze castil. Baraban, kudam ozutihe Makale kodin surtceks, punoihez migi lujemba, i ymbri hänes käríhez must, vanuimespei, käden sankte nor.

— Puzu pätzub kudendehe ştol'näha, — pagizi tat. — Hän lankteb hotkemba, mi kivi, Dzosija radab maşinal, kudames om tuha kahesa sadad hebon vägid.

Makal daze päs punoşkanzihe. Vouktal şestal barabanan kohtas sird-ihe strelk, i konz hän päzui, Dzosija möst kārouz' ricagan, baraban zavodi venomba punodas i silzutihe.

Mak nikonz ij nägend ningoş' vägevad gruzan lendeltes maşinad.

— Hyvä, Dzosija! — heikaht' tat, no Dzosija ij kārounus.

Hij pröidiba ymbri kaiken maşinnijan otdeñenjan i libulba kaledad roudaş' pordhaş't'me, kudamedme Makale oli diki löumei astta suriš sapkoiš.

Pomeşşenijas, kuna hij tuliba, kului lapsiden kida. Sid siizui mugoi şum, miše iisand el'geta ni yhted vajeht. Neçe oli sur' sarei, i täs hiitmäta, şumunke joksiba polhe i toizhe roudaized hilel töuttut tackad.

Heng' Makal sääraht'.

Ani sid, kus vizaiz i kidasti hil, tat jati Makan mitcilese mustile mehile i läks'. Mak homaic hilespei ojaizen: hänen kohtas hiitmäta joksi metran levette lent penis hil supalaizişpei i lanksi läbi levedas lavaha tehtut riigus, kuti vedenlangtend roudten vagonoihe. Molembis polis neçidä pitkäd lentad siizuiba mustad prihaized; mugomadzo, mitte i Mak, hotkas valiciba hilespel kived i lykkiba hiid roudaizihe tackoike.

Yks' prihaine heikaht' Makale korvha, miše hän comaşti kaçuiz. Prihalzel kaik roza ol' pudotet hil pöyl: i Mak vaiše pälici minutas tun-dişti händast jānişan hultme. Neçe ol' prihaine, kudam eli ij edahan hilişpei, kudamenke Mak völ kanman torazi sid pälici, miše nimezi händast „jānişaks“.

Mij valicemei kived, Mak! — heikaht' hänele korvhau „jāniş“. — Kivid iisa möda hilenke yhtes.

Mak jo toizel peiväl mahtoi valita mugazo comin, kuti toized, hilespei kived hidden hoşstandadme i kattuumastme, a pälici nedalis hänelel ozutihez, miše hän siizub jo ij yhten voden neçil hilespei şumukahai sareil. Hän siizui neçil radol kaks' vot, i ij yks' tuha tonnad hilt pröidi läbi hänen hotkiş sormiş.

2.

Konz Makale töudui kymne vot, tat hänele andoi vatkesizen kurtikan, mitced pidiba uglekopad, villaizen şarfan kaglale i oti händast ez'mäizen kerdan sinnä, kus saihez hil.

Roudaine reşotk helähäť, kell zvonişkanz', puzu päzuşkanz' alahakspei. Ez'mäi hillästi, sid diki hotkas, — muga hotkas, miše Makale ozutihe, kuti loud, kudamel hän siizui, katteleb.

Sekundaks hänel pimed tegihe silmiş i tökkuşkanz' heng', no hän pígei spravihe icenke. Diki suren şumunke lendati alahaks roudaine puzu kahesa sadad metrad syvudele.

Mak sanui icelez, miše kaik, nägub, ninga tariz i olda. Ylen kaks' vot Mak kaikutcel peiväl yhtes toiziden şah töroidenke hänen smenad, kudamed koskuiba iceze lampaizidenke hoştihe madoizihe pimedal ol, pätzli i libuli roudaizes puzus, i vaiše kaks' kerdad kaikes neciş aigas tegihe mise vaskmäine: kerdan puzu libui ani lagehesei i rabocijad satatiba päd, a toizen kerdan katci nor i kaks' şteigerad i yks' inzener lankşiba soho.

Yhtnägoi puzu siizutihe. Hij oliba rudnicnijal dvoral štol'näs №8, i yhtnägoi tegihe tyn'. Hiid vastšiba kaks' pol'lastomad mest', void-nusoi muga, miše tundištada hiid oli ij kebmäi.

— Sinä toid i iciiske prihaizen, Allan?

— Ka.

Mak nägi, miše hij oldas kaidas pimedas gallerejas. No pigei ede-lespei paštakanz' lampaine, ozutihe hebo, i sires hänel Dzei, prihaine — konyh, kudamen Mak amu jo tedi, a tagana hiid vedihez kaks'kyme roudašt' hilel töutut tackad.

Dzei nagraškanz'.

— Allo! Ved' neće Mak! — kidastaškanz' hän.

— Mak minä egläi sain völ kuume stokanašt' jäl'ges sindei. Gei, gei, stop, Bonei!

Vot nećile Dzejale i andoiba Makan opendushe. Kogonaizen kun Mak, ku kuvahaine, käveli sires Dzejal, kudei se ij andand hänele kaiked, min tedi. Sid Dzei läksi, i Mak zavodi rata yks'näz.

Hän har'gan' štol'näha №8 i rizi ictäz sigä, ku kodış. Hänele nikonz ij tulend mel'he, miše kymnevozne prihaine voib olda minni toizen, krome konyhan.

Ez'mäi pimed i mittese zutkij tyn gallerejas ku davi händast. Ka, mitte hän oli urad, konz dumai, miše täs, alahan, kaikiş polispei kulub jutkutez! Štol'näs №8 radoi sada, kahesakyme mest', no Mak harvoin nählı kedani, i ymbri hänes kaikan oli tyn', ku koumas. Vaiše ythes sijas nećid gallerejas oli kaikan diki şumukaz, — sigä, kus radoiba burind maşinoil. Kaks' mest', kudamed upravläiba pnevmaticeskijoil burıl i buriba skalan, amu jo, načein, kurdiştuiwa. Makale nägui sureks azjaks, konz mitcesni sijas pimedas štol'näs ozutelihe uglekopan lampainespei lämmöihut. Makale tarız oli kävelta polhe toizhe mustid, mada-lid gallerejoidme, kerata hilenke tackad i vedada hiid şahtannost, kudames käveli ylähaks i alahaks puzu. Hän comin tedišti štol'näs kaik hodud, kaikutcen pačhan, kudam pidoiteli lagen, i kaik hilen slojad, kudamed kuçuihezoi se „Dzorž Vašinkton“, se „Vesöll töt“, se „Razvakaz Billi“ i m. t. Hän tedi, kus oma kaik verejad, ventiläcij, trubad, kudamidme libuiba ylähäks vrednjijad gazad Kaikutcel peiväl hän päzli ythes tovarišoidenke puzus şahtha i mugazo libuli hänespei, i nikonz ij dumaind opasnostihe polin, hän iştlihe kizaidajaha l şatakoho puzuhu mugazo spokoino, kut iştusoi komnatas stulale.

Sigä, štol'näs №8, Mak navedi vanhan vouktan hebon, kudamel vedi; neće hebo ez'mäi kuçuihe „Napoleon Bonapart“, a nygude kuçuba prosto „Bonei“. Hän äjan vozid eli pimedas man all i oli so-ged, kylläine i lašk. Kaikan hän astui yhtevuitcel ruunal haşkul, i nimil iisand kysta händast hotkemba. Hän har'gan' ningomale haşkule, ij voind astta toizin. Mak voi händast löda, tuuktä, hän vaiše alemba pästli iceze kaikan mahapei pästtut pän, no haşkud ij lizadand.

Mak vodihe hänenke ij ani armhas: pot'ki hänt kombuil vačha, konz tariz oli, miše hän käroudaizihe, lyi händast kulakol nenadme, konz hän uindeli radon aigan, no hot' olli ninga, hij eliba ku hyväd prijateläd. Erasti, konz pajoized olliba kaik pajatet, Mak hloputi vanhan kläcan nişkadme i zavodi hänenke pagišta:

— Nu, midä, kut eläd, vanh prijatel? Hyvin.

Polement voden tutpusen jäl'ghe hebonke, Mak nägisti, miše Bonei oli redukaz. Mak osti sugar i zavodi puhtastelda vanhan hebon, kudam amu jo ij nägend ningost' hyvut. Mak probui daze kerdan pezetada vedel i ladi tehta hänt lumivouktaks, no vedel kosketuz hebole oli ku elektriceskij tok, hän kaik zavodi säraita kaikel hibjal. Dovedihez vaiše puhtastelda hänt sugar.

Konz Mak pitkha sugi hänel bokad i sel'gän, vanh Bonei yhtnägoi oigendeli nişkan i hirnaici säraidajal änel, ani ku nagrandanke. Neçidä Mak muga nagroi, miše ştol'näs yks' kojaduz kului.

Poicti kuume vot radoi Mak ştol'näs №8, — sihe peihasei, konz sigä tegihe katastrof, kudamehe polin äi rahvast völ i nygude muştas. Hänes paniba pän kaks' sadad siicmekyme kaks' uglekopad.

Vzriv oli kuumandel öl jäl'ges stroiçanpejad, ani alembaizes „Dädän Toman“ ştol'näs.

3.

Mak ajoj tagaz judjiden tackoidenke.

Yhtnägoi edahanpei kuluşkanz' mittese judu. Fiskutesenke Mak punouzihe i homaic, miše puized paçhad i tugen zavodiba väriştuda i ştol'nän peras lankteşka'he kived. Hän nyt'käiz hebon mi väged i heikaht' hänele korvha:

— Gei! Gei!

Hebo pölgastui räzineht, kudam kului tagana, napri töntta josmaha, vedouz' hibjan i andouzihez mahapei, no kogo kivi supaloid hözaht' lagespei i kingit händast. Mak hurathi josmaha, ku şal'dynu, no varunke hän homaic, miše i hänel kohtas mureneb lagi, i kulişti, kuymbri räzaitas paçhad. Mak fati iceze pän käzil i ij yhted kerdad punouzihe yhtel sijal, ku kezruine, i hurathi josmaha bokas hodhu. Ştol'n tagana valihe judunke, galeroi bokas mugazo räzegan', i Mak, ku ragehel lankteljış kivişpei, hurah' edelespei, kingiti käded ahavoiche i kidastaşkanz' mi väged.

Hän säraizi kaikel hibjal i poicti ij rizand ice icet. Hän homaic, miše tuli konyşnäha, neçenzo tehnuiz i vanh hebo, jesliku hänt ij labotadanuiz kived. Mak iştuihe, jougad hänt ij pidetur. Kogonaizen casun iştui hän ninga, nimidä ij el'gendand. Jäl'gmäi hän oti iceze lampaizen, kudam odva paloi, i kaçuşkanz'. Hän oli suusem zaval'dyt kivil i hilel konyşnäs. Probui el'geta, mi tegihez, no meled hänem mäniha kut putui.

Ninga hän iştui äjan casuid. Hän voiki sidä, miše jäi yks'näz. Jäl'gmäi oti ictäz kädehe i möst muişti vägen i meled.

Kaikdedme nägui, miše şahdas tegihe rudnicnijan gazan vzriv. Hebon zavalai, no händast, Makan, naçein ka jo, lyutas!

Mak iştui mas, sires iceze lampaizel, i varasti. Hän varasti casud kaks'. Sid yhtnägoi händast möst tabazi varu. Hän hyppähti pölgastunu. Oti lampaizen, pani kuverdanse haşkud oiktaha i hurha polhe, eci lähtend sijan. Ij... Lähtta iisand!... Nimidä erast ij ja, ku varastada.

Kaçouz' sömanke jaşşikaha, möst iştuihe maha i andoi voudan iceze melile mända, kut hij ofottäs. Hän dumai heboho polin, tatha i Fredha

polin, kudamed yhtes hänenke päzuiba şahtha, fonografan pajoizihe polin, Dzonsonanke vändho polin. I hänele ozutihe, miše vätes hän kaiken otab vägen.

Neniş melispei händast heraştoit mittese vaskmaine kulund, kuti telefonan zvonk. Mak kundleşkanz'. Sid yhtnägoi hänele tuli mel'he, miše nimidä hän ij kulend. Ymbri ol' tyn. Neçe, ku koumas tyn', oli diki löumei. Hän cokaiz korvhe sormed i trähni hiid. Sid rygäht' i kulubasel syl'gi. Hiitihe päl siinhapei, pitkhä iştui i kaçui ol'ghe, kudam ol' lattet hebole. Sid veri neçile ol'gel suren tuskanke sydämes i uinoz'.

Pälici kuverdasse casus (hänele ozutihe ij äjad) hän nuuzi mitcesse märgaspei; lamp sambui i hän štol'kutaşkanz' jougoil vedes, konz napri tehta haşkun toizen. Hän oli näl. ghine, oti pijn kagrad i zavodi näcotada. Iştui kykuizil Bonän konyşnäs, kaçui pimedaha, näcoti jyväizid i mi väged kundel'. No hän ij kulend ni änid, ni jutkutest, a vaiše veden şorinehen i vezi tippuiden štol'kandan.

Ol' diki pimed. Pälici vähäizes aigas hän yhtnägoi hyppäht', skripiškanz' hambhil, fati ictäz hibusiš i, ku şal'dynu, hurathi edelespei. Hän iskoitelihe siinhe, kerdad kaks' satati pän, i ij mujand min radab, lyi kulakol kividme. No neçe vedihe ij pitkha: hän möst mujubasel pörzihe tagast stoilanost i zavodi näcotada kagran, a kydled hiitmäta valuiba silmişpei.

Pitkäd casud iştui hän sid. Nikus nimidä ij kulund. Händast unohriba! ...

Mak iştui, näcoti kagran i dumai. Hänens lapsen päälujas radoi. Hän zavodi spokoino dumaida. Nenil straşnijoil casuil duuzon oli ozutadas nastojaşşij Makan harakter. I hän ozutihe.

Yhtnägoi hän hyppähti, mahni vozduhas kulakoil i kidastaşkanz':

— Jesli nene proklätijad uradad ij lat'koi mindei kaida, ka minä ice ictäin kaivan!

No hän völ ij yhtnägoi tartund radho. Udes iştuihe stoilan ryunale, pitkha dumai i staraihez iceze melel nähta štol'nän planan, muştatada kunapei i mi om konyşnäspei. Pröittä suvi štol'niden kout iisa. I, sanugam, lu voib kutni lähtta täspei, ka vaiše läbi štol'näs „Vesöl tööt“ ili vaiše läbi Petersonan slojas. Mak tedi, miše radon sija neçis slojas om siicmekyme, kahesakyme ili yhesakyme haşkud konyşnäspei. Neçen hän tedi ani comin. Hil „Veslas tötkaspei“ kaikan otihe mured sen täht, miše ylähaized mägi slojad licoiba hänt. Neçe oli diki vazno. Edehko casud katastrofahasei hän pagizi Petersonale:

— Ei, Pat! Cikkins uraidab, miše mij vedamei vaiše lomun!

Lampaizel vougiştet Patan roza ozutihe siloi hänel kohtas i Pat heikaht' hänele kåredas:

— Laske Cikkins uberiše djavolannost adhu! Sanu hänrele, Mak! Abhu „Vesöl tööt“ jo kaik kändihe musoraks: mägi prizmi händast. Laske hän pidäb kelen hambhidena taga, sanu hänele, Mak! Paremb hij vödaiz miid toizhe sijaha.

Pat lujenzi neçen plastan uzil vahvil tugil, hän varaiž obvalad. Plast oli korktusel pol'kuummat metras i vedi štol'näha №7.

Mak zavodi lugeda haşkud. Konz lugi siicmekyme haşkud, hän muişti surmalizen varun. No konz hän lugi völ viştoş'tkyme haşkud i tugezihe kivehe, ka heikaht' ihastusespei.

Kaiken iceze energijanke, vaiše mi ol' käiš väged, hän sidzo tartui radho. Hillästi i kaicusenke mujeli hän kived ylähanpei i bokişpei, miše kaita iced obvalaspei. Hän tugeledeli kivil ripjad ryunad, kudamed voiba langeta,toi konyşnaspei loudoid i curkaizid tugikş i turuteli laptaha kebjemba kived. Ninga hän radoi äjan casuid, kudei ij zavodind suusem henged soubata. Lujas surdnu, hän veri loundole i uinōz. Konz heraştui, kundleşkanz, no nimidä ij kulund, i hän möst tartui radho.

Hän kaivoi i kaivoi. Ninga hän radoi ij yhten peivän, a i kaiked tariz oli avaita vaiše nell' metrad. Sada kerdad jäl'ges hänele ozutihe uniš, miše hän kaivab i kaivab i staraiše lähtta kivi kogospei...

Jalg'mäi hän muisti, miše läheni sijannost, kus zavodihe plast. Nägi, mui neçen ani comas hilen pölydme i sidäme, kut hil mureni. Mak töti kormanad kagral i zavodi libuda ylähaks plastadme.

Tuged neçis ştol'näs enambalaz oliba lanktemata, i Mak säregan' ihastusespei, konz homaici, miše hänele tegihe kebjemb tehta hodun.

Hänele tariz oli proittä völ pol'kuumat metrad. Tagast hän jo ij voind pörtas sikş, miše hil valihe hänen jougoiden all i soubteli hänele tagaz hodun. Yhtnägoi hän muisti käden all kenense sapkan i kojo-mitcid primetoidme fatihe, miše neçe om Petersonan sapug. Hän rouk oli sihe zaval'dyt! Mak, ku sidotut uzasal, pitkha ij voind likah-tada sijaspei...

Konz hän jäl'gmäi ot' içtäz kädehe, zavodi hillästi sasketas tagemba. Rad mäni migi löumemba, hot' hyvin rates neçen castin ştol'näs voi proittä poles casud. No Mak lujas väl'dyi i odva voi sirtä edelespei. Higol valanus, kaik ku katkeinus, hän saihe libund 'sijahasei ştol'näs № 7. Sid tackoiden täht oliba pandut rel'sad i neçe te vedi ştol'näs-pei № 8 edelez ştol'näha № 7.

Jäl'gmäi hän saihe ylähaks! Ştol'n oli svobodnij!

Mak iştuihe kykuzile, näcotouz' kagrad i noli iceze märgad käded. Sid töndui tagemba şahthapei, kuna päzli puzu. Hän mugazo comin tedi ştol'nän № 7, kut i ştol'nän № 8, no obvalad äjis sijoş tariz oli ymbärdelda. Mak käveli ştol'nädmä äjan casuid, kudei surdundaspei hänel ij şumişkandend korvlş. No hänele tariz lähtta rudnicnijale dvorale, sinnä, kus radoi lendand maşin! Sigä kell... voib antta signalan...

I yhtnägoi, ani sil minutal, konz tuli mel'he, miše voib jada soubat neche, hän homaici rusktad lämmöihuded. Lampaized! hiid oli kuume.

Mak avaizi sun, miše heikahtada, no än' ij kundlend: hän rojahti maha i unohtihe.

Voib olda, miše Mak, hot' i vähäizel, no heikaht': kahten mehişpei, udamed hänt lyuziba, sanuliba, miše hij eba kulend nimidä, a kuumanz' sanuli, miše hänele ozutihe, kuti kense kebmästi heikaht'.

Mak muisti, miše händast kedse kanttas. Sid rizegoit puzun libundan, diki venoizen, i vähäizeks heraştui. Sid muisti, miše händast katoiba odejalal i möst kandaşkat'he, i enambad hän nimidä ij rizand.

Mak oli man, all kahesa peiväd, hot' hän dumai, miše proidi vaiše kuume peiväd.

Kaikiş rabocijoişpei, kudamed radoiba ştol'näs № 8, vaiše yks' Mak i jää henghe. Ku kuvalaine läksi prihaine-konyh muretut ştol'näspei!

Pälici nedaliş Mak oli jo terveh. Hänele sanuiba, miše hänen tat i vell' oliba vzrival şahdas riktut. Mak soupşı rozan käzil i voikaşkanz', kut voib voikta kuumetoş'kyme vozne prihaine, kudam yhtnägoi jäi ani yks'näz svetule...

Vaihed

1. Şahda — syvä man all korridor, kudamespei oma bokhe tehtut hodud i sadas kivihilen ili mitcenni mägi porodan.
2. Koks — mineral'nij veşestv, kudam palab I sase kivihilespei.
3. Stol'nä — hod şahdas, kudam vedab man päle lähtend sijannost.
4. Katastrofa — nescastnij slucai, sur' bed.

Kyzundad

1. Mihe tat oti Makun norikaizes radoles? Mitced hän andoi Makale sobad i kengäd? Lyukat raskazas se sija, kus neče polin sanuse.
2. Min homaicci kulişti Mak ez'mäizel kerdal şahstan tahol? Kut hän tartu radho? Min radoi ez'mäizil kahteı vodel i min radaşkanz' tagemba? Kut hän kaçui radho i eloho? Lyukat neče sija i sanugat, mihe hän ninga kaçui i dumai iceze eloho polin.
3. Kut Mak pidi ictäx hebonke?
4. Kut tariz el'geta vaihed' „Nenil straşnijoil casuil duuzon oli ozutadas nastojaşşij Makan harakter. I hän ozutihe“.
5. Kut i min Mak tegi, miše lähtta man alpei?
6. Voibik sanuda, mitte Makaspei lähteb mez' edelespei. jesit dumaida sidäme, kut hän wedi ictäz jälg'ges katastrofad şahdas?

Emi - Säo

Emi - Säo — kitaiskij poet, kommunist, nygude eläb SSSR:s. Hän rodihe 1899 vodel. Tat hänen kitaiskij narodnij opendai.

Şanhaiskij kolibel'niy pajo

(Pajatab sizar)

Baju-bai, baju-bai.
picu minun vellytl!
Ala voika,
 baju-bai,
teramba
 uindoida,
picu minun vellyt!
Lined näl'ghine, ka sintij
 mama andab
 icen nizan.
lined märgaizel ka sinij
 ripakolzed
 smenin minä.
Baju-bai, baju-bai,
picu minun vellyt!
Kaik völ pimed taivaz om,
aigaline aig völ om,
picu minun vellyt!
Tariž mamale ved' töntta.
 Töndumei
 rádole
yhtes mij mamanke,
kutak jatta sindai kodış
 yhtedaiz
 raffata?
Lined nälg'hine, ka sindai
 kenak sötab?
Lined märgal ripakolzel
 kenak ladib?
Baju-bai, baju-bai,
picu minun vellyt!

Kädudedne oigenda,
minuhinse
kaçouda
picu minun vellyt!
otta sindai
iciinke:
mama käske ij,
pagizeb — vägetoi
Sordad sinä hänt.
Baju-bai, baju-bai,
picu minun vellyt!
Kuled, kense kidastab,
kense zver' ku uraidab...
Nimidä ala vareida,
penikaine vellyt:
neçe tordab midden gutk,
mille tariz kiruhtää.
Möhästuda mille iisa
zavodale homesespel,
möhastuda
iisa:
ika lineb ştrafl
vides penes minutas
äjan çentoid
poletas.
Baju-bai, baju-bai.
picu minun vellyt!
Ala voika
baju-bai.
teramba
uindolda,
picu minun vellyt!
Kunak sindai minij panda?
Maşinale sirhe.
Judaidab
maşinas,
vellyt uinda ij...
Magata,
magata,
vellyt minun tariz!
Vellytse kidastab,
voikab, ij tyniştü.
Pölyspel
maşinan
vellyden jututab.
Baju-bai, baju-bai,
picu minun vellyt!
Tariz siteç kudoda,
tariz hlopok vidoda,
dicu minun vellyt...

Oled sinä nalgħine
—ij konz sindai sötta.
Oled sinä mārgaizel
—ij konz sindai lattä.
Baju-bai, baju-bai,
likutoudan vellyt!

Ala voika...

A-gu!

Minā emboi enambad,
minā emboi nagrda.
Sinij kymnenz' ku jo om
minij yhesanz' ved' voz',
odva putuin radole —
hyvā miše kazvol
sur'.

Vaiše löumei minij rata
kaksintoṣṭ'kymin
casuin!

Löumei yizel smenal rata,
muga vedab unele,
muga vedab unele.
Silmäd umbiştasoi ice,
uni tuleb, tuleb, tuleb,
neçış mindai masteriça
muga lōb.

Minun silmäd
kaçkoi ij,
şumib maşin,
buzaitas kaik provodad
remnişpei hij sanktad...
Sizar rouk minun Mi-ny
kosketouzi remnin,-
unekaz i rikohe!
Baju-bai, baju-bai
picu minun vellyt!
ij, ij kazda sinij nägub,
ij line i minij
elod!

Baju-bai, baju-bai,
picu minun vellyt!
Kutzo miile nygud' olda,
sanu, kutzo miile kazda?
... Nimidä ala vareida,
picu minun vellyt!

Pagiştas,
edahan,
edahan, man ryunal
om provinċij Čsānsi,
sigä oma sovetad!
Bednäkoile

anttas man
 lödas, kystas bohatad.
 Pagiştas,
 ij siışkoi
 lapsed sigä stankanno,
 lapsid şkolha oteltas,
 darom şkolas opetas,
 Baju-bai, baju-bai,
 uinda ed
 nenakaz!
 Samois Çsänsihe i mij
 yhtes mamanke.
 Sigä sovetoil
 Çsänsiş
 kaikutte om prihaine
 — kylläine!
 Lined näl'ghine ka sinij
 andab mama
 icen nizan,
 lined märgaizel, ka sinij
 ripakoized
 minä ladın.
 Sigä kazvad sinä sureks,
 mel'väks,
 comaks!
 Sigä minij
 hyvä
 lineb
 mugazo!
 Baju-bai, baju-bai,
 picu minun vellytl!
 voika ala,
 baju-bai,
 teramba
 uindoida,
 picu minun vellytl!

Vaihed

Çent — ani pen' den'gaine amerikas (S. S.)
 Çsänsi — kitaiskij oblast', kus oma sovetat.

Kyzundad.

1. Mihe kitaiskij rabotniča otleb lapsen icezeke kerdale, konz lähteb (radole)?
2. Mitte om lapsele fabrikal? Lugebat neće sija.
3. Mitciş uslovijois radab yhesavož'ne niicukaine? Lugebat udes neće sija.
4. Mi tariz tehta kitaiskijale proletariatale, miše loptä ningoi elo?
5. Vaišeik yhtes Kitajas ninga eletas i ratas lapsed? Mitced völ proizvedenijad lugitei, kus sanuse neče polin?
6. Kenen interesad zaşşıssaib poet Emi-säo? Vaišeik kitaiskijoiden rabocijoiden?

Miiden sud'b om ningoi

Vanh krest'janin pagizi hillasti,
vanh krest'janin pagizi poigale:
„Armaaz poig minun Van-Lin, prihaine,
Miiden sud'b on ningoi!
Risud ku kazvab miile möst väha,
Vedel mij valamei lujemba händast,
Vaise vähembahk longiš hänt söda.
Li-Läo-enke pagišta löumei.
Pigei hän kykseb i suusem miid täspei.
Sinä ved' muštag, kut muloizel kevädel
Cut' hän ij katind kaikid miid surmal,
Arvod konz poleta hänen mij kyzuimei.
Minzo sä teged Van-Lin, prihaine,
Konz miiden sud'b naku ningoi!“

— — —
Vintovkoispei yhtnägoi packutez kuluskanz',
Kaikjal deryunas hyppidas soudatad,
Keheni putub amptas, ij kaçkoi,
Kaikjal krest'janskijoid pertidme ectsä.
Vanh krest'janin pästta hänt pakiceb,
Söttä i jotta hän adivoid ij voi.
Daviba soudatad kaikid jo kanoid,
Puskiba štikal i jäl'gmäizen sigan.
Konz ku hij tagemba tönduiba,
otiba ukol Van-Linan.
Ladi uk pravattä poigad,
Soudatad händaszo lyibä.
„Minzo sä teged, prihaine minun,
Konz miiden sud'b naku ningoi!“

— — —
Kyksetas Iujas Van-Linan pehotas,
Kyksetas Iujas Van-Linan sapörois,
Siicmetošt'kyme vot jo Van-Linale om.
Prihaine tegihe daze dovol'nij, —
Dajanad yhesa — zalovanj om.
Urad Van-Lin ved' ij teda:
Soudatale makskoi nikonz ij den'goid.
Grabid — ka vesöl i astud,
Ij keda graptä — nälgihne astu.
Tuldas mel'he ku porädkad — straşno, —
Lödas ij zällöikoi, käzi ij sarahta.
Soudatan lödas i azjas,
Soudatan lödas i azjata.
Ij vähäd tegihe tirpta Van-Linale,
Paksus hän muştatel' tataze vaihed:
„Miiden sud'b ved' om ningoi!“

„Tänämbi oigenduz prihad!
Ajamei frontale Ça-Czun tagut lömhaz!“
I tovariš sanui Van-Linale:
„A ved' krasnijad — miidenzo velled“...
Van-Lin i sil ol' dovol'nij,
Miše iceze randale, kodihe ajab.
Kolesoil vagonad jutketas öl.
Magadab löumas Van-Lin.
Unış hän nägeb icenze deryunan
Prizmi hänt rindhid vast tat,
kodişpei aja en enamb!“
I kidasti Van-Lin: „Puuno, tat:
„Minzo teged Van-Lin, prihaine,
Miiden sud'b om ningoi!“

— — —

Lyihezoi hiitmäta öd kaks' i peiväd.
Vintovkad — ku şumukaz meç,
Pul'kad — ku kevädel vihm,
Rikoiba rahvast ij yhted tuhad,
I kaik nene tuhad — velled.
Astui Van-Lin verikast pyudodme
I yhtnägoi voikaşkanz' änelaz,
Maha vintovk kädespei langez'.
Kol'tanke hännennost tul' oficer:
„Neče völ mi mugoi, koir?“
I voikunke sanub Van-Lin:
„Naku vot venutas, naku kaks' riktut:
Däd' minun pidust' mas venub,
Poikhez — tat minun armaz!
Ah, min täht mij miidenzo rikoimei?
Min täht mij rikoimei vellid?
Eliba golläs hij, radoiba löumas!...“
Oficer händast ij kundlend,
Silmile keskhe kidebas işki.
Silmiş svet kadoi Van-Linal,
Langez' Van-Lin verikahale male.

— — —

Ylähan vougistab nor' kudmaine,
Ylemba nägutas harvat tähthaized,
Deryunas juudai — ij nägu savuid.
Ohkaht' Van-Lin i heraştui.
Jutkutas puškad, packutas pulemötad...
Tataze vaihed muştat' Van-Lin
I ez'mäizen kerdan ij uskond tatale:
„Ij, ij voi olda miiden sud'b,
Ij, ij voi olda hän ningoi!
Kommunistad — icen, kommunistad druzjad,
Hile jälghe mänemei boihu!“
Ranaspei väl'dynu, Van-Lin kidastab:

„Mänemei!
I soudatad vastha heiketas ö!
„Mänemei!
I soudatad tönduiba, tönduiba edelespei,
Belijoispei krasnijoiden polele mäniba,
Revolyçijas tagut mäniba boihu,
Sovetskijan vlastin tagut mäniba!
Krasnij komandir pagizeb hile:
„Krasnijoile tariz odol'dä!
Lineb tehtut sur' azj!
Lykäitut lindäs imperialistad!
Odolind lineb kommunizmal!
Lophusei odolind lineb miiden!“
Dumaib Van-Lin krasnoarmejeç:
„Lophusei odolind lineb miiden!
Proudan sanuli tat kret'janin:
Miiden sud'b om ningoi!“

Vaihed

Li Läo — e Li-nimi. Läo — e -gospodin.
Dajan — kitaiskij den'g ymbri rublas.
Kol't — revol'ver. Kol't — familij sen mehen,
kudam izobreti ningoman revol'veran.

Kyzundad

1. Kut eli i kut koli vanh krest'janin-tat?
2. Min el'gendaşkanz' nor kitajec, konz pereidi krasnijoiden pohe?
3. Mitte razniç tatan vaihiş „Miiden sud'b ningoi!“ i poigan vaihiş „Miiden sud'b ningoi?“

A. P. Cehov

(1860 — 1904)

Anton Pavlovic Cehov rodihe 1860 vodel lidnas Taganrogas. Tat hänel pidi ij suren loukaizen.

„Lapsen voziş minei iilend lapsestust“, — muştateli Cehov. Elo tatan kanzas oli löumei; tariz oli torguida erašti i tatan loukas.

Gimnazijas jo Cehov ozuti literaturnijan talantan. A konz openzihe universitetas, ka elädes den'gad saskenzi raskazoiden kirjutesel. Iceze raskazioş Cehov ozutab mitced putui klassad i raffan gruppad: cino-vnikoid hiiden vzätocnicestvanke i cinuiden pocitaindanke, krest'janski-jan bednotan, kulakoid, pomeşşikoid. Oma Cehoval raskazad lapsile i laps'he polin.

Raskazas „Van'ka“ ozutase prihaine bednijas krest'janskijas kanzaspei, kudamele dovedihez ani norikaizele ajada lidinha zarabotkoile.

Koli Cehov cahotkaspei 1904 v.

VAN'KA

Van'ka Zukov, yhesavoz'ne prihaine, kudam oli anttut kuume kud jo sidsei opendushe sapoznikale Alähinale, raštvoid vast öl ij pannus magattaha. Konz izandad i podmasterjad läksiba homençelisezele hän sai izandan şkapişpei cerniloidenke butuukaizen, rosktunuden pöronke ruckan, leviti icelez kotha pekstut listuizen bumagad i zavodi kirjutada. Edel mi tehta ez'mäine bukv, hän ij yhted kerdad varunke lengaiz silmil ukshe i iknoihepe, kändouz' hiid mustiştunudehe obrazahapei polen, i toizen kudamespei oliba palicaized kuvidenke i löumahti hengahti. Bumaglistuine oli levitet skamnäl, a ice hän skamnäl kohatas siizui kombuizil.

„Armaaz dedoim, Konstantin Makaric, — kirjuti hän, — I kirjutan sinij kirjaizen. Ole terveh raštvoidenke i laske sinij kaiked hyväd jumalaspesi. Iile minei ni tataad, ni mamoihit, vaiše yks' sinä jäid minei.“

Van'ka kändi silmäd mustha iknahapei, kudames nägui migutez hänen tohusespei, i meles hänele muga i ozutihe ded. Konstantin Makaric, kudam sluzi ö storozan bajaril Zivarövoil. Neçe oli ij sur' kazvol, laihaine, no diki boik i sorou ukoine, vot 65, kudamel roza kai-kan nagroi i silmäd näguiba, ku humalaşsel. Peiväl hän magadab radjiden kuhnäs ili lodaidab kuharkoidenke, a öl, kärounus prostoraha

tulupaha, käveleb ymbri usad'bas i kolotib iceze kolotuškha. Hänele jäl'ghe päästut päädenke haškitas vanh Kaštanka i kobeline Vjun, kudam kučuihe ninga sen täht, miše hänel oli must karv i hibj pitk, ku lastičaizel. Neče Vjun om jalos poctitel'nij i laskovij, yhtevuitcikş laskvašti kačub kut icen raffaze, muga i verhize, no hänele ij uskoi. Niken luukemba händast ij mahta mugiozel aigal mandas i jattä hambhil jougas, sadas pogrebaha ili voruida muzikal kanaine. Hänel ij kerdad jo katkoiba tagaized jougad, kerdad kaks' rippoteliba, kaikutcel nedalil iöliba pol'surmaizeks, no hän kaikan kutse keradeli hengen i eläbstuli.

Nygude, načein, ded siizub vereidenno, migutab silmil diki rusktihe deryun pagastan iknoihe, topsiše kan'gois i lodaidab bajarin dvornänke. Kolotušk hänel om sidotut vöho. Hän hloputab käzil i hytiștelese viluspei.

— Ik tabakoſt' miile nyhnida? — pagizeb hän i oigendab akihepe i iceze tabakirkaizen.

Akad nyhaitas i hirnoitas. Ded icettas ihastelese, veslas nagrab i kidadstab.

— Erigoita, kyl'mi!

Anttas nyhnida tabakod i koirile. Kaštanka hirnub, punotab kärzal i abittunu lähteb laptaha. Vjun ij hirnu poctittel'nostin täht, a vaiše punotab händal.

A sää om diki coma. Vozduh om tyn', hoštai i vilusut. Ö pimed, no kaik deryun vouktiden katusidenke i trubișpei savuizidenke nägub, nägutas, ku hobedal kattut, pud i ybused. Kaik taivaz semetet taht-hažil, kudamed veslašti migutadas i mlecnj put' ozutase muga comin, kuti edehko praznikad händast peziba i hosiba lumel...

Van'ka hengahti, cokaiz pörol cernilohe i kirjutaškanzi tagemba:

„A egläi minij oli voidluz. Izand tarabuši mindai hibusiš irdale i voidli špandiril sen täht, miše minä likutin kättes hiiden laps'kaluizen i kutse uinzin. A nedalil emäg käski minij sel'gitada selödkad, a minä zavodin händaspei, a hän oti selödkan i hänen kärzal zavodi mindai modho töckutada. Podmasterjad minuseln ymbri iloitas, oigendeldas kabakaha vînha i käsktas voruida izandan ogurçoid, a izand lõb mil putui.

A sömiſt iile nimittuſt'. Homençel anttas liibäd, longikş, kaſad i ehtkoicel möst liibäd, a miše cajud ili štid, ka izandad ice läkästadas. A magata minij käsktas pertedeses, a konz laps'kaluine hilden voikab, minä suusem en magada, a likutan kätten. Armaz dedoim, tege mugoi hyvuz', ota mindai täspei kodihe deryunaha, iile minei enamb nimittuſt' väged täs eläda... Kumardamoi minä sinij jougha i igän sinusail ristiškandemoi jumalale, ota mindai täspei, ika kolen”..

Van'ka väriſti sun, hosöuzi iceze mustal kulakoizel silmäd i hik-sahti.

„Minä sinij tabakon hosiškanden, — kirjuti hän tagemba, — jumalale ristiškandemoi, a ku midä, ka rästa mindai viçal, ku Sidorovan kozad. A ku dumaid, miše duuznostid minij iile, ka minä hrista-radi taricemoi prikašikale sapkoid puhtastamha, ili Fed'kan sijas paimnele abunikaks mänen. Armaz dedoim, iile minei enamb väged, hot' kolda voomiz. Ladin jo jougai deryunaha josta, da sapkoid iile, pakaſt' vareidan

I konz kazvan sureks, ka ani neçid azjas minä sindai sötaškanden

i nikelle abidaha en anda, a koled, sindai muştakanden i sinusaiz ristişkandemoi, kut ani ku mamasain Palagas.“

„A Moskv om lidn sur“. Kodid kaik ku bajariden, i hebold äi, a lambhid ille i koirad ij pahad. Raştvoiden tähthanke sid lapsed ij kävugoi i klirosale pajatamha nikeda ij pästelkoi, a kerden minä nägin yhtes laukas, iknas, onguded mösoi yhtes peskenke i kaikutcele kalle, jalos hyväd, olf daze mugoi yks' ongut, miše hot' pudovijan so-man pidäb. I nägin mugomad laukad, kudamiş oruzjad mitced putui ku bajarin, muga miše, naçein, rublin sadoin kaikutte... A liha laukoish i tedred, i pyd, i jänişad, a mitces sijas hild ambusketas neche polin myjad ij sanugoi“.

„Armaž dedoim, a konz bajaril lineb jolk tomaizidenke, ota minij kuudal kattul oreh i obrädi hänt vihand svet sundugaizhe. Pakice bařišnäl Ol'gal Ignatjevnal, sanu — Van'kan tährt.“

Van'ka särunka hengaht' i pysti silmäd iknaha. Hän muştati, miše bajariden tährt kuzhaizehe kaikan käveli mečha ded i otli icenke vukan.

Vesöl oli se alg. Ded kräknib, i pakaine kräknib, a hilhe kaçtes i Van'ka kräknib. Oleskenzi, edel mi capta kuzhaine, ded kuröudab trup-kalzen, pitkha nyhäib tabakošt', ileidab kyl'mnyden Van'kan päl... Nored kuzhaized, hydegel kattut, siıştas säärahtamata i varastadas kudamele hiiş kolda. Kuspeise otnus, ybusidme jokseb strelal jäntş... Ded ij voi tirpta, miše ij heikahtada:

— Pidä, pidä... pidä! Ah, händatoi djavol!

Captut kuzhaizen ded taşşı bajarin kodihe, a sigä zavodläiba edelez händast sädatada... Enamban kaikid hlopoci bařišnä Olga Ignatjevna, kudamen Van'ka navedi lujemba toizid. Konz völ oli hengiš Van'kan mam Palag i sluzi bajaril gornicnijan, Ol'ga Ignatjevna sölti Van'kan ledenkoil i aigan mänoks openzi händast lugemaha, kirjutamha, sadahasei lugemaha i daze kadrelid kargeidamha. A konz Palag koli, sirotinan Van'kan pidäşkanziba radjiden kuhnäs dedanno, a kuhnäspei pravadiiba Moskvaha sapoznikale Alähinale.

„Tule, armaz dedoim, — kirjuti tagembra Van'ka — radi hrista sinij molimot, ota mindai täspei. Zallölce sinä mindai roukad sirotinad, ika mindai.

Kaiken kolottäss i söda dikl iujas tahtoīn, a tusk mugoi, miše i sanuda iisa, kalken voikan. A kudamelse peiväl izand kuyal pädme işki, muga miše langşin i odva hengen kerazin. Kadonu minun elo, hubemb kai-kuttušt' koirad... A völ kumarduz Olönale, yks'silmäizele Johorkale i kucerale, a vändod (taejankad) minun nikelle ala anda. Jan sinun vunuk Ivan Zukov, armaz dedoim, tule“.

Van'ka kārouz i nelläle kirjutet lilstulzen i pani händast kanvertaha, kudamen osti völ kanman koplikas... Vähäizen dumaihti, cokaiz cernilaha pörol i kirjuti adresan:

„Deryunaha dedale“.

Sid sibitouzihe, dumaihti i lizazi: „Konstantinale Makaricale“. Dovol-nij sil, miše hänele ij telustet kirjutada, hän pani şapkan i pövuta yksil paidoil joksi irdale...

Torgovanad liha laukaspei, kudamil hän kanman kyzeli, sanuiba hänele, miše kirjaized pästeltas poctovijoilhe jaşşikoile, a jaşşikoispei

vedetas hiid kaiked madme poctovijoil troikil. Van'ka joksouzi ez'mäi-zen poctovijan jaşikannost i cokaizi kal'hen kirjaizen.

Kuti likutet hyvil melil, pälici casus hän vahvas magazi... Uniş hänele ozutihe päc. Päcil iştub ded, ripputi pal'hällaz jougad i lugeb kirjaizen kuharkoile. Päcinnost käveleb Vjun i maşib händal... .

Kyzundad

1. Voibik ded otta Van'kan deryunaha?
2. Mitceks ozutase deryun Van'kale? Min hän muştab deryun elospei.
3. Mihe Van'ka muştab deryunan vase hyväš polespei? Razve hubad deryunas ilend nimidä?
4. Kut ozutab Cehov Van'kan kirjaizen turval sen, mitte elo om prihaizele sapoznikal izandal? Kut Van'ka, mitcıl vaihil sanub neçen?
5. Mitceks ozutase deryunaspei prihaizele sur' lidn? Mi hänele ozutase vas'k-mäizeks i mihe?
6. Ozutabik Cehov sen, kut voib Van'ka i toized van'kad lähtta mingomas elospei?

Radod

Edel mi kirjutada ez'mäine bukv, hän ij yhted kerdad varunke kaçui silmä yks'he i iknoihepei kändi hiid mustistunudehe obrazahapei.

Kaçkat, ningak om sanütet raskazaz „Van'ka“. Sanugat, kut paremb ninga vaš müga, kut raskazas.

2. Izand vyi mindai hibusiş irdale i lyi şpançiril.
- Kaçkat, kut om sanütet raskazas.
3. A miše cajud, ştid, ka izandad ice södas.
- Kut om sanütet raskazas?
4. Sanugat, mitte om razniç vaihiş:

Nagrab, hohotab, muhadab;
astub, haşkib, sirdäse, vedase;
oti, fati, rädahtoit;
langez', hödaht', paigaht;
sanui, burahť, uraht', muzahť.

L. N. Andrejev

(1871—1919)

Pet'ka dacal

1.

Ósip Abramovic, parikmaher, ladöuzi rindhil kericemhaz tulnuDEL mehel redukahan prostinizen, cokaiz hänt sormil sebän taga i heikaht' lyhudasti i rõzahtusen kartte:

— Prihaine, vet!

Kericemhaz tulnu mez', kudam kaçlı zirklos iceze rozan, ku nöhk-tunu kändli laptaha silmäd, konz homaicli zirklos hubaizen, penikaizen käden, kudam kuspeise laptalpei oigendelihe zirklonnost i panli zestänkaizen hulan vedenke. Konz hän lendli silmäd ylemba, ka nägi zirklos parikmaheran vas'kmäisen i kuti kosan, nägi hänen teravan i käredan kaçundan alahaks kenense pähä, i äneta huliden kubaidusen, i kuli käredan suhun, ku şihinehen. A konz briili ij ice izand, Osip Abramovic, a kenni podmasterjoispei, Prokopij ili Mihal, ka suhu kändlihez komedaks i koskui mitcehese grazadushe:

— Uzo, varasta!

Neçe ozuti, miše prihaine ij suusem hotkas andand vet, i händast varastab neçid nakazanij.

Prihaine, kudamen päle paksumba kidastiba, kuçuihe Pet'kaks i oli penemb kaikış radnikoispezi zavedenijas. Pet'kale oli kymne vot. Toine prihaine, Nikolka, lug i rodindaspel kuumed vot enamban i pigej jo sädihe podmasterjaks. I nygude jo, konz parikmaherskijaha tulli mez' prostemb, a podmasterjad, konz izandad ilengl, ij kehttut rata, hij oigendeliba kericemha Nikolkan i nagroiba sen päl, miše hänele tariz libusketa barbhaizile, miše nähta hibusekaz dyzan dvornikan tagajur'. Erasti kericemhaz tulnu mez' abidoiclihe troudyt hibusiden täht i lendli kidan, siloi i podmasterjad kidastiba Nikolkan päle, no ij todest, a vaiše hyvän melen täht mehele, kudamel hibused oliba suusem troudyt. Konz parikmaherskijas ilengl nikeda rahvast, Pet'ka i Nikolka besedoicliba toine toizenke. Nikolka kaikan tehlihez hyvemb, konz jaliba kahten i sanuli „prihaizele“, mi mugoi om kärita pod pol'ku, bobrikalaz ili proboranke.

Pet'kan peiväd vedihezoi kaik yhtevuitcikş i koskuiba toine toizhe, ku kahten vellesed. I touvel i kezal hän nägi kaiken yhted i nedzo

zirklod, kudamișpei yks' oli houktyumazenke, a toine oli vär i iloznij. I homesel, i ehtkoicel, i kaiken peivän Pet'kan päl kului yks' i sezo, ku capand, kida: "Prihaine, vet!" i hän kaiken andli vet, kaiken andli. Praznikoid iilend. Pyhäpeividme, konz uliçale ij pästard lämmäine magazinoiden i laukoiden iknoișpei, parikmaherskij möhäze öhösei lykki mostovijale iknoișpei svetun, i se, ken proidli, nägi penikaizen, huban firugaizen, kudam ištui hytiştunu cogas iceze stulal i se kuti minse dumai, se kuti nukkui. Pet'ka magazi äjan, no hänele min tährtse kaikan tahtohez magata i paksus ozutihez, kuti ymbri hänes om ij todest elo, a pitk. ij coma uni. Hän paksus vougli veden ili ij kulent käredad kidad: "Prihaine, vet!" i migi honttui, a käritet päs hänei ozutaşkanzihezoi ij comad rubed. Ymbri silmiş i nenan all näguškat'he hoikad kärpuized, kuti tehtut teraval neglaizel, i nene kärpuized tegiba händast, ku vanhaks karlikoizeks.

Pet'ka ij tedand, tusk hänele om vai vesöl, no hänele ofot oli mända kunani, toizele tahole, kudamehe polin hän nimidä ij voind sanuda, kus hän i mitte hän om. Konz hänennost tulli mam, kuhark Nadij, hän siloi-täloí sõli todut tomaizen, ij voiknus, i vaiše taricihe otta hänt täspei.

Äjanli, vähänli eli Pet'ka ningomal maneral, hän ij tedand. No vot kerdan longin aigan tuli mam, pagizi Osipan Abramovicanke i sanui, miše händast, Pet'kan, pästas dacale, Çaricinaha, kus eletas hänen, mamaze, izandad.

Ez'mäi Pet'ka ij voind el'geta, sid hänen roza katoihe hoikil kärpužil hillästi nagrandaspei, i hän zavodi toroptä Nadiin. Hän ij tedand, mi mugoi om dac, no dumai, neçe om ani se taho, kuna hänele muga ofot oli putta. I hän icele hyvudes pälci unohti Nikolkaha polin, kudam, kormanoih pandut käzidenke, siizui sidzo. Nikolkan silmiş nägui sur' tusk: hänel suusem iilend mamad, i hän neçil aigal ij otkaznyizihez hot' mugomas mamaspei, mitte oli sanged Nadij. Azj oli sid, miše hän, Nikolka, nikonz ij olend dacal.

II.

Vakzal raffan kehundanke, judunke tulmizui pojezdöispei parovozoiden svistikoișpei, se kömediden i kärediden, kuti Osipan Abramovicane än', se vizukahiden i helediden. ku hänen läzujan akan än', raffanke, kudamed kiruhtindanke kaiken asttas i asttas, kuti hiile i agjad ille, — ningoi ez'mäizikş ozutihe Pet'kale vakzal hänen ku pölgastunuzile silmile i töuti sydämen sääridusel i mugazo kiruhtindal. Yhtes mamanke hän vareizi möhastuda i jada, hot' dacnijan pojezdan lähtendahasei oli völ pol' casud. A konz hij ištuihezoi wagonaha i tönduba, Pet'ka ku klijazihe iknaha, i vaiše käritet pä hänen punoihe hoikal nişkal, kuti metalliceskijal sterzenil.

Hän rodihe i kazvoi lidnas, pyudol oli ez'mäizen kerdan iceze igäs, i kaik täs hänele oli jalos uz' i vas'kmäine: i se, miše voib nähta muga edahaks, miše meç ozutase ku hil, i taivaz, kudam oli neçid udes mirus diki hoştai i leved, kuti kaçud katuselpei. Pet'ka nägi hänt iceze polespei, a konz käroitelihel mamhapei, neçezo taivaz nägui sinizel

toizes iknaspei, i häntme joksiba vouktaized veslad pilvuded. Pet'ka se punoihe iceze iknannost, se joksendeli toizele polele wagonad, varuta panlı kojo-kut pestut käduded passaziroiden uugile i kombuile, kudamed neçile vaisé muhaziba. No mittese gospodin, kudam lugı gazetan i kaiken haikostelihe, seli sures surdundaspei, seli tusktundaspei, kerdad kaks' ij hyväks kaçouzi prihaizehe, i Nadij sidzo kiruhti sanuda:

— Ez'mäizikş völ cugunkadme ajab, — interesuişe...

— Ugu... — burah't' gospodin i tiknihe möst gazetaha.

Nadiile diki ofot oli sanuda hänele, miše Pet'ka jo kuume vot eläb parikmaheral, i se toivoti händast panda jougoile, i neçe lineb ani hyvä sen täh, miše ak hän om yks'jaine i tyhj, i toizid abunikold, sanugam, läzund algaks ili vanhil peivil ille. No roza gospodinal oli käred, i Nadij vaisé iceze meles dumai kaiken neçen.

Oiktahapei tespei levizi edahaks mäthikaz laged taho, torhespei hän ozutihe mustaks viheranke, i hänen ryunas oliba ku lykäitut hahkad pertized, kudamed koskuiba lapsiden vändand pertizihe, a korktal viheral mägel, alahan kudamespei hohti ku hobedaine jonoine, silzui ningoizo ku vates vougued pagastaine. Konz pojезд hel'gutesenke, kudam yhtnägoi kuluşkanz lujemba, lendat' syudale i kuti rippustui vozduhas, ku zirkol, vouktan joguden päl, Pet'ka daze sárahti varuspei i şatnihe iknaspei, no sidzo kärrouzihe möst, miše ij kadotada nimidä i knaha nägundaspei. Pet'kan silmäd amu jo ij nägutet unekahikş i kärpuized kaik kadoiba. Ani ku rozadime kense vedouzi hulal utygal, ladi kärpuized i tegi händast vouktaks i hoştjaks.

III.

Dacal ez'mäized kaks' peiväd andoiba Pet'kale diki äjan uzid melid i uzid nägendoid. kudamed muga i valihezoi hänele päle i ylähanpei, i alahanpei, i kudamed suusem peksiba hänen penikaizen i dropkan henguden. Hän vareiz meçad, kudam spokoino şumi hänen pän päl i oli pimed, kuti dumminus i mugoi straşnj i agjatoi; nitysuded, hoştjad, viherad, veslad, kuti pajatadas kaikil iceze kirjavil çvetuizil, hän navedi i ofot oli armastada hiid, kuti sizarid, a must sinizenke taivaz aniku kuçui händast icezenke i nagroi, ku mam.

Pet'ka sydegannuden hengenke eskei sárahteli i rozas toizoitelihe, millese muhazi i kiruht'mata, ku uk, guläi meçan ryunadme i prudan meçakast randadme. Sid hän, surdnu, veretelihez sage das hiinäs i ku upteli hänehez pen' şadroikaz nenaïne nägui viheral pälusel päl. Ez'mäizil peivil hän paksus pördlihe mamannost, hosuhe ymbri hänes, a konz bajar' kyzeli hänel, hyväk om dacal, — huiktelusenke muhazi i sanuli:

— Coma...

No proidi völ kaks' peiväd i Pet'ka tundiştı kut tariz ymbri priordan. Hillästi Pet'ka rizaşkanz' içtäz dacal, ku kodış, i suusem unohti, miše tall mal om Osip Abramovic i parikmaherskij.

— Kaçuske, sangistuişe kut! Aniku kupeç! — ihastelihez Nadij, kudam ol' ice sanged i rusked kuhnän zaruspei, ku vas'kne samvar. Hän lugı, miše Pet'kan lujas söttas — sidpei i sangistui. No Pet'ka syi ani

vähän, ij sen täht, miše hänele ij tahtoizihes söda, a sen täht, miše ij konz olend vottä�: ku voinuiz söda näcotamata, laindelelda yhtnägoi, ase tariz näcötada, a keskustoil maštä jougoil sen täht, miše Nadij sōb diki hilläs, sel'gitab lud, pyhklese perednikal i pagizeb tyhjad. A Pet'kal radod kurkhusei: tariz viz kerdad kyl'ptäs, capta meçakiștos ongirag, kaida cunzuid, — kaikeli neçile taris aig. Nygude hän joksendeli pal'hil jougoil, i neçe oli tuha kerdad paremb, mi sanktiden pohjidenke sapkois: rohk ma muga armhas se lämbitab, se vilugoitab jougan. Iceze kulun gimnaziceskijan kurtkan, kudamiş hän nägui solidnijaks parikma-herskijan çehan masteraks, hän mugazo hiiti i neçil äjan noristui. Panli päle hänt vaisë ehtkoizil, konz käveli plotinale kaçmaha, kut kataışoi venehil bajarid comin sobnysoi, veslad, hij nagrandanke iştli-hezoi venehezhe i veneh hillästi jagardab, ku zirklon, vezi paluizen, a puiden kuvalhaized maşıșoi, kuti hiidme vedouzi tullöihut.

IV.

Lop nedalil bajar' toi lidnaspei kirjaizen, kudam oli adresuidut „ku-harkale Nadiile“, i konz lugi hänt adresatale, adresat voikaşkanz' i voidi kaiked rozadme nogen, kudam oli perednikas. Lyhudid vaihidme, kudamed hän sanuli neçil aigal, voi el'geta, miše pagin mäneb Pet'kaha polin. Neçe oli jo eht polhe. Pet'ka taga siinäanno irdal vändi ice icenke „klassikoike“ i puhloteli şokad sen täht, miše ninga oli äjad kebnemb hyppida. Läksi bajar', pani hänele käden uugale i sanui:

— Midä, vell', ajada tariz!

Pet'ka huiktelusenke muhadaşkanz' i iştui vaikni.

„Vot cudakse“ — tuli mel'he bajarile.

— Ajada, vell', tariz!

Pet'ka muhazi. Tuli Nadij i kyndlidenke sanui:

— Tariz ajada, poigaine!

— Kuna? — ku minse vas'kmäizen kyzui Petä.

Lidnha polin hän i unohti, a toine taho, kuna hänele kaikan ofot oli mända, om jo lyutet.

— Izandan Osipan Abramovicannost:

Pet'ka i tagemba ij el'gendand, hot' oli nähtpaine, ku pei. No sus hänel kuivi, i kel' odva kändlihe, konz hän kyzui:

— A kutak homen kala ongitada?

Ongut — naku hän...

— Minzo teged!.. Kuçub. Prokopij, sanub, läzuşkanz', bol'niçaha vödhe. Rahvast, sanub, iile. Sinä äla voika: kaçu möst pästab, — hän om hyvä-, Osip Abramovic.

No Pet'ka i dumaind ij voikta, i kaiked ij el'gendand. No hillästi Pet'kan meled el'gendaşkanziba, hän ij vaisë voikaşkandend, kut voiktas lidnalized lapsed, hubad i laihazed, — hän kidastaşkanz' iujemba ani kurkukast muzikad, i turuteleşkanzihe madme. Laih kädut hänen kingitelihez kulakoizeks i işkoitel' maman kätme, madme, mihe putui, mujui kibu teravis kivişpei i peskoizispei, no hän kuti ladi völ lizata neçen kibun.

Jäl'gmäi iceze aigan Pet'ka tyniştui, i bajar' pagizi bajar'akale, kudam siizui zirklon kohtas i tartuteli hibusihe vouktan rozan:

- Näged naku, hiiti, — lapsiden gorä ij pitk.
- No minij kaikense zal' neçidä roukad prihaşt!
- Proud, miše hij eletas ani hubiš uslovijoish, no oma rahvaz, kudamile eläse völ hondomba.

Sinä voomiz?

I hij tönduiba Dipmanan sadhu, kus neçil ehtal oliba tançad, i vändi jo vojennij muzik.

V.

Toizel peiväl, siicmecasovijal homeselizel pojezdal, Pet'ka ajoj jo Moskvaha. Möst hänen silmiş ozutelihezoi vihandad pyudod, sedinakhad ön kastkespei, no vaisé joksiba ij sihe polhe, mi edel, a toizhe. Kulu gimnaziceskij kurtkaine ol' pandut päle, hänen vorotnikan tagapei nägui mucuizel jonoine vouktad bumagaspei vorotnikaş! Pet'ka ij punonus i pocti ij kaçund iknaha, a iştui mugoi hilläine i tyn', i kåduded hänen oliba comaşti pandut kombuile. Silmäd oliba unekahad i ij hoş'tjad, hoikad kärpuized, kuti vanhal ristitul, näguiba ymbri silmiş i nenan all. Vot ozutlihezoi iknannost platforman paçhad i stropilad, i pojezd siizut'he.

Tuukindanke keskes passaziroil, kudamed kaiken kiruhtiba, hij läksiba judaidajale uličale i sur', ku näl'ghine lidn kaçoudamata lainaz iceze penikaizen sömän.

— Sinä onguded piit! — sanui Pet'ka, konz mam toi hänt parikmaherskijan kyndusennost.

— Piitän, poigaine, piitän! Mozet völ tuled,

VI.

I möst redukahas i duşnijas parikmaherskijas lyhudaşti kului: „Prihaine, vet!“ i, ken tulli, se nägi, kut zirklonnost olgendelihez penikaine redukaz käzi i kului käred şuhu: „Uzo, narovi!“ Neçe ozuti, miše unekaz prihaine vougoi veden ili ij muga tegend käskendadme. A yli, sid sijas, kus magaziba sireti Nikolka i Pet'ka, kului i säraizi ij komed änyt, sanuli dacha polin i pagizi sen, midä ij oleskende, midä nikken ij nägend nikonz i ij kulend.

Sirici proidi oboz i iceze surel judul soupteli prihaiziden äned.

Kyzundad

1. Lyukat raskazas ned sijad, kus ozutase, kut Pet'kale elihe parikmaheral i mitte ol' Pet'ka iceze vidudme.
2. Sanugat, kut Pet'kale elihe dacal. Mitte tegihe Pet'ka neçid elospesi.
3. Mihe Pet'ka i Nikolka radioiba penikaizessei?
4. Todest vai ij zallöiciba Pet'kan bajar' i bajar'ak? Kuspei, mitciş vaihişpei neçe nägub?
5. Kut voib eläskata Pet'ka edelespel raskazadme? Ozutabik Andrejev mitcenni vihodan?
6. A jäl'ges midä Van'koiden i Pet'koiden elo journez kärouzihe toizin?

Radod

1. Tehkat i kirjutagat raskazan plan.
2. Sanugat raskaz icetoi vahil planadme.
3. Ken tiiş oli lidnas i jesli ol', ka sanugat, min sigð nägi.
4. Kirjutagat neçe castine i tockiden sijas pangat icesatoşpei ned vahed, mitced sättaş:

„Prazníkoid tilend. Pyhäpeividme, konz ulíçale ij paštand lämmäinė magazinoiden i loukoiden iknoispei, parikmaherskij öhosei lykki mostovijale iknoispei svetun, i se, ken proidli, nägi penikaizen, figurainen, kudam ištui cogas iceze stulal i se kuti minse , se kuti

Maksim Gor'kij

(rodihe 1868 v.)

Maksim Gor'kij — ninga podpisivaihe proletarskij pisatel' Aleksei Maksimovic Peşkov.

Iceze eloho polin M. Gor'kij sanuleb ninga: „Mindai kahesavotcen andoiba „prihaizeks“ magazinaha, kudam torgui kengil, no pälici kahes kus minä puutin icelain käded hulal štil i olin oigetut möst dedanost. Konz käded minei spravihezoi, mindai andoiba opendushe certöznikale, no pälici vodes sen täht, miše elihbez diki löumas, minä pagenin hänespei i putuin parahodale opendushe poverale.

Elo tagemba oli mitte putui i jalos sloznij: poveraspei minä möst putuin certöznikale, sid torguin obrazoil, radoin Gräze-Çariçinskijal roudtel storozan, olin krendel'şşikan, bulocnikan, tuleskenz' eläda kus putui truššoboiş...“

No, hot' säko putui eläda, Gor'kij kaikan lyihe opendushe, tedandoihe (znanijohe). Hän diki äjan lug i diki lujas radoi iceze proizvedenijoiden päl. Ez'mäizen iceze raskazan hän pecatoici siloi, konz radoi tifliskijois roudten masterskijois.

Äjan hän kirjuti, äihä polin sanui, Gor'kij astui yhtes rabocijoidenke i mäni kaikan vasthapei nille, ked ahtișteliba radin raffan. Vladimir Iljic lujas çeni neçen suren pisatelan. Paksus hij kirjutiba toine toizele. Hän kirjuti Gor'kijale: „Iciiz hudoznikan talantal sinä toid ruskijoile rabocioile — da i ij vaişe ruskijoile — ningoman suren pol'zan...“

„Pervoje maja“ om cast' proizvedenijaspei „Mat“. Sormovas 1902 v. oli pervomaiskij rabocij demonstraçij i M. Gor'kij oti neçen ku materialan.

Konz oliba pecatoitut ez'mäized castid neçid proizvedenijaspei, çarskij çenzur trebui, miše Gor'kijan sudiziba. Çatskij pravitel'stv pöl'gas-tui sidä, miše neçil proizvedenijal Gor'kij ozutab rabocioile sen, ken hiid ahtișteleb, i ozutab, kut tariz borçuidas neçenke.

Çarskij pravitel'stv ij yhted kerdad arestuili Gor'kijan. Gor'kij iştui i Petropavlovskijas krepostiš, kuna iştuteliba anı opasnijoid pravitel'stvan täht revolyçioneroid.

Nygude Aleksei Maksimovic mugazo kirjutab sured proizvedenijad, kudamiş razoblacaib vrugoiden klevetan miiden socialisticeskijan strotel'stvan päle.

Kaikes hyvudes, mitcen toi i tob Gor'kij rabocijale klassale, ÇIK SSSR:n nagradi händast Leninan ordenal.

Gor'kijan nimen tetas kaikes mirus.

Pervoje Maja

Listuized, kudamed kućuiba rabocijoid praznoicemha Pervijad majad, pocti kaikutcel öl klijadelihelzoi zaboroile, hij putliba daze policeiskijan pravlenijän vereis, hiiid kaikutcel peiväl lyuzliba fabrikal. Homesil policij koirustusenke käveli slobodadme, räskuti i kabici lilovijad buma-gaized zaboroilpei, a longin aigan hij möst lendlihelzoi jo uličal, turuiba astjiden jougoiden alle. Lidnaspei oigendelibla sisşikoid, hij sii-zuiba soumil i mujeliba silmil rabocijoid, kudamed veslas i lodine-henke proidliba fabrikalpei longile i tagast. Kaikile ol' mel'he nähta policijan vägeduz', i daze vanhambal polel rabocijad muhonke pagiziba toine toizele:

— Min ratas, a?

Kaikjal keradelihelzoi kogoized rahvast, kudamed kehudanke pagi-ziba listuiziden kuçundaha polin. Elo ymbri kehuşkanz', hän neçil ke-vädel kaikiden täht oli milni interesnij, kaikile toivoti minse uden, yksile — lujemba käreita i pahemba koirustada „smutjanoid“, tozile — mitcense trevogan i mihese nadiindan, kuumanzile, — nenid ol' vä-hemb, — teravan ihastusen sid melespei, miše neçe hij oma se vägi, kudam nuustatab kaikid.

Pavel i Ondrij pocti ij magatut yidme, tulliba kodihe vaiše edehko gutkad, surdnuded, änéd sambnuded, rozad vougıştunuded. Mam tedi, miše hij tehleltas sobranijad meças, sol, hän tedi, miše ymbri slobodas yidme hurgutas policijan razjezdad, hosısoi sisşikad, taboiteldas i ectsas erasid rabocijoid, kyksetas, kus keradase rabocijoid kogoine, i keskhe sen ili toizen arrestuidas. El'genzi, miše poigan Ondriinke mugazo voi-das arrestuida kaikutcel öl, hän pocti radi ol' neçidä — neçe oleiz paremb hiidenzo täht, kut hänele ozutihelz.

I vot tuli neçe pei — Pervoja maja.

Gudok reviškanz', kut i kaikan i, ku izand, kuçui radole.

Vouktanke siništ taivhadme hotkas joksiba vouktad rusktatabanke kebmäd pilvuded, hij lendiba ku sured lindud, pölgastet komedal parun kidal.

Iknaha, ku veslan vändonke, kaçui ku nor' peipaštoine; mam oigenz' käden i, konz peipaš veslas langez' kädele, toizel kädel hän hillästi hänt silitouzi mitcense melenke-i armastajan muhonke.

Toine gudok kului jo hillemba, ij mugoman kuçundanke, kului ku särunka komedas i ku torhez ännes. Mamale ozutihe, miše tänämbei hän änstab pidemba, mi kaikan.

Joste tuli Fedä Mazin, kaik ku hoştai, rusktiden pätnoidenke şokil, kaik ku töuttet ihastusel, hän kyksi mamal varastuz tuskan.

— Zavodihe! — pagizeşkanz' hän. — Kubeganziba rahvaz! Tungesoi ulıçale, rozad kaikil ku kirvhed. Fabrikan vereidenno kaiken aigan Vesovşşikov Gusevan Väsänke i Samoilovanke siizuiba, recid sanuliba. Äjan rahvast pördutiba tagast! Astkam, se aig! Kymne jo casud!..

Konz mam läksi irdale i kulişti vozduhas raffan äniden şumun, holekhan i ku minse varastajan, konz homaici kaikjal kodiden iknoiş i vereidenno raffan kogoized, kudamed kaçuiba hänen poigha i Ondriihе varastajil silmil, — silmiş hänen libui ku tamanaspei pätn i leikuşkanz', toizoiteli çvetad, se hoştjanke viheran, se ku mudanke hahkan.

Hiidenke zdoruukoicichezois, i zdoruukoicendas oli miše osobennij. Uliçan souman taga, kidas pereulkas, kerazihe kogo rahvast, ymbri sadas, i hill keskes kului Vesovşşikovan än:

— Mişpeı puzertas vered, kuti raslin galblöspei! — päzliba raffan pâihe neuklyzijad vaihed.

— Verno! — ku kojaduz kuluşkanz' vastha jalos komedas.

— Staraiše hlopeç! — sanui Ondrij.

— A nu, mänen, abutan hänele!..

Hän väriştihе i edel mi Pavel ehti siizutada hänt, cokaizi artelihe, ku naparjaizen pronkha, iceze pitkän, nojelan hibjan. Kuluşkanz' hänen pajatai än:

— Tovarişad! Pagiştas, täl mal mitced putui raſhad eletas — jevrejad, i nemçad, anglicanad i tatarad. A minä neçile en usko! Om vaiše kaks' narodad, kaks' neprimirimijad plemenid — bohatad i bednijad. Rahvaz säko sobișoi i säko pagiştas, a kaçkat, kut bohatad franțuzad, nemçad, anglicanad oldas rabocijan raſhanke, ka siloi i homaicetei, miše kaik hij rabocijan täht — yhtevuitced, lu hiile iſtkahaz kurkhu:

Arteliş kense nagraşkanz'.

— A toizes bokaspei kaçoukam, — ka homaicemei, miše i franțuz, rabocij, i tatarin, i turok mugomalzo koiran elol eletas, kut i mij, russkij rabocij narod!

Ulicalpei migi enamb tuleşkanz' rahvast, i toine toizele jäl'ghe, vaiknasti, oigetut nişkoidenke, libuşkenziba barbhaizile, licoihezoi pereulkha.

Ondrij lendi änен ylemba.

— Policij! — heikaht' kense.

Ulicalpei proulkha edelez raſhale päle ajoiba, plötkil maşindanke, nellän heboznikoid policeiskijoid i kidastiba:

— Lähtkat!

Rahvaz buroziba, ij ofotas anttut ted heboile. Erased libuiba zaboroile.

— Ištutiba sigoid heboile, a hij röhktäs — kaçu i mij vojevodad! — kidasti kenense zvonkij, zadoranke än'.

Ondrij jää yks'näz keskele proulkad, hänele päle, päl mašindanake, tungihez kaks' hebod. Hän sirdihe laptaha, i silzo aigal mam fati händast kädes i vedaškanz' icelez jäl'ghe burinehenke:

— Toivotid yhtes Pašanke, a ice licotoi lapoihe yks'näiz!

— Vär! — sanui Ondrij muhonke.

Reviškanz' gudok i katoi iceze ku mustal kidal rafhan paginan. Rafhan kogo zdrogni, ken ištui — libui siizut, minutaks kaik tyništui ku varas-tusenke, i äjil rozad vougištuiba.

— Tovarišad! — kuluškanz' Pavelan än', komed i vägel. Kuiv hul tuman polti mamal silmad, i hän yhtel sirdändal yhtnägoi lujenut hibjad siizutihe tagana poigad. Kaik kärouzihezoi Pavelahapei, ymbärziba hänt, kuti magnitan roud pilitesuded.

Mam kaçui hänen rozaha i nägi vaiše silmäd, smelad i puutjad...

— Tovarišad! Mij kohtha sanumei, ked mij olemei, mij lendamei tänämbei miiden znamän, proudan i svobodan znamän!

Znamän varz', vougéd i pitk, ozutihe vozduhas, koverzihe alahakspei, ku capoi artelin, kadoi hänes, i pälici minutas, ylähäkspei kätut roziden päl, lengahti rusktal lindul rabocijoiden leved znamä.

— Laske tervhed rabocijad rahvaz! — heikahti Pavel.

Ij yks' sada änid kuluškanz' vastha, ku komed kojaduz.

Rafhan artel' kehui, läbi hänes saskenzihezoi znamännost ned, kudamed el'genziba hänen znacenijan; sirhe Pavelannost siizutihezoi Mazin,

Samoilov, Gusevad, alahakspei päästtut pänke Jagardeli rafhan Nikolai i völ kedse, ij tutpad mamale, rahvaz, nored, hoštjiden silmidenke, tuukiba händast...

— Laske tervhed kaikiden maiden rabocijad rahvaz! — heikahti Pavel.

I migi suremban vägenke i ihastusenke vastha hänele kuluškanz' ku tuhas suspei kojaduz mugomal kulundal, kudamespei sydäi säregandeb.

Mam hyväni muhonke astui jäl'ghe, Mazinale i pälici päs kauci poigha i znamäha. Ymbri znamäas näguiba ihastunuded rozad, ij yhted çyetud edelpei kaikid astui hänen poig i Ondrij. Hän kuli hiiden äned — pehmed i ku torez Ondriin än' druzno yhtištelihez yht'he kulundaha hänen poigan änenke, sagedan i basakahan.

— Libugat, libugat rabocijad rahvaz.

Libugat bor'bale, näl'ghized rahvaz!.. I rahvaz joksiba vastha rusk-tale znamäle, hij minse kidastiba, yhtneliba artelinke i astuiba hänenke tagaz, i kida hiiden ku sambui pajon kulundas, — sen pajon, kudamen kodiš pajatiba hillemba toizid, — irdal hän kului ruunas, komedas, suren vägenke. Hänes kului ku roudaine muzestv i, konz hän kuçui rahvast pitkha tehe edelespei, hän cestno sanuli kaikile, kut löumei om astta neçidä tecime.

No vot mam artelin händas, rafhal keskes, kudamed astuiba kiruht-mata, kudamil heng' ij sääridand i kudamed kauciiba sen täht, miše nähta, mil neçe vounicese, i daze tediba — mil vounicese. Astuiba i pagiziba ij komedas, no kuti kaiken tediba:

— Yks' rot siizub školanno, a toine fabrikanno...

— Gubernator tuli...

— Verno?...

— Ice nägin, — tuli!

Kense ihastusenke lajoizihe i sanui:

— Laskeske zavodiba vareita miiden velt! I voisk, i gubernator.

No vahed ymbri hänes kuluiba ku vilul vedel valatez. Hän lizazi haškud, miše uittä nenış rafhoispei, i hänele ij löumei olend jäätta hiid hiiden leznan astundanke.

I yhtnägoi rafhan artelin pää iškihe mihese, a artelin kesk' siizutama-tas andouzihe tagazepei trevoznijan ij komedan şumunke. Pajo mu-gazo säärahti, sid kuluškanz' hotkemba, komedemba. I möst, ku sagedad lainhed, kulundad pääzuiba i ujuška'he tagazepei. Änid migi poleneš-kanz' horas yks' yhteles jäl'ghe, kuluiba yks'jaized kidastused, kudamed staraihezoi leta pajon entcele korktusele, tuukaita händast edelespei:

Libugat, libugat rabocijad rahvaz,

Näl'ghine rahvaz vragan päle mäne!...

No il lend jo neçid kuçundas yht'hišt, ku valetut, uverennostid, i sä-raizi hänes jo mise trevoznij.

Mam ij nägend nimidä, ij tedand, mi tegihe edelespei, tuuki rafhan i kiruhti sirtä, a hänele vastha pätihelzoi ned, kudamed oliba edelpei: yhted päästtut päädenke i buronuziden brovidenke, toized ku huiktelihelzoi i muhaziba, kuumanded — ilonke i fiskutesenke. Hän tuskanke kauci hiiden rozihe, hänen silmäd vahita kyzeliba, minse pakiciba, kuçuba...

Tovarišadl — kuluškanz' Pavelan än'. — Soudatad mugomadzo rahvaz, kut mij. Hij eba löškakoi miid. Min täht löda? Sen täht, miše mij sa-

numei proudan, kudam tariz kaikile? Ved' neçe proud i hile tariz. Hij völ neçidä ij elgekoi, no pigei lîneb aig, konz i hij siizutasoi siretj miidenke, konz hij mäneşkatas ij grabezoiden i rikondan znamän all, miiden svobodan znamän all. I sen täht, miše hij elgetaiz miiden proudan pigemba, miile tariz astta edelespei. Edelespei tovarişad! Kaikan edelespei!

Pavelan än' kului vägevas, vaihed kuluiba vozduhas, ku sires capand, no rafhan artel' migi harven', rahvaz toine toizele jäl'ghe sirdilihezoi oiktaha i hurha polhe, lähemba kodid, lähemba zaborad. Nygude artel' koskui naglha, kudames nygelan agjan oli Pavel, i hänen pän päl rusktal paloi rabocijan rafhan znamä. Mugazo artel' koskui mustha lindhu, kudam levedas oigenzi iceze suugad, minse ku varasti, i oli voumiz libuda i leta, a Pavel oli lindun nök...

Mam nägi, miše uliçan agjas soupşı hodun ploşşadile i siizui hahk siin yhtevuitcid, ku rozita, rahvaz. Üugan päl kaikutcel hiiş vilul i hoi-kal hoştiba teravad ştikoiden jonoized. I neçid siinäspei, kudam siizui vaiknaştı i kubahtamata, rabocijohe vedi ku vilul; neçe vilu tugezi maman rindhize i mäni hänele henghe.

Mam kaçouzi i homaic, miše rafhan artel', kudam edehko neçidä ku kehui uliçal, siizub ku varunke, kublab i kaçub, kut hänespei asttas mehed znamänke. Hile jäl'ghe astui kuverz'se völ rahvast, no kaikutte haşk edelespei kyksi kedani laptaha, kuti ten kesk' uliças oli huudutet i puuti jougan pohjad.

— Lopiše proizvol...

Endusti pajo Fedän vaihil...

— I libutas rahvaz!...

Suren vägenke i grazadusenke pajati hänéle jäl'ghe hor komedis änışpei.

No läbi ruunas joksendas kuluiba ij komedad vaihed:

— Komanduib...

— Kädele! — kuluşkanz' edelespei kidakaz än'. Vozduhas ij ruunas şatnihezoi ştikad, lankşiba i oigenzihezoi znamäle vastha, ku hitrijan muhonke.

— Ma-arş!

Mam kaçui i ij mignind silmil. Ku hahk lainiz soudatoid lengahti, levizi kaiked uliçadme, i ruunas, ku vilun hengaidusenke, sirdäşkanzihe i kandoi icen kohtas ku harvan sugar hobedal hoştjiden stal'nijoiden hambhidenke. Hän levedal haşkul tuli lähemba poigas i nägi kut Ondrij mugazo haşkaht' edehko Pavelad i katoi hänt iceze pitkäl hibjal.

— Astu sires, tovariş! — krutas heikaht' Pavel.

Migi lähemba sirdihezoi toine toizhepei rahvaz ymbri rusktas znamäs i kinged çep' hahkid rahvast.

Mam kuli iceze tagana jougoiden topotusen, kuti kinktäd trevoznijad änéd kidastiba:

— Lähtkam, prihad!..

— Vlasov, pagene!...

— Pavluha, tagast!..

— Lykäida znamä, Pavel! — ugrymijas sanui Vesovşikov. — Anda täんな, minä piitän!

Hän fati kädel vardes, znamä koverdouzihe tagazepei.

— Erigande! — heikaht' Pavel.

Nikolai fati käden, kuti händast puuti. Pajo sambui. Rahvaz siizutihetzoj, kinktäs ymbärziba Pavelan, no hän sirdihe edelespei. Tegihe tyn', yhtnägoi, kuti nähmata pätzui ylähanpei i kabarzi rafhan hostjal pilvudel.

Znamän all siizui mest' kaks'kyme, ij enam, no hij siizuiba, ku naglitet, vahvas i ku vediba maman icezennost sil, miše hänel sydames kehui se kuti mittese varu, se kuti mittese ofot minse hiile sanuda...

— Otkat hänel, porucik, neçe! — sanui ruunal änel korged uk, oigenz' käden i ozuti znamäha. Pavelannost hyppähti ij sur' kazvol oficeraine, fati znamän vardes, i vizunke heikaht':

— Hiitäl!

— Laptaha käded! — groznijas sanui Pavel.

Znamä rusktal sääraizi vozduhas. Kumardelihe oiktaha i hurha, i möst libui oiktaisti, — oficeraine hyppähti, istuihe mahä. Sirici mamas diki hotkas pröidöuz' Nikolai oigetut edelespei i prizmdyt kulakoks kädenke.

— Otta hiid! — röngaht' uk i judahtoit jougoil mad vast.

Kuverz'se soudatoid hyppäht' edelespei. Yks' hiispe i mahni prikadal, — znamä säärahti, koverzihe i kadoi hahkas soudatoiden kogoizes.

— Eh! — tuskanke heikaht' kense.

I mam kidastaşkanz' ku zverin, ulaidajal änel. No vastha hänele soudatoiden artelişpei kuluşkanz' sel'ged Pavelan än':

— Nägendahasei, mama! Nägendahasei, sötai...

— Eläb! Muştab! — kahtiisti işki maman henghe.

— Nägendahasei, nen'ko minun!

Mam libuli barbhaizile, maşı käzil i lyihe homaita hiid i nägi soudatoiden päiden päl kehran Ondriin rozan, — hän nagroi, kumardelihez hänele.

— Rodimijad minun!... Ondryşa!... Paşa!... — kidasti mam.

— Nägendahasei, tovarişad! — heikahtiba soudatoiden kogospei.

Hiile vastha kului ij yks' kerdaine, ku rebitet kojaduz. Hän kului kuspeise ylähanpei iknoispei, katusilpei.

Vaihed

Başibuzukad — grabiteläd, razboinihad
Nen'ko — mam, (ukrainskijal kelel)

Kyzundad

1. Mihe polin sanuse neçis proizvedenijas? Kut hänehe kaçuiba rabocijad. Min radoi policij?
2. Min voib tediştada rabocijoiden elo ho polin hiiden vaihişpei?
3. Mitcen proudan sanuiba Pavel i Ondrij? Lugebat neçe polin ned sijad, kusom neçe sanutet.
4. Kenen tagut siizub Gor'kij?
5. Konz soudatad mäniba yhtes rabocijoidenke, yhtes Paveloidenke i Ondriidenke?
6. Tehkat lozungad praznikaks Pervojo maja.

Pepe

Pepe kymnevoz'ne, hän om nojelaine, hoikaine, hotk, ku sizlik; kirjavad sobaruzud lehaitas hanel kaidil uugaizil, äjiş riiguis läbi nägub hibj, mustiştunu peiväizespei i reduspei. Hän koskui kuivha hiinäi-zehe, — puhub merespei, kandişeb i vändab hanel, — Pepe hyppib sarjakol kividme peinuuzmaspei peillaskmahasei i hiitmäta kuspeini kub hänen surdmatoi änyt:

— Coma Italij,
Minun Italij!

Händast kaik interesuib: çvetuized, kudamed sagedil ojil jostas dyzad madme, sizlikod hahkil kivil keskes, lindud, ku valetut olivan lehtesil keskes, vinogradnikan malahitovijoiş kruzevoiš, kala pimedis saduiş meren pohjas i forestjerad kaidiš, segoitet lidnan ulicois.

Äjan interesnijoid istorijoid voib sanuba Pepehe polin.

Kerdan mittese sinjora andoi hänele vöda iceze podrugale puzun jablokoid iceze saduspei.

— Andan poukaks sol'don! — sanui hän. — Neče ved' ij travi sinij...

Pepe oti puzun, pani hänt icelez pän päle i töndui, a pörzihe sol'don täh läht vaisë ehtkoicel.

— Sinä ed lujas kiuhti! — sanui hänele ak.

— No, ved', minä surduin, armaz sinä sinjora! — hengahti i sanui Pepe. — Ved' hiid oli enamb kyment.

— Kogonaizes töudeljaizes puzus? Kymne jablokad?

— Prihalizid, sinjora.

— A — jablokad?

— Ez'mäi prihaized: Mikele, Dzovanni... Ak zavodi käregata, fati händast uugiš, trähni.

— Sanu, sinä vyid jablokad?

— Ploşşadihesei, sinjora! Sinä kundle, kut comin minä pidin ictäin: ez'mäi suusem en otand mel'he hiiden virzotest' — laske, dumain, mindai oslaks nimoiteldas, minä kaiken tirpan sinjoraha uvazenijan täh, — sinun täh, sinjora. No konz hij zavodiba nagrda minun maman päl, — ah, tuli mel'he, nu, neče tiile muga ij proidu. Sid minä hiitin puzun i tariz ol' nähta, sinjora, kut luukas i bräd ozoitelin minä nenike razboinikohe, sinä diki lujas nagrnuizid!

— Hij vyiba minun jablokad? — kidastaşkanz' ak.

Pepe holişpäin hengaht' i sanui:

— O, ij. No ned jablokad, kudamed ij puttut prihaizihe, mäzoniba siinid vast, a lopud mij syimej, jäl'ges sidä, konz minä hiid odolin i vragoidenke mirimoi...

Ak pitkha kidasti, kirgui Pepen briidyti pän päle kaik proklätijad, mitced vaisë tedi, — Pepe kundel händast kaikhe korvhe, vaisë aigoidme packuti kelel, a keskhe hillästi kitändan maneral sanuli:

— O-o, kut sanutut! Mitced vaihed! A konz ak surdui i läksi hänen-nopei, jäl'ghe sanui:

Nu, tedadik, sinä ed huudnuiz muga, konz nähnuizid, kut metkas putlin minä comil tiiden saduspei jablokoil redukahize neniden mos-şennikoiden päähe, — ah, vaisë ku nähnuizid neçen! — Sinä annulzid minij kaks' sol'dod yhten toivotetun sijas!

Grubij ak ij el'gendand skromnijad pobeditelän surendelust, — hän vaiše grazazi hänele koval kulakol.

Pepe sizar, niicukaine äjad vanhamb, no ij mel'vemb händast, putui i prislugaks — puhtastelda komnatad — bohatan amerikançan vilale. Hän ani pigei tegihe puhthaine, rusktaine i töuzll liibil zavodi silmiş turbota tervhel sokul, kuti gruşa avgustal.

Vell' kerdan kyzui hänel:

- Sinä söd kaikutcel peiväl?
- Kaks 'i kuume kerdat, konz tahtoin, — surendelusenke sanui sizar.
- Zälloiceizid hambhid! — sovetoici hänele Pepe i dumnihe, a sid möst kyzui:

- Diki bohat sinun izand?
- Hän? Naçein — bohatemb korolid!
- Nu, jätkam glupostid susedoile! A äjak om brykid sinun izandal?
- Neçe om löumei sanuda.
- Kymned?
- Voib olda i enamb...
- Mäneske, to minij yhted, ala ani pitkid, i lämmembad, — sanui Pepe.

— Mihe?

— Sinä näged, mitced oma minei?

Nähta neçen oli ij kebmai, — Pepe ştanoispei jougas hänel jai ani vähäine.

— Ka, sanui sizar, — sinij tariz soptäs! No hän ved' voib dumaida, miše mij vargastimei?

Pepe kuti vanhambuttas sanui hänele:

— Ij tariz lugeda rahvast uradembiks miid! Konz äjaspei ottas vähaizen, neçe ij ole vargastuz, a vaiše jagand!

— Ved' neçe pajo! — ij annus sizar, no Pepe pigei pagıştoit hänen, a konz hän toi kuhnäle comad vrouvazal hahkad brykad, i hij ozutihezoii kuverdalise pidemba, ni kaik Pepe katz, hän sidzo dogadihe, mi tariz tehta.

— Andaske viic! — sanui hän.

Kahten hij zivo kändiba amerikançan brykad luukaks prihaizen kostymaks: läksi mucuizel levedahk, ku luidme havad, hän pidihе uugil no-raizil, hiid voi sidelta ymbri nişkas, a hijamiden sijas ani comin služiba kormanad.

Hij tehnuziba i vöö paremba i luukemba, no radon hiil keskusti brykiden izandan ak: tuli kuhnäle i zavodi sanelta ani grubijad vaihed kaikil kelil yhtyiziks hubin, kut neçe eläb amerikançoil.

Pepe nimil ij voind siizutada akan laindad, hän muigistelihe, — panli käden hengele päle, fataihe käzil iceze päs, hengi ku surdnu, no ak ij voind tyniştuda sihesei, kudei ij tulend hänen muzik.

— Mis aži? — kysui hän.

I sid Pepe sanui:

— Sinjor, minä cududelemoi şumule, mitcen lendi sinun sinjora, minij daze mucuizel abid sinun täht. Hän, kut minä el'genzin, dumaib, miše mij travimei brykad, no usko sinä, miše minun täht hij oma diki luukad. Hän, nägub miše dumaib, miše minä otin jäl'gmaized sinun brykad, i sinä ed voi ostta toizid.

Amerikanęç spokoino kundli hänt i sanui:

— A minä dumain, molotcik, miše tariz kučta policij.

— Ka-a? — ku cudha lankši Pepe. Mihe?

— Miše sindai vödaiz tyrmha...

Neçe lujas ij mel'he olend Pepele, hän cut' ij voikaškandend, no pidi içtäz i sanui dostoinstvanke:

— Ku neçe sinij mel'he, sinjor, ku sinä navedid rahvast tyrmha iştutelda, ka — muga! No minä en tegeiz ninga, ku oleiz minei äi brykid, a sinei ni yhted parad! Minä andažin sinij kaks', ika kuume parad daze; hot' kuume parad brykid iisa panda yhtnägoi! Völ ku zarul peiväl...

Amerikanęç hohotaşkanz'; ved' eraştı i bohatale eläb vesol...

Sid hän adivoiceti Pepen şokoladal i andoi hänele frankan. Pepe mui den'gan hambhil i sanui:

Blagodarin, sindai, sinjor: nägub, miše den'g nastojaşşij:

Kaikiş paremb Pepele, konz hän siizub kusni yks'näz kividenna, du manke kaçleb hiiş houktelmased, kuti lugeb hiidme tedmatoman kivi elon istorijan. Nenil minutoil hänen silmäd cihotet, katlesoi ku plöñkaizel, hoikad käded sel'gan taga i pä, vähäizel kovertut mahapei, cut'cut' maşise, kuti çvetkan cašeckaine. Hän minse uraidab hillästi, — hän kaikan pajatab.

Coma hän om mugazo, konz kaçub çvetuihe, — lilovijoil ojaizil jostas stepidme gliçinijad, a hiil keskes neçe prihaine vedouzihe strunaizel, kuti kundleb, kut kebmaştı sääritas şuuķuized lehtesuded merespei tullöin hengindaspei.

Kaçub i pajatab:

— Florino-o... florino-o...

Edahanpei, kuti surhe tamburinha işkendad, kulutas ku man alpei meren hengaidused. Vätas lipakaized çvetuiziden päi. Pepe lendi pän i kaçub hiihe, umbištteleb silmäd peiväizespei i muhadab mucuizel zavidoicendanke i ku holenke, no muhadab hyväli muhol, ku vanhamb täl mal.

— Co! — kidastab hän, hloputab kämnil i neçil pöl'gasteleb izumrudnijan şizlikon.

A konz mer' spokoinij, ku zirkol, i kiviş ymbri iile vouktad lainhişpei kruzevad, Pepe iştub kusni kivel, kaçub teravil silmil hoştjaha ve dehe: sigå, pakuizekhil vodoroslil keskes, kiruht'mata ujelesoi kalad, hotkas brizgutas krevetkad, bokin sirdäse krab. I tynes golubijal vedel päi, venoştı kulub zvonkij, ku dumanke, prihaizen än'.

— O mer'... mer'...

Sured rahvaz pagiştas prihaizehe polin:

— Neçe lineb anarhist!

A ken hyvemb, nişpei, kudamed syvemba toine toizehe kaçtas, — ned pagiştas toizin:

— Pepe lineb miiden poet...

A Paskvalino, stolär, uk, kudamel pä om ku hobedal valetut, i roza om ku entces rimskijas monetaspesi, mudrij i kudamen kaik pocitaidas, Paskvalino pagizeb toizin:

— Lapsed lindäs parembad miid, i eläda hille lineb paremb! Lujemba hänele i usktas.

Vaihed

Oliva — olivkovij pu.
Malahit — mägi porod vihandad çvetud.
Torestjerad — rahvaz toş' mad.
Sinjora — gospoza.
Sol'do — hen italjanskij den'q
Frank — françuzskij den'q
Villa — bajarın kodı lidnan taga.
Fiorino — çvetuine.
Tamburin — muzikal'nij instrument.
Krab — rak, eläb meriş.
Krevetka — pen' rakuine.
Anarhist — kudam mäneb vasthapei kaikutcele gosudarsvennijale vlastile, a neçid el'gendase — vasthapei kapitalistoiden vlastile.

Kyzundad

1. Ken om mugoi Pepe? Mitces mas neçe oli? Mitte prirod neçis mas — sanugat raskazan vaihil.
2. Kut içtäz ozuti Pepe, konz vastustelihe prihaizidenke, amerikançanke? Kut Pepe kaçub amerikançan bohatstvaha?
3. Mihe stolär dumaiib, miše „lapsed lindäb parembad miid i eläda lineb paremb“?
Kenen meled hän neçil sanub?
4. Muştatagat, ningak vuomise se veslil vaihil Andrejevan raskaz „Pet'ka dacal“?

Radod

1. Tehkat raskazan plan.
 2. Kirjutagat ned vaihed, mitcıl ozutase Pepe, mitte hän oli päle kaçta.
-

VIKTOR GYGO

(1802—1885)

Viktor Gygo françuskij pisatel'. Hän iseze proizvedenijoş suren socuvstvijanke kirjutab gollihe, pakicijohe i brodägoihe polin. Raskazas „Gavroş“ hän andoi istorijan sihe polin, kut eläb parizskij besprizornij prihaine. Neçid kirjas om anttut vaiše agj hänen raskazaspei: Gavroş barrikadoil. Sanuse francuzskijaha revolyçijaha i uličoil bojuuhe polin, kudamiş Gavroş ucastvuib i kudamiş hänt rikoiba.

GAVROS

I.

Parizan ymbriştal i bul'varoidme kaikan häläizi prihaine vot yhtettoş' kyment — kahtettoş' kyment. Tovarişad kuçuiba händast Gavroşikş. Prihaine neçe holetta, lapsen kartte nagroi, no elo kaik ymbri ozutihe hänele ij comaks i ij veslaks. Sobnys hän oli iloznijas: muzikoiden ştanouhe i akoiden bizektoihe. Ştanad hänele podari ij tat, a-bizekkan andoi ij mam. Verhad rahvaz zalostis sobitiba händast iceze ruzuihe. Oliba hänel i tat i mam, no hij hänes ij huuttut.

Neçile prihaizele paremba elihe irdal. Roditeläd potkuşkal lykäiziba hänt eloile irdale.

Hän hiişpei pageni.

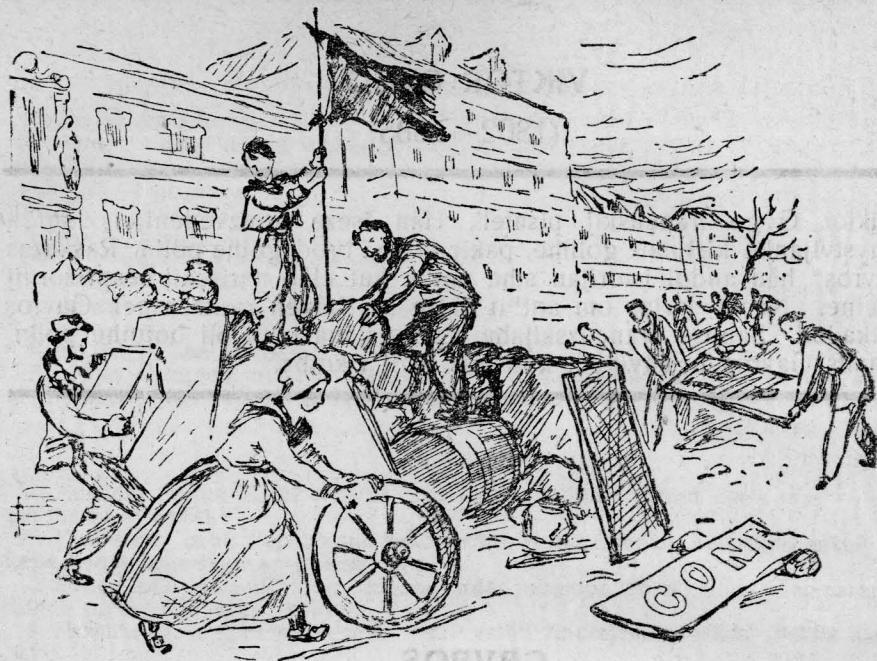
Prihaine neçe oli diki şumnij, sorou, luuk, ilopei, rozaine hänel ij ruskotand, nägui ku ij terveh, no oli diki eläbaine. Hän häläizi uliçoidme, pajati pajoizid, kaivoihez redukogoiş. Hän nagroi, konz hänt kuçuiba irdprihaizeks, käreizi konz händast nimoiteliba şläjuşşijaks. Hänel illend ni ösijad, ni lämmid, nikken händast ij navedind; no hän ol' vesol sen täht, miše oli hän voudal.

No hot' nikeda illend i lykäitut oli neçe prihaine, hänele kaikense kus kahtes ili kuumes pälici tulli mel'he: „se aig mända rizouta mad“. Hän jätki sured bul'varad, päzli randoidme, pröidli syudad, salihez lidnan ryunhesei i tulli per'tkaluizhe, kudames eli hänen kanz. Hän tulli i nägi vaiše nuzan. Kaikiş hubemb oli se, miše nikken ij vasttelend händast muhoizel, kaik oliba ku kyl'mnyded, kut kyl'mny oli hiden juudai pāc.

Konz hän tulli, hänel kyzeliba:

— Sinä kuspei otitoi?

Hän vastha:

— Irdalpei.

Konz läksli, kyzeliba:

— Kuna mäned?

Hän vastha:

— Irdale.

Prihaine neče mugazo ij nägend armastust, kut ij näge peipaštod vovuz hlin, kudam kazvab karznäs.

II.

Mizo radoihe neçil aigal Parizas?

Françijan atmosferas mujui mittese grazaduz. Rafhan nuz, rabocijad liibäta, Parizas toine toizenke voin, Lionas — proletariatan vosstanij.

Loptä nuz; loptä nespravedlivij eksploatacij vägeval vägetomad; tehta muga, miše rados pouk oleiz radodme; antta kaikile i maksota openduz lapsile, lizata melid, ij pidäta radota käzid.

Vot min pagizi sozializm.

Kabackaiziş piitmäta sudiba kyzdandan: „torata vai värastada?“ Rabočijoispei otiba hengen ristindan, miše hij lähttas uličale ez'mäst' signaliadme. Pogrebaiziş lugiba proklamacijoid. Polićeiskijad donosad sanuliba, miše hiiş „koirustiba pravitel'svan“.

Yks' rabocij pagizi: „Miid kuume sadad mest, jesli kerata kuumin su, neče andab sada viškyme frankad. Hiid tariz pidäda pul'khe i porohaha.“

Ulicoil klijaziba proklamacijad. Diki sur' lidn Pariz koskui puškha. Konz hän zapravit, fatib yhted kibinošt', miše tegizihe ambund.

Ijunäl 1832 vodel paniba maha generalan Lamarkan. Bohat processij sirdihe Parizadme. Kaks' bataljonad barabanoidenke, kudamed oliba

kattet traurnijal krepal, alahakspei kätet oruzjoidenke, kymne tuhad naçional'nijold gvardeicoid sablöidenke bokas, naçional'nijan gvardijan artilleriiskijad batarejad pravadiba generalan Lamarkan groban. Grobale jäl'ghe astui diki sur', agjatoi artel' sydegannut rahvast. Grozniijoil artelil astuiba rabocijad: gruzikad, kamenşikad, plotnikad, malärad, stökkol'sşikad, naborşikad,

Pravitel'stv silmid ij päästand i pidi vounheks voiskan: kaks'kyme nell' tuhad soudatoid lidnas i kuumekyme tuhad lidnan ryunil.

Bastiljan plossadinnen processijaha tartuiba uded artelid rahvast.

Yhtnägoi arteliş kuluşkanz' kida:

— Dragunad ajetas!

Dragunad sirdihesoi haşkul, vaiknašti. Pistoletad hiil oliba koburoiš, sabläd hodus, rozli siizutihe mittese ku käred varastuz.

Konz artel' rahvast i dragunad vastihezo libui ku piring: lendataşkatih kived, zavodihez ambund: dragunad otiba hodhu sabläd, rafhan artel' joksi kaikhe pol'he, kaikiş polis Parizas kuluşkanz' voinstvennij kida:

— Otta oruzj!

Studentad i rabocijad zavodiba stroibä barrikadad. Hij murenziba fonarid, ečiba pogreboiš, turutiba bucid, murdiba mostovijoišpei bulıznikad, kived, otiba mebelin, loudad i stroibä barrikadad.

Kaik neče radoihe yhtel aigal kaikiş lidnan polis i kului groznij şum. Kuti äi samaldusid brizgui yhtnägoi yhten jurahtusen aigan.

Ij proidind i casud, konz mäneteda miverz' barrikadoid kuti kazvoi maspei. Ehtkoiceks kuumanz cast' Parizad oli käziş vosstavşijoil. Burzuazij oli diki pol'gästunu. Kaikjal souptelihezo verejad i ikun-loudad.

III.

Gavroş, ihastunu i vesol, joksenzi polhe i toizhe, libuli ylähaks, pälzli, şumi, finckui kaikjal barrikadoil. Gavroş ol' ku piring. Hän ozutelihe kaikjal. Zvonkij än' hänén ij vaikastulend ni minutaks. Hän nagroi juudogusiden päl, zastavlai rata leznid, ylendeli surdnuzid, yksid nagrazoiti, toizid käregoitli, kuumanzile nadojedai, kaikid kobaidoit. Joksenzi yksışpei toizidennost, vizui i judoşi kaikjal.

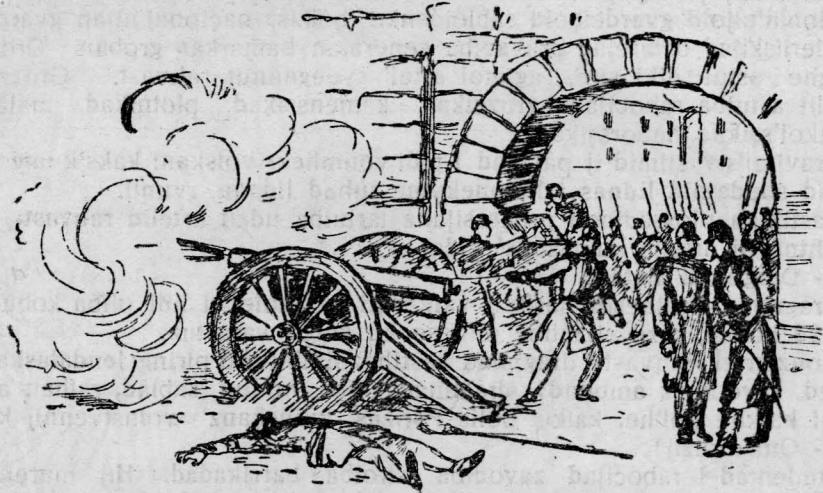
— Smelemba! Val'gat bulıznikad! Völ! Enamb bucid! Tiiden barrikad pen! Hän nikuna ij gotte. Togat täntta kaik. mi om! Murekat kodi! Kaçkatei nakkal stöklännij verei!

Gavroş kaikhe tartlı:

— Ankat minij oruzj! minij tariz oruzj! Min täh minij ij ankoi oruzjad?

Tegihez ö, nikeda ij nägund. Kului vaiše odva toimectä şum i keskhe ambuskenduz; no hän kului harvašti i kuti alahanpei. Neče pitk tyn' keskust ozuti, miše pravitel'stv keradelihez vägenke. Vişkyme mest' revolycioneroid varastiba kuz'kyme tuha surcen voiskan.

Revolycionerale Anzol'rale ij tirpnus. Ninga oleskendel' muzestven-nijan rafhanke edel groznijoid azjoid. Hän töndui Gavroşile jälghe. Prihaine ladli patronad alembaizes kabackan pomeşşenijas, kus pimedas paloiba kaks' tohust loucan ryunal. Irdalpei neče svet ij nägund. Ytembaizes zirus lämmäst' suusem ij viritet.

— Kundle, — sanui Anzol'ra, — sinä oled penikaine, sindai ij hoimakoi. Lähte barrikadoiden taga, švilahta piduz' kodis, kävele ulicoidme... Pördatoi i sanud minij mi radase.

— Penikaized voidas i priggottas, — nenal funcutesenke sanui Gavroš, — Midäk, minä mänen.

Prihaine andoi cestin ku vojennij i vesol joksi.

Başnäl işki kymne casud. Anzol'ra i hänen tovariş Kombefer oruzjoidenke käziş iştuba kodiden sünnil i suren barrikadan keskes. Hij iştuba vaikni, kundeliba i staraihezoı kuliştada ani hilläd i edahaized haşkud.

Yhtnägoi ku mustan ön tynes kuluşkanz' zvonkij, nor', vesol än'. Hän pajati pajoizen, kudam voumicuhe kukoin loulundal.

— Neçe Gavroš, — sanoi Anzol'ra.

— Hän mille andab signalan — sanui Kombefer. Kirhud haşkud kuluşka'the tynes rafhatomas ulicas. Omnibusadme luukas ku obezjan, libui Gavroš. Hän hyppähti barrikadale sydämehe. Prihaine odva keraz'hengen i sanui:

— Minun oruzj! Hij asttas!

Kuti elektrceskij tok proidi kaikid barrikadadme. Kaik käded oigen-zhezoı oruzjoihapei.

— Oftoid otta minun karabinan? — kyzui Anzol'ra.

— Ij, minij tariz sur' oruzj! — sanui Gavroš...

Kahten casovijoid pörzhezoı pocti yhtes Gavroşinke. Postale jäi vaiše yks' casovij, kudam siizui syudiden i rinkan poles. Nägub, miše sigäpei voiskad völ ij sirdnysoi.

Barrikadan kaicjad zaimiba bojevijad postad.

Proidi völ kuver'se minutoid, sid comas kuluşkanziba haşkud, ruunad, Jugedad, äjiden jougoiden. Hij hiitmäta migi lähenizoı, spokoino i grozno. Yhtnägoi kaik tyniştui. Uliçan agjas kuluşkanz' kuti suren artelin hengind. No nikeda ij nägund; vaiše ani syvä sagedal pimedal keskes, voi toimectä äjan metalliceskijoid nitid, kudamed odva näguiba i kos-

kuiba hoştjihe verkoihe. Nene oliba stikad i oruzjoiden dulad, hij oliba vougıştet edahaizel fakelal.

Yhtnägoi neçid mustas pimedaspei kuluşkanz' ij hyvā än':

— Ken astub?

Silzo minutal kuluşkanz' oruzjoiden hely.

Anzol'ra sanui vastha komedas i ku surhez:

— Françuzkij revolyçij!..

— Läm̄moi!.. — andoīhe komand.

Brizah' lämmoi i vougıştoit kaik kodiden fasadad, kuti minutaks avaizihe i möst soupſihe kal'dnyden päcin su.

Straşnij zalp paigaht' barrikadal päl. Rusked znamä langez'. Zalp ol' mugoi vägekaz i saged, miše capoi varden. Pul'kad, kudamed hypähtiba kodiden karnizoisppei, putuiba barrikadaha i raniba kuverdanse rahvast.

— Tovarişad, — heikaht' Anzol'ra, — kaikat poroh! Algat ampkoi, kudai hij ij ozutagoiš uličal. A edel kaiked lekam znamä.

Hän oti znamän, kudam oli langenu hänēn jougoïdenno.

IV.

Varastada tegihez ij pitkha.

Ozutihez ez'maine pušk.

Barrikadalpei judah' groznij zalp. Savu, kuti saged tuman, këtä puškan i rafhan: pälci vähäizes aigas pilv levizi, pušk i rahvaz möst ozutuhezoi. Puškan migi sirdiba barrikadhapei hillästi, spokoino, kiuht'mata. Niken ij olend randyt. Sid komandujuşşij oficer zavodi navottä puškan.

Minutas pälci puškan siizutiba kesk' uličale. Avaitut gain oli oigetut barrikadhapei.

— Zapravga oruzjad! — Komandui Anzol'ra.

Voibik barrikad pidäda jadran işkendan? Murendabik hän riigun? Kyzund ol' neçis. Sil aigal, konz revolyçionerad möst zapravläiba oruzjad, artilleristad zapravläiba puškan.

Pušk ambui, jadr lendaşkanz'.

— Täs! — heikaht vesol än'.

Jadral putui oblomkoiden kogoho. Hän katkoi omnibusan kolesad; i lopi kulun telegan. Barrikadan zaşşitnikad lankşiba nagrmaha.

— Rakat tagemba! — heikaht' kense barrikadalpei artilleristoile.

Sil aigal Anzol'ra iceze boiniçanno kaikhe korvhe kundel' i kaçui artilleristoiche.

— Koverkat päd lähembä siinäs! — heikaht Anzol'ra, — siizutagatoiš kombuizile pidust' barrikadas!

No zalp judah' aigemba, mi Anzol'ran prikaz oli tehtut.

Kahted mest' rikoi i kuumed ani

Bärrikad ij voind pitkha iznestä ningošt ambundad. Kartec murenzi riigun.

Kuluşkanz' holekaz pagin.

Osazdönnijad zavodiba varastada toş' ambundad.

Hän ij möhästund.

Kahtes puškaspei, kudamed ambuskenziba barrikadha, yks' lykki kartecin, a toine — jadrad.

Jadrad işkoiteliba ylembaizhe barrikadan ryunha, murenziba buliznikan i hänен supaloil, kuti kartecin ragehel, semenziba osazdönnijoid:

— Tariz vaikastoitta nene puşkad! — sanui Anzol'ra i heikaht. „lämmoi artilleristoidme!“

Kaik amu jo oliba vounhed. Barrikad, kudam pitkha iştui vaikni, zavodi, ku melis lähtnu, veslas pal'dä: kuz' ili sliçme zalpad oliba päättut toine toizele jäl'ghe; uliç töutihez kackukahal savul. Pälici ij äjas minutoid. läbi tumanas, kesketi lämmoinke, voi toimectä kaks' kuumandest artelleristoid, venuiba kudam puş kolesoiden all. Jänuded eläbaks tagemba zapravläiba orudijan, no palind tegihe harvemb.

— Kut hyvin! — sanui yks' revolycioneroispei Anzol'rake. — Miiden uddac!

Anzol'ra punotouz' päl i sanui:

— Völ nellänz' casud ningomad' udacad, i barrikadal cnamb ij jä i kymment patronad.

Gavroş kuli nene vaihed.

V.

Barrikadal zametiba, miše kense pääzui barrikadalpei i siizub uliçal ani ambundal kohtas. Gavroş oti kabackas butuukoilpei puzuizen, läksi läbi hoduizes i spokoino zavodi juudutada iceze puzuizehe patrontaşid rikut naçional'nijoil gvardeiçoilpei.

— Min sinä radad? — Kyzuiba barrikadalpei.

Gavroş lendi pän.

— Minä töötlen puzuizen.

— Ed näge sinä, midäk, kartecid?

Gavros sanui;

— Vihmaine valab. Sur' azj!

— Pörte!

— Siicas, — sanui Gavroş i töndui joste uliçadme.

Ymbri kahteskymnes koljas venui pidust' uliçad mostovijoil. Kyment kaks' patrontaşid — sur' zapast porohad barrikadale.

Uliç oli kattut savul, ku tumanal. Hänespei ani kesk' vountal peiväli oli pocti pimed. Rahvaz, kudamed srazahezoi polen i toizen neçil lyhudal uliçal odva voiba toimectä toine toşt'.

Pimed oli kådehe Gavroşile.

Savun aluizes i iceze pent' kazvodme hän voi sadas edahaks soudaoiden nähmata. Ezm'aized kuz' ili siicme patrontaşid hän juudutti pocti kaicemataz i surt opasnosid ilind.

Hän ujui vaçal, sirdihe nelläl kombul puzuizenke sus, korciştelike, möst ujui, vertihe, konz ujui yhten kolläannoipei toizennost i juuduteli patrontaşid.

Barrikadalpei hän oli völ ij edahan, no händast ij rohttyt kirkta, miše neçil ij avaita hänt vragoile.

Hän saskensihe kaiken tagemba i tagemba i tuli sihe tahozesei, kus ambundaspei tuman oli ij mugoi saged.

Ambjad, kudamed venuiba pidust' siinäst' buliznikaspei, i soudatad, kudamed oliba kogoizes uliçan soumanno, ozutiba toine toizele mihese, mi kaivoihe savus.

Sil minutal, konz Gavroş hiitli patronad riktut serzantan patrontaşışpei, kolläha putui pul'kal.

— Cort sinun naku! — heikaht' Gavroş. — Minun kollid rikta lattas!

Toine pul'k iški hänel sires mostovijaha. Kuumanz' kukerzi hänen puzuizen.

Gavroş kaçouz' i homaici, miše ambusketas uličan soumaspei.

Hän libui i oigen' kaikelen icen kazvole. Tullei lehaidoit hänen hibused. Gavroş kaçui gvardeikohe, kudamed metiba hänehez, i pajataşkanz'!

Sid lendi puzulzen, pani tagaz kaik langenuded hänespei patronad, läheni ambjldennost i zavodi juudutada toizen patrontaşin. Nellänz' pul'k fuzahsi sirici, ij putund hänehe. Gavroş pajati.

Videndele pul'kale hän andoi vastusen völ yhtel pajon kuptetal Strašno oli kaçta. Prihaizehe ambuskenziba, a hän näriti ambjid. Nägui kuti muga, miše hän todest vändutelihez. Kaikutcen ambundan hän vastusteli paljon kuptetal. Hänehez metiba hiitmäta i nikut ij vol-dutputta. Nacional'nijad gvardeçad nagroiba hänehez ambusketes. Hän verli, hypäheli, piitlihez podvorotnäha, kadoli, möst ozutelihe, kaicike pagol, pörzlihez tagast, grazi kulakol kartecile, juuduteli patrontaşid i töltli iceze puzuizen. Barrikadalpei varunke kaçuiba hänehez. Sigä hänes sääraiziba, a hän pajati. Pul'kad sabuteliba hänt, no hän oli luukemb pul'kid. Hän kuti vändi piitoizin surmanke; kai-kutcel kerdal, konz cudoviş lähendelihez, prihaine andli hänele plokun.

No jäl'gmäi kovarnij pul'k sabuti hänt. Gavroş şatnihe i langez'. Barrikadalpei uzasanke kuluşkanz' kida. Gavroş libui, veri oja joksi hänen rozadme, hän oigenz' käded, kaçuskanz' sihe polhe, kuspei oli ambund i möst pajataşkanz'.

Hän ij ehtind voumita. Toine pul'k zastavi händast vaikastuda. Neçil kerdal hän langez' mostovijale i enambad ij likahtand.

Prihaine-geroi oli riktut.

Vaihed

Su — françuzskij den'g.

Krep — şuukune ili bumaznjij materij.

Batarei — voiskovij podrazdelenij artillerijas, kudames om 3—6 orudijad i kudam voib yks'näz vedada bojun.

Karabin — lyhetut vintovk, pidäsol kavalerijas.

Kartec, — artilleriiskij snaräd, kudames sydämehe panlesoi pul'kad.

Patrontaş — patronoiden täht sumk.

Kuplet — pajoiden cast'.

Kyzundad

1. Ken oli Gavroş? Kut hän tegihe irdprihaizeks?
2. Sanugat, min radoi Gavroş barrikadol.
3. Mitte oli Gavroş, jesli pagiştä sidäme, kut hän ictäz ved?
4. Mitced völ slucajad tedatel, konz lapsed ucastvuiba revolyçijas? Min tij neche polin lugitei? Sanugat.

CUD

Sures janvarskijas pakaizes, vernu korjan perha, ajoj kazak Naumic staniçaha.

Hebo kaik hydeges, joksi hotkas. Ymbri ol' juudai step', kattut lumel. Poikhez pälci tes, vedab kattut paha tullöihut. Virstad siicmetoş-kyme jäi.

Yhtnägoi Naumic kingiti ohjased. Hebo siizutihe.

— Mitte okazij ?

Haškud kymnäine tespei libui par. Läksi Naumic korjaspei i astub, vajub ybikohe. Cud! Logas mustiştab eläb vezi, lumi ymbri märg, a vedes löçoihut ujelese — suli.

— Ali silmäd mutib ? — ristözuhihe Naumic.

Tedab — ymbri kahtelekymnele virstale kaplid vet iile, step' kuiv, ku kirpic, i pakaizespei daze vozduh jadui.

Joksi tagaz, saihe korjha i kykseškanz' hebon. A staničas edelez papinnost.

— Ninga i ninga, batyško, stepiš minij cud ozutihe, blaslovi. Kaks-kyme vot ajelemoi ani nećidä tahodme, kastkuden kaplid sid iileske i kuçuse „Kuiv log“, a sid yhtnägoi eläb vezi, a ymbri pakaine, a hänes löçoihut ujelese.

Pap' cokaiz hänele hul'he hibusekhan käden, kundli sanundan, a da ku kidastaşkandeb sid :

— Mam, anda hänele stokan vinad! Da käske Mikulale vallästada kar'kod, oigenda djakonaha da djakaha, lat'kat rizud... A sinä, mam, tunkte loucan alle, sigä cogas oma obrazad, valice, kudam kulumb bogorodič, mustemb kudam. Da ice lyuda, Palagaine ij mahta. Da ala unohta sidä — heikaht' völ jäl'ghe, — nećidä... butuukaine korjha pane, — pakaine jalos sur'.

Popadj, kaik hämähoukoiden verkois, libui loucan alpei i andoi mustiştunuden loudan.

— Na naku. Vaiše nena hänes vähäizel kynstytyt.

Pälici poles casus pap' uziş, jonotovijoş pövuiş, a hänenke zdorovij, härgha koskui djakon, händikahan nahkaspei pövuiş, i pal'toiziş dijak, kudamel viluspei kolaiziba hambhad, — hotkas ajoiba paral hibjas heboid step'he.

Vot i logaine, i par hänespei lähteb. Kaçuhtiba, a toizes polespei paral mugazo hibjas heboid kuumien zardäs; tutoralpei pap' djakonanke i dijakanke, — rizegoitiba, kanaljad.

Tuliba yhtes: hyppähtiba papid da obrazoidenke vedennost zavodiba toine toş' tuuktä.

— Sinä midäk neče verhaze prihodaha, syukon pā! A?

— Kelastad, — sarafannik, minun, hutorskij neçid taho!

Fatiba papid toine toş' bardoiş. Djakonad korjişpei abuhu kiruhttä. A dijakoil iceze rad kadel'niçad laptaizes puhutas.

Stanicnij djakon lykäizi oiktas kädespei tulup hijaman, da ristmätaz, mol'mataz, ku hazahitoitab hutorskijad papid, — se lendat' i pä mäni lumehe.

Rönguškanz' härgan kartte hutorskij djakon:

— A-a! Ka sinä miiden!..

Lykäiz tulupan, rozmahnhihe — gospodi, blagoslovi. I oigenz' jougad stanicnij pap', kaikel alembaizel agjal lumehe mäni. Yhtniba djakonad, molembad dyzad, söttut, ku härgan nişkoidenke, i änil rönktas, — olnuiz sur' boi, da jostas izvoşikad, kidastadas:

— Batyški!.. Batyški!.. rahvaz ajetas...

A rahvaz i proudal ajoiba: kaikiş polispei mustiştiba korjad. I kut muga pigei vešt' cudha polin ehti proittä staniçan i hutoran.

Papid cuhkandanke libuiba i zavodihe: „gospodi pomilui“, i „alliluja“, i „raduisä, nevesta nebesnaja“.

Toizel peiväl rahvast tuli völ enamb. Vedetas kázitomid, jougatomid, sogedid, kurdhid i m. t. I kaik uskondanke, kyndlıdenke jodas jumalan veden i tervehteldas kyl'mnyded obrazad: pakaine — huled puttas, kibed erigoitta.

A ymbri ohkand, kida, voik, vizu, meles sbinysed kidastadas.

— Matuškad, nebesnijad çariçad! Da kut tij mid spodobitei, ij stojušijoid. Hot' yks', a se yhtnägoi kaks' — prepodobnij Odigitrij da Kazanskij jumalan man...

A ymbri papiš kazdas kogod den'goid, paštut liibäd, munid, razvad, kezid (uucinoid), havadod nizunke. Par karid i rizoid ij eht'koi vedada. Ninga vedihe kogonaizid kuume peiväd. Väzuiba papid, siicmendehe higohosei ratas. Oblastidme, staniçoidme, hutoroidme, — kaikjal proidi slav kahthe javlennijohe polin i kut hij spravitadas läzujid. I ned, kudamed tulliba, iceze silmil nägiba javlennijad obrazad eläbas vedes, kut läzujiden täht çariçad nebesnijad vet migi lizoiteldas, — tegihe jo picu järvut i kyl'mä ij.

Cududelesoi rahvaz, varunke i hengen palandanke jodas veden, ottas astjaizihе i vedetas kaiked oblastidme.

Videndel peiväl tuliba kahtel korjal rabocijad, buronuded, mustad, tartnudes metallaspei i voišpel. Läksiba korjișpei, saiba strumentan, läheniba.

— Nu, lineb tiile sid rahvast moroctä... Ajohezoi papid i ned, ked molihezoi.

— Tiile, midä tariz? Sid javlennijad matuškad, çariçad nebesnijad — Odigitrij da Kazanskij...

— Ma-atuškad!.. Tiidku kaikid oleiz matuškadme... Nägetei, äjak vet tul'. Staniças, luge miše, vodoprovod siizutihe, vedeta kaik ištta. Trub hougen, a tij veden läkästatei, da völ veziristindanke. Nu, pästkat, ij konz miile tiidenke sid...

I tartuiba radho. Viritiba pazagad, sulaziba man, kaivoiba lähtked; avaiziba vodoprovodnijan truban, hougenuden sijale paniba uden castin, möst katoiba mal i ajoiba.

Libui purg, kaik tegihe vouktaks, i möst jäl step, judai, yks'näz, rafhata.

Kyzundad

1. Mihe Naumicale ozutihe cudaks se, miše stepiš homaic veden?
2. Mišpei nägub, miše papid tetes maniteliba rafhan?
3. Min täht papid maniteliba rafhan?
4. A mihe rahvaz uskoiba papile?

Min sanuiba rabocijad? lyukat hiiden vaihet raskazas.

MEÇ ELO

Meças siizui se osobennij tyn', mitte eläb vaiše syguzel. Kubahtamata rippuiba ku karvikahad oksad, ij maşnys ni yks' ladvaine, ij kulund nikenen haşkuid, meç siizui vaiknasti, pu dumanke, kundli ice içen igähizen duman.

I konz katteli puspei kuiv oksaine i lankteli punondanke i taboitelusenke pakuştunuzil neglaizil eläbihe, viherihe, cut' sääridaihe oksaizhe, neće kului edahaks.

Ylähän ij nägund ku holekast pohij polen taivast, ku buronu rat' katoi hänt saged kavag' i, kuti kolonnad, vedihezoj ylähäks rusktad igähized pedejad. I tyn' oli ymbri, i ij kulund nikenen haşkuid ladvoispei mustan katusen all.

Keskes puil, kudamed sijoidme siizuiba ku rusked siin, sirdlihe mise eläb. Kense şumuta astui, i muloine kavag, kudam sanktal venui mas, ku laindeli astjan haşkud. Pedejad ku andlihezoj, a tagana möst yhtneilla rusktaks siinäks. No konz joug putli hoikal jal vedoutut uitoizehe, edahaks kului zvonkij räzineh.

Prihaine vot kahtettoş'kymment, kinktästi vöstnus kaidal remnizel, kudamen taga oli cokaitut kirvez, surış, nägub, miše, tatan sapkois, koverdelihe, kykiştelih, minse tartuteli oksaizih i puhe, i konz astui tagemba, jäl'gil mas jääi kogonaine räd hynhişpei rihmoid i hliş ruskişiba tartutet marjad.

Prihaine pani rihmad, comaşti kaçui i muştateli tahan.

Meçan hämär vougiştui yhes poles, i puil keskes hoştouzi vezi. Myrkäş pesk randaspei avaizihе järv'. Edahaks andoihe hänt, ku sirdli meçan polhe i toizhe i edelespei, i sarjakod, ku viherad pätnaized näguiba hänen vouktal pälusel. Kaidil oil vedihe hänt toizhe järv'he, kudamed ij yhtele sadale virstale oliba ku lykäitut neçidä tahodme, kudam yksil ryunil andoihe Vouktaha merhesel, a toizil kosketeli Pohij okeanan randad.

Mäne teda mi sorzid, hanhid, juuçnid i toizid vezi linduid i so linduind kidanke, şumunke i gamunke buläiz vedes, şumunke lendlihez ylähän sagedil, mustil pilvil, katoi veden, i viheran meçan, i jär'ven sarjakod, i edahaks vedihe pitkil lentoil.

Prihaine siizuh' minutan randas i kaks' kerdad mi väged vihel'zi. Järv' eläbstui. Kuti diki äi piitnys rahvast vihel'däşkanz' i andoiba änен kaikiş polişpei, i veden päl migi tynemba i vaiknemba joksiba heledad änyded. Lindud purskahtiba veden bulinehenke i iceze şumul sambutiba kojadusen.

— Nägub ij tulend, — sanui prihaine, oti yön tagapei kirven i zavodi capta pud i val'dä vedehe ani randha.

Hän radoi luukas i hotkas, raslikahad puraged lendiba kirven capanjaspei, i kojaduz hiitmäta i mitciş putui polişpei kului capandal jäl'ghe:

— A-ah, vilu... — sanui prihaine säärahtusenke, konz lykäiz sapkan i letut ştanoidenke pol'gi vedehe, kudam ku viicel capoi teraval vilul.

Prihaine kiruhtindanke vedel karstyti pud i zavodi nojelal viçal sidoda hiid loutaks. Pälici minutas yhthez sidotut pud cibuihezoj vedel päl.

Prihainetoi loutale hynhişpei tehtut rihmad i liibänke şougun, tuukaizihe şestal, lout likahti i töndui randaspei. Pitkäd hiinäd kubaiziba

i vedihezoi hoštjas vilus vedes, tartliba i kărihezoi ymbri šestas. Lindud hiitmäťa šumunke libuliba järvespei, ani ku ice vezi rodi hiid syväs pohjaspel, i migi tobjemb i tobjemb hiiden must pilv katoi i mečan, i taivhan, i kaiken silmiden kohtas sinizen edusen.

Edahaks jäi rand, i ymbri agjata vedihe ku hobedaine zirkol rippustunuziden hänen pohjas pilvidenke, hahkan taivhanke i ku murni kăroutet randois mečanke. Šest ij saškandend pobjad, kudam alahan syväs nägui läbi puhtas, ku kynal, vedes; prihaine kinktäs tokšihe viluspei sinizil jougoil, i radoi šestal, ku melal.

Ku vilu alahaine peiväine sirdihe ani mečan ryunha, konz lout iškihe sarjakon randha. Prihaine kengihe i töndui mecadme.

Pedei puiš vougistiha vestatesuded, kudamed oliba edel hänelzo tehtut. Meç oli gluhi, ugrymij, tehuzita, ristitun jäl'geta, no prihaine kebmäś i holetta astui, vaisë kaçli vouktihe vestates'he.

Tihedal penzhali sires kubahtamata rippui lind, päästut suugidenke i ylähäkspei oigetut niškanke. Hoik hyunihişpei rihmaine, tartutet oksai-zehe, kinktäs vedouz' lindul kurkun.

Prihaine päästi rihmaspei kollän lindun i lykäiz hänt şoughu. Mi tagemba hän astui, se şoug migi lujemba töudui linduil, kudamid hän otli rihmoispei.

Penzhil keskes pigei nägouzi i kadoi mise rusked i puhakaz. Prihaine hurathi sinnä. Oksaizes kubahtamata rippui polelaz sõdut lind.

Ah-h sinä... — käredas sanui prihaine, konz kaçui lindun i reboin jäl'ged pun all, — hyvä, uzo i sinij ladin tomaşt'.

Kaik lopud rihmad oliba juudjad ili hiiş rippuaiba yhted sõdut päd i niškad.

Tariz oli pörtas takaz. Peiväine laskihé. Buronuded i ugrymijad siizuiba pedejad. Oli tyn' i nikus ij kulund nimidä. Prihaine kiruhti pörtas järvennost, no meç kuti ij päästand händast i migi pimedemb tegihe ymbri. Juged şoug vedi uugad alahakspei, jougoiden all, ku varunke räzaiziba kuivad oksaized, i sid möst sapkad kulumata pehmdästi haškiba kavagidme, ku grazadusenke kazvoi pimed, pud valoihezoi yht'he ku siin kogoho.

„Ij tariz segoida“, — tuli mel'he prihazele, i hän völ lujemba kauçuskanz', no vestatesid, kudamed neçhesesi kaiken vougistiha, ij nägund.

Jäl'gmäi pimed vähäizel ku andothe i mustal hoštouzi randanno vezi. Prihaine kundleşkanz': ku mustha uponuden järvenno siizui mugooizo sääsähtamatoi tyn', kut i meças, vaisë hengi hän pimedal, vilul i torhel.

Hän zavodi kävelta randadme i ecträ loutan, no kaikjal ol' yhtevuitte juudai, vaikastunu rand, mugazo vähäizel hoštati must vezi, i siizui torhel i vilul hengindanke tyn'.

— Okazij! .. min zavodid rata...

Prihaine mäni mucuizel mečhapei, siizutihe kombuizile, mui libunden man päle tervakanen juren, capoi händast, tegi iškmel lämmäst', viriti juren i maishiškanz', miše hän lujemba palaškandeiz.

Rusked lämmoi töngui i lehaizi, savunke joksi ylähäkspei, mecadme sääraidaškat'he kuvalaized, rusktal töngatanudes vedes näguiba, ku zirklos, ruskištunuded pedei ladvad.

Ij edahan ozutihe rusktas vedespei loutan soum. Prihaine sambut lämmoin i yhtnägoi möst tegihe must, silmha cokaita ij nägu, pimed

Prihaine pani loutale linduidenke şougun, liibän, palanuden juren i tuukaizihe şestal.

Sest mäni kaiken syvemba i syvemba, i jäl, gmäi ij saškandend pohjad. Vezi şoraiz ymbri loutas. Lout hillästi i vaiknasti sirdihe edelespei tynes mustal pimedal keskes.

Ymbri ol' levigannu ku uinotet sur' çarsty ij yhtele sadale virstale, i ij kulund nikus ni ristitun änt', ni kalan ştolähtust, ni vicitest. Şest şoraizi, pohjad sada ij voind, i vahtostı nägumatman veden, i hillästi likkui lout, ku lykätit keskele mustad járved, keskele vilud ön pimedad.

— Mizo neçe... nikut randha ed sade...

Prihaine holenke nyhki higon oçalpei i kaçouzi: daze loutan ryunid ij nägu. Lendi pän — sezo saged, must, vaikni iştui pimed, ni yhted tähthaşt'.

Ahh sinä rad... — hlopaiz ictäz bokidme, syl'gouz' käzihe, i möst zavodi şestal rata.

Aig mäni, zavodiba surta kåded i jougad, a ymbri sezo vaikni iştui vilu ö, i mugazo iisa teta, kuna om segoinu lout.

I neçe sur', vaikni iştui pimed ze'odi töutta rindhad tuskal i varul. Hot' mitteni änestsuz, hot' veden ştolähtuz. Ku nikeda iile eläbad ymbri.

Nygude hän jo ij tedand, kus rand, kudamennost hän ajoi, i kus se, kudamennopei hän läksi. Ymbri kaik yhtevitte pimed. Suuta muga, miše vaiše ij jada radota i ij hiittäs varaidusele.

Loutas curkad hiitmäta radospei väl'niba i zavodiba jougoiden all-punodas. Kirhusti sidotut lout voomiz oli ruštä. Prihaine hiitmäta suuzi, hän kaikutcel minutal varasti, miše ku avadim päzub erigannu-zile curkile keskhe viluhu vedehe i uptab syvähää, ku kolnudehe járvhe.

Hän iştuihe kykuizile, pani şestan i... voikaşkanz': voikaşkanz' abidakhil, lapsen kyndlil sen täht, miše neçid sures mustas pogrebaspei ililend i ij nägund lähtedad.

— Dädä a!.. Silantij-j-j! — kidastaşkanz' hän hoikal lapsen änel.

Tuha kerdat kului vastha ö pimedas: „a alntij!“

Silzo sekundal katoiba kojadusen i sumişkanziba tuhad nägumatomid suugid. Ön tynes kuluşkanz' hiitmätoi lendand. Prihaine ihastusış kund-leşkanz': nene oliba ez'mäized kulundad, kudamed keskustiba ö tynen.

Hän kirhusti işki lämmäizen i viriti palanuden tervakahan juren. Rus-ked lämмоi yhtnägoi kyksi pimedan, no nimidä ij nägund, krome vet. Vaiše järven pohjas rusktas lämмоispei ozutuhezoi magadajad kalad.

Kuna ajada? Kus rand?

Juren lopuine, räzinehenke i tervan valundanke, puuti sormed. Prihaine hänt lykäiz. Şihinehenke, yhtnägoi sambui lämmöi. Pimed möst yhten' kaikiş polispel. Suugiden şum ij kulund, i möst tegihe tyn', möst kaik ku koli. No nygude ol' jo ij mugoi varu, — i veden päl i vedes oli mäne teda mi eläbid zivotnijoid.

Hän möst zavodi rata şestal, jougoil kingitelihe kebmästi, miše ij rušta loutan curkiş sidondad, i yhtnägoi siizutihe, kundleşkanz': pimedal keskes siizui sezo tyn', no mujuşkanz' kebmai, kes'k öd nuuznu-den tullöihuden puhalduz.

Kiruhindanke i ihastusenke prihaine syl'gesti sormen, lendi, zavodi hillästi käroitelta. Sid polespei, kuspei hillästi vedi tullöpihut, sormes

mujuşkanz' vilusut. Prihaine hotkas fati şestan i zavodi kysta loutan tulläizen puhundadme. Heng' ihastusis lyihe,— nygude hän ij punoşkate zrä järvedme.

Kaçu i şest jutkaiz pohjha. Tegeşkan'zihe madalemb i madalemb. Kusse ij edahan oli rand.

Prihaine kaikhe vägehe toksihe şestal, no jougoiden all räzegat'he curkad, katci sidond, lout levigan' i vilu, saged, ku kisel', vezi ymbärzi händast vöhiösei.

Ez'mälzel sekundal hengen soupši. Diki vilu terav vezi mäni sapkouhe, märg paidt tartui hibjha. Hambhad lovaiziba henol särul. Prihaine fati sumkan sömizenke, lendi pän päle, oti şougun linduidenke i sidoi vööh, a sid mujeleşkanz' jougoil i zavodi pimedas sasketas randhapei. Tegihe migi madalemb. Alemba jo kombuid buläidab vezi. Naku i rand.

Hän sääraizi, ku lehtez, i jougad viluspei vedeli yht'hez. Miše ij panda aigad, katkoi kuşşid i pedejaizid kuivid oksid, işki lämmäizen, i pazag veslas lötotaşkanz', lykki rusktan svetun vedehe, puihe, loutan curkoilie, kudamed likkuiba ij edahan randaspei, i kuvalaized sääraiziba i hyppiba puil keskes. Par muga i vali märgis sobışpei.

Meçadme kense käveli. Jugediden haşkuiden all katteliba oksad, räzaiz lom, i kenense käred urineh kului ön tynes.

— Şatun... ah sinä... kandişeb sindai ij kebmäi... — I prihaine kundli, kut räzaitas kondjan jougoiden all kuivad oksad, hiitmäta roi pazagaha oksaizid, miše kysta icennopei kuçmatomad adivod.

Suren pazagan lämmöi judaizi, lämmöi ku kiruhti josta, i rusktis meçan jonoş se sid, se toizes sijas cudihezoi prihaizele pened pahad silmäized, oigetut kärzad, luupiştet korvad.

Hän pani kaks' sormed suhu, i kutse iceze kartte diki lujas fisni i gogotashkanz':

— O-go-go-go!

“O-o-o-o!” — edahaks mäni i kojazi yhtes vihel'dysenke järvedme, i möst şumişkanz' ij yks' tuha suugid, i kense käveli meçadme, räzaiz lom, i, kuti kului, kenense käred urineh.

Prihaine kändli lämmöihapei se selgän, se bokan, se jougad, kudai hiişpei ij hiitänd lähtta pär. Sid hän syi kromaizen liibäd, ladihe luukemba lämmöinno i... ozutaşkanzihe hänele: meçaspel läksi kondi, virzot' hambhad, hohotaşkanz' i zavodi söda havados sadut tedrid. Syi tedrid i tartui prihaizen jougoihe, syi jougad, hirnui, pyhki lapal kärzan, iştuihe loutale i ajaşkanz' järvedme. Ajab järvedme, kaçüb hänehez prihaine, a neçe ij kondi, a Silantij däd. I kuti siizub Silantij däd' i kubaidoitab händast:

— Ei, nuuze, Mityha, lineb magata... peise jo kus...

Avaizi Mitä silmäd, hyppähti, nägeb, peiväine libui pedeiden päle, paštoi kaikelle meçale, jarvele, sarjakoile. A järven päl siizub hiitmatoi gam, bulineh, ulineh, i stajad linduid mustil juukoil Iendlesoi veden päl, i sires cut' kydob sambnu pazag.

— A minä dumain kondi.

— Mitte kondi?

— Ka öl şatun kaiken şataihe meçadme... Minä cut' en lopind licenke egläi, järvele segoin, pimed, nimidä nägu ij, kuna ajada. Ku ij tullöihut — männuizini! loutse minun all mureni.

— Öl töndud jär'vele, lämmöi randale tege, hän i ozutab, kuna ajada.
— Ah, minä, urad... i proud... a minä viritin tervakahan da i juren
sambutin... Nu, pimed, silmha cokaita ij nägu, ij nägu kuna ajada.
Hij otiba lindud, cokaiziba yön taga kirvhed i tönduiba kodihe.

Kyzundad

1. Min radoi prihaine meças?
2. Midäme voib sanuda, miše prihaine ij ez'mäst kerdad olend meças?
3. Kut hän pidi ictäz, konz segoi öl järvele?
4. Mihe hänele uniš ozutibe kondi?
5. Min sanui hänele Silantij däd'?
6. Sanugad, mil kosktas toine toizhe Mak i Mityha?

Radod

1. Kirjutagat tetratihe raskazaspei se sija, kus ozutase meç. Zavot'kat vahispei "meças siizui.." i voumikat vahil „mustan katusen all“. Alahanpei jonoştagaś ned vahed, kudamed ozutadas, kut rippiuba oksad puś, kut keskhe lankteli ok-saine, mitte oli taivaz, mitte oli taivaz, mitced oliba pedejad.
2. Kirjutagat icesatoışpei raskaz sihe polin, mitced slucajad oliba till meças.

LENINAHÄ I LI-CANA POLIN.

Pekinas rahvaz raznijois maişpei,
Pekinas äi muga uličoid.
Uličoidme kävel' pitkha Li-Can
Varunke, kuli kitaiskij.
Tagemba pyudoil. Paha nadsmotrşşik:
Mi pei, se lujemba lõb Li-Canan.
Vaiše pyudoile tuli Li-Can,
Sel'g hänel tegihe yks' kuti ran.
Pyudoil, kus kazvab duhukaz cai,
Kerdan tullöihut puhouzi lämmoil.
Oşipkas pyudodme astui
Kirboti listuizen gazetad.
I radnikoisppei yks', lödut i läzui,
Mugomaha maha polin lugı,
Kus vanhamboitas iceze svobodnijal mat
Ij mandarinad, a kulid.
I sidzo pekstut gazetan listuizel
oli svobodnijoisppei vanhamb risuitet,
I nim hänele siizui: Lenin.
I roukad kulid cainijoil pyudoil
Sid aigassei kaikan aig öl,
Äjan skladiba comid pajoid,
Kut Lenin i hile abutab,
Kut llineb svergnutij mandarin,
I risan i cainijoil pyudoilpei
I „kaikes kitajaspei Lenin
Pekinaha kuçud kulid.
Peiväl — peiväzen al, peiväl — kunutau al.
Öl icen krugas, kombuizil,
Henged himoiba, oliba şuhud,
Ken Rossijas kuçuse Lenin.
I kacuiba kuluhu, pekstut listhu,
Mucuizel umbištet portretas silmha,
Kaçuiba pitkha, i unohtet kunut,
Kaçuiba pitkha gazetan listhu.
Kystut Li-Can. Möst hän putui
Pekinaha, viluhu lidnha.

Li-Canan tabazi näl'g.
Yhtnägoi kuleb Li-Can gazetcikan kidan,
Sydegannuden kuleb hän änen:
Koli ani sur' bol'sevik,—
Koli Rossijas Lenin.
Yhtnägoi şatnihe, tegihe, vouged,
Silmış svet kadoi Li-Canal,
Kodin pordhile iştuihe,
I tumanal vedouzi silmät hänel.
Koli Lenin? Kutakzo hij?
Kutak kitaiskijad kulid?
Jose dovediş kaik hille igä
Vareita kunutad, vareita pul'kid
Koli Lenin. Se, kudam listulpei
Andoi libuda hiile znakan.
Nikonz kunutaspei ij voikand Li-Can,
A nygude voikaşkanz' Li-Can.

Vaihed

Kuli -- kitaiskij cernorabocij.
Mandarin — sur' kitaiskij cinovnik.

Kyzundad

1. Ken mugoi oli Li-Can? Mitte hänele oli rata? Sanugat neçe vajhil stihotvore-nijaspei.
2. Mihe polin dumaiba kulid? Mihe hij skladiba äjan pajoid?
3. Kirjutagat stihotvorenijaspei se sija, kus om sanutet, mi tegihez Li-Cananke, konz hän tedišti, miše koli „ani sur' bol'sevik“.
4. Mitte gorä ol' ani sur' Li-Canan elos? Kuspei neçe nägüb?
5. Ken abutab kitaiskijoile rabocijoile jäl'ges Leninan kolendad sid, kut hille vastusteldas nidenke, ken hiid ahtișteleb?

RUSKED BAKEN

1. Nikenen

Maksim, hytiştunu, iştui teleg regel, pocti spokoino kaçui, kut tele-gale paniba i katoiba, kuti kollid, brezental tatan i maman. Hij koldas. Kaikutcel homesel, vedelibä randalpei läzujid, i niken völ hiişpei ij pördnus tagast.

Enamban jo kut siiştas taboral bezençad lidnanno Volgan randadme. Pageniba kazakoiden tulendaspei, läksiba stepnijsi hutoroispe, miše mända kunani Volgan taga.

Volga azoti hilden sirdändan. Ez'mäi varastiba vöndan toizele polele, oigendeliba ispolkomha, miše abutadaiz sadas toizele polele joged. Toivotiba: da kus sid kymne tuhad veşsoidenke telegoil satta pälici jogeş! Bezençad siizuba randal, katkoiba aidad i sarejad i pol'tiba yil pazagoid, sääraiziba lihoradkas...

Maksim sääraizi. I ofot oli hänele sanuda nille, ked otiba telegaha tatan i maman: „Otkat i mindai“. Ij ottanu. Jäi yks'näz.

Ignat-däd' kunase uidi. A Maksim ij rohtind lähtta regennopei — vollar hot' laihtuba muga, miše lud kaik nägutas, no kaikense hij oma icen — laskviden kärzoidenke i mustiden holikahiden silmidenke. Juudjal roukad märehttä. Ymbri kaik verhad.

Prihaine löumas unohtihe peiväisen pašandaspei — särun fatind proidiy unelaz, i oli jo ymbri poles peiväd, konz hän kulişti kuti läbi unes kenense sanutet vaihed i nuuzi:

— A prihaine se kenen?

Ignat-dädän än' sanui:

— A ken hänt tedab. Nygude kaik lapsed nikenen.

II. „Jermak“

Maksim hillästi saskensihe pristaninonst. Pristanin bortanno siizub korged sedatij uk suren bardanke, kan'goiš i vatnijots pinzakoiš, a sires hänenke — leved, mustan kurcavijan bardanke, jurguine i kuti suumekaz, pitkiden käzidenke, murni ombeltet sapkoiš i voiştunuziš kurtkoiš — toine.

— Sinä, prihaine, kuna?

Kyzui, konz homaic prihaizen, uk. A toine fati Maksiman kädes ylembahko kynambrust i kingiti. Maksim kaçouz' ukon rozaha — i homaic, miše hot' käred i kuti strogij hänen kaçund, a hyvä: koskul dedha bahcevnikaha.

— Dedoi, ota mindai içiiske...

- Kunä sinä? Miiden rad om vojennij.
 — Ota, dedoi, — möst tariceşkanzihe Maksim i voikaşkanz'. Ded sa-nui mustale:
 — Ota händäst, Leontij, voidjaks. Prihaine nimidä, hyvä.
 Must mujeli prihaizen kovil, kuti pihted, sormil kaikis polispe i sanul:
 — Prihaine nimidä, vahv, vaisé jalos bubaine. Laihaine.
 — Prolyb... kyllästoitamei.
 — Kut sindai kučtas?
 — Maksimaks.
 — Nägedik sinä, prihaine, mitte azj.
 Voidjan miil ningomanzo, mitte naku sinä, rikoi pul'kal. Rad miiden vojennij. Ed pöl'gastu?

— En.

— Nu, mäne parahodale... Minä siicas tulen.

Maksim mäni parahodale astund loudaizidme i proittes kolesan katu-sel lugu parahodan nimen: „Jermak“.

Sirici Maksimas kiruhtindanke joksiba kanmoidenke sel'gas krycni-kad i kidastiba vastnikoile:

— Pästa! Pästa!

Maksim, miše ij telustada hiile, varunke siizutihe siinän verhe i va-rasti. Pigei tuli Leontij, oti prihaizen uugas, avaiz ukseen i tuukaiz händast edelespei. Maksiman kohtas avaizihe pimed, hul houd, kus särunkie kargaiziba lämmöin paštandal i ku kibinoil brizguiba hoštjil skalkoil. Alahaks wedi myrk roudaine pordhaine silediden stal'nijoiden periloidenke. Maksimale eskei vilu tegihe varuspei i hän jalos šipko päzouz' alahaks kletkoikahile roudaizile lavan plituile. Sigä mašinanno kubaizi i minse kingiteli surel avadimel, päle kačta tyhj briidyt mez'. Hot' hän siizui koverizi, no Maksim edelez homaici, miše neče mez' om sur' kazvol myrkas kätut kombuiš jougad i pitkäd käded „Hän koskub hämähoukho“, — tuli mel'he prihaizele. Leontij heikahti ani radnikan korvan päl.

— Tovariş Oleksij, minä sinij uden voidjan toin.

Oleksij lendi pän, kačouzi kirhušti Maksimaha i möst zavodi minse kingitelta i jutkutada mašinanno... Sid hän libui — hoik i laih, kačouzi prihaizehe ij laskvas i kyzui:

— Kus nečen sinä lyuzid ningoman ruzuripakon?

— Randal.

— A min sanub tovariş komandir?

— Min sanub? Miile voidjata josta nikut iisa...

— Kaču ice, kut mel'fiz...

Leontij, kudamed Oleksij nimezi ij yhted kerdad „tovariş mehanik“, kunase piidui (kense händast kirgouz' lykaspei ylähaks). Sires Maksi-manno om hämähouk Oleksij, i opendab händast valeimaha neftil kur-kuizehesei voi astjaizen, panmaha bankoihe sagedad, laskvad, mujan-dale, hahkad tahtast „Oildagad“ i käröitel'maha nenid bankoid ylähaks-pei pohjin valoiden päl riiguuhe.

Maksim zdrogni komedas iškendaspe kelho. I Oleksij säärahti i hu-rahti kahten vouktan krugannost, kudamed koskuiba casuiche, mustidén kirjutesidenke. Möst iškend kelho i krugas strelk zdrogni i siizutlhe vaihel: „Voumiz“.

Oleksij kaks' kerdad helynke punouzi krugas ruckaizen, strelk joks! ymbri, zdrogni i siižutihe möst vaihel: „Voumiz“.

Oleksij siižutihe suren hoşjan kolesannost i kačui krugha. Strelk kellen zvonuizenke hyppähti vaihile: „Edelespei hillästi“.

Oleksij lujas vihel'döuzi i päl ozuti Maksimale: se pöl'gastunu prizmihe tryman siinännost i homaic, miše Oleksij andoi vastusen, zvonöuzi:

— Edelespei hillästi.

Oleksij kärrouzi suren kolesan, i skalkad, mašinan valad i ricagad kubahtiba i zavodiba hillästi kubaidusenke i punondanke sirtäs. Zvonöuzi.

III. Mašin

Proidi ij yks' pei i Maksim zavodi har'gata i tundištadas parahodal. Alahan mašinas hän zavodi el'geta, mi kuna om. Leontjaspei tedišti, miše parohod jokseb peiväisen vägel, kudam om poltand tavaras, miše kaikiş polišpei soubatut katlás lämbitusen zaruspei vezi kändase vägekahaks paruks kudam iceze vägel i tuukib, konz mäneb trubidme, mašinan poršnäd. A völgi lujemba Maksiman meled mehanik kändi katlän vezimäricjihe stökluhe, manometraha, katlás parun licond vägen ozutajaha, i nasosaha, kudamel töutliba vedel katlän. Leontij sanui, miše konz vezimäricjas stöklas, kudamen trupkaizes kaikan vändab i leikicese vezi, vet ij näguškande, a manometr mäneb oiktahapei rusktan jonon taga, — neče ozutab, miše katlás vet ille i pälici ij äjäs aigas — katil poukahtab, i edel kaiked valatab parul i kipätkol kaikid alahan, a voib olda i parohod katteb kahtele i kaikle tegese agj.

Prihaine zavodi el'geta, miše mašinas om i radai i murenduz vägi, i hänele ofot oli väitä hänenke, siišta naku ningazo, kut Leontij illi Oleksij, mašinan pästand kolesanno, avoitelta se lujemba, se vähemba parovij ventil, panda mašin ezhoduspei tagahodule. No prihaine zavodi el'geta i enamban neçidä. Täś kaik händast kuçliba „tovarišaks“, — ez'mäi hänele ozutihe, mişş nagretas, a sid hän el'genzi, miše ij, hot' täś i oliba kaik hänele verhad, no sid aigassei, kut hän zavodi valelta voi astjaizihе mazutan i voin, i tedišti, miše hänen radospei i hänen radon toiziden radoidenke yhtištusespei radab hyvin „Jermak“, prihaine uskoškanzi, miše ij ilon täht händast kuçkoi, a ani todeks, „tovarišaks“, i miše hän täś verhil keskas migi lujemba tegese i om icen.

Yhthes neçenke hän nägi, miše ij kaikan vaihenke „tovariš“ ole druzb, erasišti, suusem toizin, neçen vaihen taga piittäs i mustan nenavistin. Hän nägi, sanugam, miše toine toizenke mehanikal Leontjal hänen abunikanke Oleksijanke ij kaik hyvä. Siizund sijoil, konz ymbri oli tyn', Leontij ozuteli Maksimale, kut om tehtut mašin, a Oleksij ij hyvän muhonke mugazo tartli paginaha:

— Sinun kartte, tovariš, — sanuli hän Lenot'jale, — kaik oma mašinad. I parahod mašin, i ma mašin, i kaik mir mašin. A ristit?

Leontij spokoino vastusteli i lujemba pagizi kuti Maksimale, mi Oleksijale:

— Ristit mugazo om mašin, no hän on enamb, mi mašin, sen täht, miše händo om i mašinist.

— Minä ku olen mašin, minij söruuno, kelle minij olda — nenaganzi i tagemba iceze pagizi Oleksij, — söruuno, ken minun tovariš, ken ij tovariš.

— Sinä ku oleizid vaiše mašin, ninga neće i oleiz. No sinä völ oled i mašinist. Sinä oled anttut ice iceleiz sen täht, miše pidälizid iced — mašinan, pörätkas i puhthalaz, miše hän hyvin radaiz.

— Kelle?

— Yhthizele hyväle azjale.

— Hyväle! Hm!..

Oleksij pahas nagraşkanz'. Hänен nagrandas oli mise mugoi, mi muštho mäni Maksimale, i hän jäl'ges neçidä paginad silmid ij pästand Leontjan abunikaspei, i suusem vähal kaçui lophu alahaizhe komanda — kocegaroile 1 slesarihe.

Parahodan komandir oli Zdan. Hän kuti ij nägend Maksimad, ni kerdad hänenke ij zavodind paginad, i prihaihe staraihe olda hänespei tagemba. I vot tänämbei, yhtnägoi — Zdan suusem toine, pani konz vastsihe Maksimanke, hanele pän päle käden, kinktästi kārouz' tagajurhepe i iceze mustil veslil silmil hoštouzi Maksiman silmihe. Ka, Maksim homaici, miše i Zdanal voidas olda veslad silmäid. Sidzo jäl'ges neçidä kaik tedistiiba, mišpei vesol tegihe Zdan: radiodme tuli vest', miše alemba Çariçinad zavodi nastuplenijan denikinskij flot, a ylemba Sizranid — Cehoslovakoiden flot. Rusked volzskij flot putui kahtele lämmöile keskhe, i „Jermak“ poluci prikazan mända ylähakspei sarjakonnost „Nell'kyme velled“, — min täht, neçidä niken völ ij tedand.

Maksim piitošti kaçouzi radiotelegrafistan kajutaha, kus komandir sanuli telegrafistale vaihed, kudamid Maksim ij el'gendant, a telegrafist kockuti paksušti avadimt'me i neçil sali kuti hypjad sinized lämmöhuded. Kut om tehtut radio, Maksim ij voind nikut el'geta Leontjan sanundaspei hän vaiše tedi, miše elektriceskijas mašinaspei, kudam oli trymas i yidme vougišti, läbi mitciisse mašinois, kudamed oliba kajutas, siniziden lämmöi brizguiden vägi andab nägumatman lainiz karetusen i oigendase läbi vanuimiš, kudamed oliba vedetut, „Jermakan“ mactaspei mactaha, edemba — kaikile, kaikile, kaikile, kell om ningoizo vanuimišpei verk tabadusen täht. I vot nygude, konz Zdan sanub minse telegrafistale, saratovskijal pristanil štabas iştub telefonan kulund trupkidenke korviš ningoizo telegrafist, kundleb „Jermakan“ signalad i kirjutab listuizele Zdanana vaihed.

Radiotelegrafadme kaikutcel peiväl „Jermak“ kulli polišpeivän aig signalan Parizan başnäspei. Zdan neçidä* signaladme, kut tehli merel, ladli iceze hronometran, kudamed neçil ahthal jogel suusem ij tariz olend. Maksim tedi telegrafistaspei, miše lidn, kudamespei kaikutcel peiväl kulub aig signal, om edahan, vrazdebnijas Francijas — sinnä ajada, ka tariz kaks'kyme peiväd, a radion lainiz tuleb polespei väspei ani teravas, yhtes miguizes.

Uhtij prihaine edehko poltpeiväd siizui mactal kohtas, radion pleatty nitiden kohtas, letut pänke, miše nähta signalan lendand: juudjas sintzes taivhas Volgan päl punoihezoi vaiše habukad.

IV. Razvedk

Konz suusem pimidui, zavodi sumotada ij paks lämm vihmaine. Komand kaik magazi, krome kahted vahtennijad, i ice „Jermak“ must i şumutoi kuti uinoz' krezanno. Kebmai parun şihaiduz kolesan alpei oli ku magadajan astjan hengind.

Kormal rulinno minse hillästi radoiba Zdan, Parmen Ivanovic i Maksim. Kaicusenke, miše ij şumdā, uk şurmananke päästiba parahodalpei vedehe kebman budarkan. Uk lykäizi venehezhe kuverdanse juudjid jouh havadoid, şougun liibänke, noran, kaks' airud i melan labidon. Sid venehezhe pordhaşt'me pääzuba Parmen Ivanovic i Maksim. Zdan tuukaizi budarkan şestal. Veneh töndui. Airuihe iştuihe uk, hän ol' sobnys mehovijaha zipunaha i jougoiş oliba captut säridenke başmakod.

— Kaiked ozad! — sanui polhe än'he Zdan venehele jäl'ghe.

— Ozanke jäda, — sanui vastha mugazo hilläs Parmen Ivanovic i hiiti kartuzan.

Hän pidi venehen kohtha voloşkadme peskunnost; päälici poles casus veneh şorahti peskudme i hillästi iškihez pohjal mustha randha, kudameno ku armhaştı kebman bul'skutesenke lyihezoi hilläd lainhuded.

Parmen Ivanovic läksi vedehe, vedi venehen peskule i kirgouz' icen-nost Maksiman. Hän sebäzi prihaizen i sanui hänele:

— Ka vot, poigaine, mitte miil sinunke rad.

Hän sanui Maksimale, miše vooruzonnijad ceho-slovakoiden astjad siiştas, kut nägiba lötcikad, ylemba „Nellädkyment velled“ i oma vounhed töutta alez yhtes nastuplenianke molembid randoide.

Alambahko nellädkyment sarjakoid ceho-slovakad pandas slucajan täht ridan — veden alle minad, vaişe icelezoi proittes jättas znamätut jonon sen slucajan täht, ku tegese otstupaida. A Zdan ladib proittä neçen tahan kout ylähakspei, piittä „Jermakon“ kunani meçakahaze jogisarakoho „Nell'kymnele vellele“ keskhe i sid, konz protivnikan flot proidyb, iškta hänele taganpei bojun rezitel'nijal casul.

Tedištada hod minoil keskes i sid pravattä juudjad minoispe i tahome flotan kesk' ol voi vaişe yks' Parmen Ivanovic.

— Vot mij sinunke i olemei şougnikad i astumei rand tedme Pristannijaspei liibha. El'gendad? Sinä, kuti, oled, Maksim, a minä — Parmen Ivanovic. Enambad nimidä. Pästa nor päälici uugas i veda venehlänçal.

Maksim päästi noran, sidoi levedan petlän agjas i pani länçän päälici uugas. Parmen Ivanovic tuukaizihе i iştuihe peradamha melal. Prihaisele ez'mäl ozutihe, miše vedada veneh om ani kebmai, hän daze ez'mäi probui josta, no pesk kizunke şoraizi jougoiden all, a sid zavohibe penzikoil kasvahtunu myrk rand, hougelmaşı näguiba jured i vedel pestut pud. Prihaisele tariz oli se i rata lykkida nor päälici oksis, päästelta, konz hän putli, i icelez proidelta se päälici juriş, se libusketa myrkad tehutme ylähaks muga, miše jougoiden alpei turuiba savi tukud, se möst pääzelta ani vedennost i vajuda mudaha.

Vougiştışkanz'. I prihaine läks' vägespei. Parmen Ivanovic ni kerdad ij zallöicend händast, ij ylendand vaihel, a vaişe hillästi änel abutel' päästelta noran, — hänele venehespei paremba nägui...

Myrk rand vounmiche i oli jo suusem vouged, konz zavodihe möst myrkätab pesk rand; sid joksjij sija lähenel' ani kendännost, vezi joksi hotkemba, nor vedouzihe strunaks, i Maksim, noral hostyt uuganke, odva sirdli jougad i cut' ij lanktelend surdundaspei...

Paren Ivanovic heikaht':

— Lineb, poig! Silzu...

Hän sirdihe kendännost i vedi venehen peskole. Maksim käri kogoho märgan i peskospei kovan noran.

— Astuske, poig. Aigoin veneht niken ij koske...

Uk töndui pesk tahos pälci meçakiștho. Nägub, miše hän tedi nene tahod, astui kohtha i leviteli käzil nojelad meç barbad. Prihaine ij jänd hänespei ni haşkud, hot' kukiştelihe mulost capatest teravihe kandozihe. Meçakișton taga avaizihe leved nit. Nityn taga möst meç, kudames oli äi kudrävijoid i sagedid karagacan penzhid. Ded siizutihe kombuizile i ujuşkanz' penzhiden aluştme, prihaine — hänele jäl'ghe.

Parmen Ivanovic siizutihe, mänouz' icezennost Maksiman, jagarzi kädel karagacan oksaized i sanui: „Kaçu“. Prihaine kaçouz' i homaici, miše penzhan taga myrkälaz pätzui alahakspei korged rand; vahtonke i pöntkunu hodaks kandab veden Volga. Poikhez nägui kuverz'se venehid, parohodoid, motornijoid venehid...

— Näged, pandas minad.

Uk pitkha kaçui jogedme i jogi randoide.

— Kaçu, sigä keskele oma pandut rusked i vogued baken. Hiil keskes i om prohod. Voumitas minoiden panendan i hiičas hiid. Sinä mušta, kus hij siştas, ku mindai riktas — prihaine sinä oled melel. Näged, sigä hij toizel polel pun capoiba — neče hij icen täht znaman jätiba, mize jäl'ges icelezoi ijutta minoile.

Uk eči randoil i ozutel' Maksimale toized predmetad, kudamidme voiuiz tedištada, kus siizuiba rusked i vogued baken, miše ozutada prohod minoil keskes.

Parmen Ivanovic völ kerdan kaçouzi läbi broviš Volgadme i sanui:

— Aida tagast.

Astuiba hij möst sidäzo tahodme i iceze jäl'gidine, ez'mäi nityl pekstut hiinädme, a sid meçakiştodme.

Polele peiväd hij tuliba „Jermakole“.

V. Bed

Toizel peiväl ehtkoizeks „Jermakal“ radio zavodi prinnimaida paksud i kulubased, no mitcetse ku segoinuded paginad, kudamed el'geta oli ij kebmai, — hij telustiba kundelta icen telegrammad. Zdan el'genz' neçidpei, miše ylähanpei „Nellänkymnen vellenno“ lähendasoi belijoiden jogi väged. Hän kerazi komandan i sanui, min hän ladib tehta. Händast kundliba vaiknasti, ij andeltet tyhjid kyzundoid, jäl'ges sanundad läksiba kaik iceze sijoidme. Pei oli pilvesine; jäl'ges polt peiväd vihmuşkanz' paksul vilul vihmaizel i kaiken katoi hahkal tumanaspei savuizel — sä oli coma: ö lineb pimed, i „Jermakole“ uddaise švilhata sirici minois, kus, načein, molembiden randoide vardaitas protivnikan motornijad venehed.

Konz pimidui, „Jermak“ likaht' jakorilpei i hotkas töndui ylähakspei „Nellänkymnen vellenost.“

Parmen Ivanovic oigenz' iceze podrucnijan alahaks i käsk' kučta Maksiman. Hän naduhe, miše ku hänel hubin nägeskatas silmäid, ka abutab prihaine iceze teraval muştandal. Mašinaha ol' käsktet lizata paruid, min vaisë voib pidäda, sambutada forsunkad, siizutada parovij dinamo, miše ni lämmöin judu katlöiden päciş, ni elektriceskijan mašinan stuk, ni parun svist, ni savun zapah ij avaitaiz „Jermakod“. Zdan grazas' rikondal i kel'di, miše ij kurdäiz i lujas ij pagištaiz. Komandan

trymha hän andel' rupkaspei ij telegrafadme, a hillästi ruporaha, miše ij kuliştadaiz zvonkid. Bortan taga puškidenno i ylähan pulemötoidenno venuiba dozdevikoş artilleristad. Vihmad ij hiitänd. Oli suusem pimed, i „Jermak“ hillästi sirdihe sen tahonnost, kus poik joges oliba minad Zdan i Parmen Ivanovib pagiziba pocti şuhuizel.

— Proidime? — trevoganke kyzeli Zdan.

— Ala huudu. Minä nägen, — sanui vastha loçman i kuçouz' Mak-siman.

— Näged sigä myrkän randan, a nakkal oli captut osokor? Ota silmil poikhez — sid i tariz olda rusktale bakenale.

Prihaine hillästi sanui:

— Nägen.

I nägi, no ij silmil, a muştandal: silmäd, kut hän hiid hot' ij taraşind, nimidä ij nähtut, krome vihmaspel ku mudanke mustad zavesad.

Proidi vaikni oldes i tynes vöл kuverz'ze minutoid. Loçman koverzihe edelespei i kebmaştı zavodi käta rulin hurhapei. Maksim hänele abuti. Jäl,gmäi Parmen Ivanovic hyväş hengahti i sanui Zdanale:

— Proidime. Komandui kesk' hod'

— Ij aig?

— Ymbri poles kilometras jo jäl'gile jäi. Siicas kändan Talovijan jerikoho.

— Kus hän?

— A vot nägub, kaçu päilci oiktas uugas.

Ni Zdan, ni Maksim ij nähtet hodud jerikoho: da i ij divo: molembad jerikon randad, i mägi i nit rand oliba valetut surel vedel, — hänel päl ku şşotkad torciba vaişe tal'nikan penzhad.

— A kuna piitämöis? — Kyzui Zdan loçmanal.

— Minä mugomaha riighu yön „Jermakon“, miše ice lähtemei vaişe pätindal...

Pigei oiktas i horas poles „Jermakaspei“ näguşkanziba ij edahan korktad pud. „Jermak“ möst polenzi hodud ani hilläks. Zdan käski siizutadas matrosoile bagroidenke bortidme. Siizutiba maşinan. Mactal oksidme pirdändanke i oksiden katkoindanke „Jermak“ siizutihe keskele vedel kattut osokorin roşşale.

— Vot neçid i magadamel, — sanui Parmen Ivanovic. — Vaişe tariz vouktahasei sadas kesk' jogele. Mäneske magattaha, Maksim: homendez ehtad mel'vemb!

Prihaine vihmaizes joksouz' trymhasei, pätzui alahaks, sid maşinni-jaha trymha i licohe iceze cogaha — kabe kogole. Trymas kätlänno paloi kaiked yks' karasin lampaine stöklata. Parovij dinamo ij radand. Vörstakonno siizuiba Leontij i Oleksij i hillästi pagiziba. Prihaine kundleşkanz'. Oleksij pagizi ku sydegannu:

— Sluzitei tij edel Parmenanke izandale, a nygude sluzitei „tovarişoile“. Olitei tij i oletei rabad.

— Ed proudad pagize, Oleksij! Minä neçen maşinan icein käzil Kolomenskijal zavodal kerazin yhthez, i olin hänele i olen hänele izand minä. A kupeç Bugrov hänes nimidä ij el'gendand, i Zdan ij el'genda. Parmenata hän ku soged. Volga i kaik — i „Jermak“ oliba midden i oma, i jo ni Bugrov, ni Zdan, niken millpei ij ota.

— A cehad?

— Midä cehad? Plennijad oliba, buntuiškaťhe. Tariz hiid tyniſ-
toitta. Mij icemoi mal ice spravimoſ. Vanhamboita mahtamei.

— Vanhamboiced ed sinä, a veraz däd'.

— Neče nimidä. Minä kaçun hänes ymbri. A sinä prosto trusid,
ku radhosei doidi. Nägub, boihu mända ij ku venehnikoil krupcatk
otelta... .

Oleksij buronu vaikastui. Leontij käski, miše hän pidäiz parun i
viriteleiz pälci poles casus forsunkad, a ice libui ylähäks.

Oleksij mitcense buraidusenke käveli poik trymas katlöil kohtas,
käredas lykäiz cogaha malaton vai avadimen, kudam lujas hel'guşkanz'
roudaizid pltuidme. Maksim libui kynambrusele i varunke kaçui pitkha
lukhaze mašinistan figuraha, kudam kräpi prihaizespei lampan svetun.
Oleksij hubil vahil laindanke lendi pän manometraha. Hän koverzihe,
avaizi forsunkan ventilid, — uhkaht' i palaškanz' lämmöi.

Surdund väzugoit prihaizen. Läbi nukkundas hän kuli, miše forsunkad
sambuiba, sid, pälci vähäizes aigas, fuzaidaškaťhe udes i neçil
kerdal midäse pitkha ij hittkoi... .

Uni läksi mitcesse holespei. Maksim hyppähti kabe kogolpei i lä-
heni sıricı nasosas i parodinamomaşaňa katlöidenost. Hän homaicı
päciſpei brizgund svetus, miše Oleksij iſtub kykuizil katlän taga i
avoiteleb ventilin i kändleb katlöiden pästab truban. Mašinist avaiz
kranan i joste hurathi sıricı prihaizes pordhannost, hotkas libui häntme
i kadoi, vaïe kului ylähän, kut hlopaht' uks' mašinnijaha lykha. Pri-
haine icettaz hurah' katlöidenost: manometran strelk edahaks sirdihe
rusktan Jonon taga. Vezi vezimäričijas stöklas päzli migi alemba.
Maksim sääraidaill kázil punouz' i sambuti forsunkad, hurah' pästand
trubannost i cut' ij sormiden katkoindanke i voikunke kibuspei, i varuspei,
miše siicas katläd poukahtadas i „Jermak“ mureneb, zavodi punotada kink-
tän ventilin. Kärourz' kolesan min voi, i kaçouz' manometraha: davind
kaiken vöл libui. Mihekzo ij avainusoı kaicuz klapapanad? Maksim tedi,
miše nygude tariz pästta par, no neçen voib tehta ylähan, i hän ij
teda, kut neçe tehta. Prihaine hurah' pordhadme ylähäks, tuukaiz
uksen — hän soubas: Oleksij lähttes punouz' ukses avadimen. Maksim
fati şneikun kabet, käri hänel kulakon i murenz' stöklan. Sid leviti
vöл riigun, miše ij captas, hyppäht' palubale i zavodi jutkutada Leontijan
ukshe, Uks avaizihe. Prihaine ladi heikahtada, no odva korahť:

— Katil! Oleksij... Klapan... poukahtab siicas!..

Leontij el'genz' edelez, mi tegihez.

— Ala kidasta! Sinä sambutid forsunkad?

— Ka.

— Molotcina. Nimidä. Ala vareida, prihaine.

Hän joksi mustan, roudaizen kozuhannost katlöiden päl, avaiz kriş-
kan, cızni spickan i pahas kräkn! kaicuz klapapanad oliba kinktäs sido-
tut telegrafinjal vanuimel. Leontij pästi ventilil parun i oigenzi Maksi-
man kaçoudamha, min ozutab manometr. Prihaine pigel pörzihe i
sanui:

— Rusktal jonol.

— Vezi?

— Alembaizes kranas.

Leontij hengahti i punotaškanz' pästand kranan. Poukahtandan opas-

nost' proidi. No Leontijan roza ij tehnus veslemb. Hän käski Maksi male hillästi i şumuta nuustatada komandiran: Se edelez hyppäh' ez'mäizes Maksiman hillästi kolskaidusespel, pidätouzi hänен rozale karmannijas fonarizespel i ij zavodind i kyzelta, a sanui paksuştı !

— Kus?

— Maşinas.

Zdan pätzü prihaizenke maşinnijaha trymha. Leontij lyhudaşti sanui Zdanale, mi tegihez...

A kusakzo hän? — käredas sirdöuz' brovad i kyzyi Zdan Oleksihihe polin.

— Eçi tulläst' pyudol... — sanui Leontij. Hij libuiba ylähäks, mäniba kormale i homaiciba, miše budarkad ille: Oleksij tuukaiz hänänt vedehe i hänel pageni.

— Azj ij coma, — sanui Zdan: — merzaveç tedi, min radoi. Hiil sigalaizel randal telefon. Naçein hän mäni sinnä — i miid tabataz.

Katläd tervhed?

— Ka.

— Nuustata loçmanad i komand.

VI. Lämmöis

Kaidas ojaspei, kudam ol' molembiş polişpei tihedas kazvahtunu haboil i osokoril, „Jermakale“ dovedihez sur' pord lähtta pätindal. A konz voişkanz' töntta edelespei kaikke hodhu — irdal jo vougıştuşkanz', pilved leviniba i hiil keskes näguşkat'he vounhad homendez tähthad. No valita iisand: olda piitos jäl'ges Oleksijan pagod ij sätud, kut i varastada ut öd.

Zdan reši töntta i vouktas. „Jermak“ töndub alahakspei i proidub hodudme minoil keskes. Neće ij pago, a mel'vas tehtut otstuplenij. Ku tariz lineb, „Jermak“ vounüz i boihu. Kormovijal mactal lendiba rusktan flagan. Zdan käski maşinale „antta abu“, — neće oli se, miše maşinad anttaiz mi lujemban hodun. „Jermak“ ku strela lendataşkanz' alahakspei. Volga oli juudai. Minoihesei jää ymbri kilometras, konz yhtnägoi mägi randal judah' pušk, i snaräd edahaks lendi „Jermakon“ taga, langez' i lendi suren fontanan vet. Silzo aigal mägi randan alpei i toizes pesk randaspesi pesk hurahriba poikhez „Jermakole“ kaks' pitkid kattet motornijad veneht, ku sured hougid. Venehispei avaizihe ambund pulemötöispei: pul'kad ez'mäi vahtostiba veden „Jermakal“ kohtas, sid zavodiba löda ku ragehel korpusadme; pul'kad hyppiba roudaspesi i kolskuiba ku klepal'ssikoil malatad. Zdan andoi prikazanjan avaita lämmöi orudijoispei i pulemötöispei motornijoid venehidme. Ymbri „Jermakos“ lankteliba snarädad — se oli nedelöt se oli perelöt: nägui, miše şigä oma ij mitced navotcikad, no sijaha motornijois venhişpe ylendibä priçelan i pul'kad zavodiba tehta seglaks ylembaized „Jermakan“ castid. Helläiziba i lendatiba stöklad, kuluşkanz' kida i randyiden oivotez. Kanonirad hural bortal lykäiziba iceze orudijan, ujundal saihezoi lykhasei i pätzöiziba trymha. Oiktas poles orudij ij hiitänd ambundab i metkal ambundal valati vedel motornijan venehen. Ez'mäi ozutihe, miše vene muretut snarädan vzrival, ambund hänepesi vaikastui, no sid Zdan homaici, miše veneh väise kadoti upravlenijan, i händast kandab vedel

laptaha. Nägui, miše venehespei hyppitas rahvaz i ujutas randale. Veneh huras polespei kärouzihe „Jermakole“ sirhe alahakspei Volgadme i polen kilometran edudelpei ragišti händast pulkil kahtes pulemötaspei. Pulemötčik hural bortal oli riktut. Zdan ice veri pulemötanost i ij hiitänd ambundad. Prisluga huran orudijanno oli kaik riktut. Vaikastui i kormovij pulemöt,— vaiše Zdan iceze pulemötaspei vastusti protivnikale. Veneh cut'-cut' jäškanz' „Jermakospei“ i kaiken lähendelihe, miše jäl'ghe parahodale proittä minoil keskes. Minad oliba jo lähen. Neçil aigal Parmenan Ivanovican podrucnij joksi rupkaspei i ujundal pázui alahaks trymhä. Loçman lekahti mašinnijaha ruporaha, miše oigetaiz ylähäks Maksiman.. „Om, Maksim ylähäks“, — sanui vastha Leontij, i pälici minutas šturval'nijaha rupkaha joste tuli Maksim.

— Hyvä, poig — sanui Parmen Ivnovic. — Siizutade. Kaçu, kus oli rusked baken. Muştad? Ku minunke mi tegese — pidä huremba rusktad bakenad. Da ala oigendele ylähäks päd.

Aluz rulevijas rupkas oli kräptyt katil roudaspei bronäl, miše kaitas pulemötan ambundaspei. Protivnikan venehes nygude, konz „Jermakol“ vaikastuiba orudijad i pulemötad, krome yhted, ylen'ziba priçelan muga, miše pul'kad muretaiz trubad i rupkas ylysen. Stöklışpei hänes ij jänd i jäl'ged.

— Mugak, poig, ajamei? Andaske kaçoudan, — sanui Parmen Ivnovic i hotkašti oigenz' pän ylemba bronäd, no sidzo pázouz' alahaks, pästi kädespei kolesan i langez' oiktemizi...

Maksim kaçouz' hänehe i homaici, miše ukon nişkal — veri. Parmen odva mahni kädel, ozuti prihaizele, miše tariz rul' oiktaha. No Maksimal kolesan ruckad hyppiba kädespei i libuiba ylähäks. Siloi Maksim unoht' pul'kad i rippustui kaikel iceze gruzal kolesale, siizutihe kolesale kombuil i, haškindal spiçalpei spiçale, hillästi kändi rulin oiktaha. Prihaine kaçui kohtha, sihe sijaha, kus ol' edel rusked baken, i heng' hänel tökkuškanz' — „Jermak“ proidub huremba. Oiktal bortalpei neçil aigal tuhljas işki, vahtoisti i pöngoti veden vzrival i valoi paluban bziguil. No „Jermak“ joksi tagembä alahakspei Volgadme. Maksim ku vas'kmäizen kulišti, miše pul'kad hiitiba löndan roudha i kaçouz': motornij veneh, kaik ku ymbärtet savul, kärouzihe tagast i astui hilläl hodul nit randannost. Zdan hiiti ambundan pulemötaspei hyppähti palubale, joksi šturval'nijan rupkannost i siizutihe kölesanost.

— Tule tärra, — sanui hänen prihaizele. Prihaine tuli. Zdan koverzihe hänehepe i terveht'.

— Kaçouda dedad. Eläb? Jokse alahaks ferşalan täht.

Vaihed

Baken — sur' pulo, kudam panese, miše ozutada parahodoile kus oma opas-nijad sijad; se pulon cast', kudam om vedel päl, kraslese rusktal ili toizel uslov-nijal çvetul.

Trym — sydämeline pomeşsenij parahodas, kus oma mašinad i pidäse gruz.

Lyk — palubalpei alahaks trymhä riig.

Vahta — dezurind.

Hronometr — tocnjad casud, kudamed abutadas opredel'dä meres tahan. kus em parahod.

Budark — pitk i kaid veneh.

Jerik — kaid jogen rukav.

Forsunk — pribor neftin poltes; neftin strui murendase pölyks parul, palab sel'ktäks i andab topkas suren lämmän.

Kyzundad

1. Min täht Maksim oli ottut razvetkaha? Kut Maksim spasi parahodan? Kut voib nimeta Maksiman radon?
2. Kuspei Maksim putui parohodale? Min hän radoi parohodal?
3. Mitcil vozil oliba azjad, kudamihe polin neçid sanuse? Kus hij oliba?
4. Ken parahodan komandaspei vedî revolyçionnijan radon? Kuspei neçe nägub? Ken vedî kontrevolyçionnijan radon? Kuspei neçe nägub? Kut voib nimeta Oleksijan postupkan? Sanulik hän mugomad meled, kudamed ozutaiçiba vradzebnijad miele vzglädad? Lyukat nene Oleksijan sanundad i sanugat mihe hij oma miele vragdenbijad.
5. Kohtiştagat Maksimad Gavroşinke.

F. ANDREJEV

OZAN MIJ TAGOMEI.

Ozan mij icele ice mij tagomei,
Icel miil kädes om miden ved' sud'b
Judineh, kuled? — neće mij radamei.
Neće miil entcenke mäneb sur' bor'b.
Fabrikoil, zavodoil, şkolış, kolhozas
Hiitmäta ratas i käded i mel'.
Kuledik pajon? Miiden Sojuzas
Kaikjalpei kulub hän bodrij i smel.
Paştab i peiväine veslemba miilemoi,
Miile pokornij on vezi i ma.
Tagomei, tagomei ozan mij icemoi
Icel mill kädes om miden süd'ba.

SYDÄIOLEND

Sarnad	3
Pakaine i goll' muzik	3
Muzik i bajar'	5
Pap' i muzik	8
Reboi, händikaz i kondi	8
Radin pajod	10
Ozr	11
Kol'cov A.B	11
Meç (stihotv.)	
 Keväz' vihm . . . (stihotv.)	13
Goncarov I.A	16
Oblomovan uni	16
Kellerman B	20
Sahta „Dädä Tom”	20
Emi-Sää	35
Şanhaiskij kolibel'nij pajo (stihotv.)	35
 Miiden sud'b om ningoi (stihotv.)	
Cehov A.P	39
Van'ka	42
Andrejev L.N.	42
Pet'ka dacal	46
Maksim Gor'kij	46
Pervoje maja	49
Pepe	49
Viktor Gygo	63
Gavros	63
Serafimovic A.S	70
Cudo	70
Meç elo	72
Isbah	78
Leninaha i Li-Canha polin (stihotv.)	78
 Grigorjev S.	
Rusked Baken	81
F. Andrejev	
Ozan mij tagomei (stihotv.). —	92

Ärv 1 rupl.
Kored 25 kop.

A - 1700

H/Baileck
3-2

КИРЬЯ

Ленинград

1935